

HERCULES claret domitrice clavâ,
ÆGIDE & PALLAS pharetra minaci
DELIA, & POLLUX validis Lacertis,
BRUCHIUS ense.

GRONDIGE BESCHRYVINGE
Van de Edle ende Ridderlijke
SCHERM - ofte WAPEN-KONSTE.

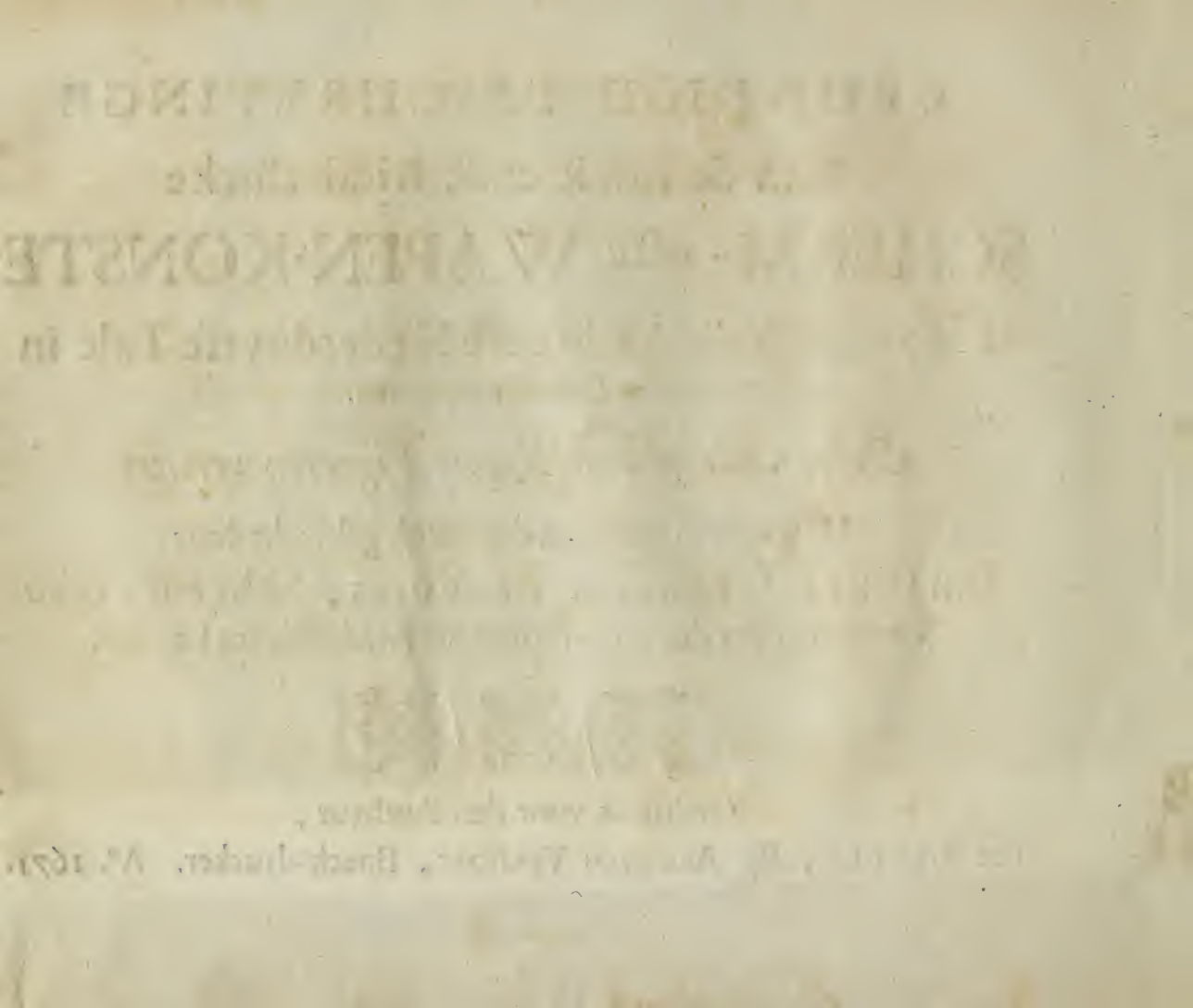
Noyt diergelijcke in dese Nederduytsche Tale in
den Druck uytgegaen.

Met veele schoone Kopere Figueren verciert.

Uytgegeven ende aen den Dagh gebracht door
JOHANNES GEORGIUS BRUCHIUS, Scherm - ofte
Vecht-Meester der wijt-vermaerde Academie tot Leyden.

Gedruckt tot Amsterdam.
voor *Daniel van den Dalen*, Boeckverkoper op de Nieuwen-dijk, 1676.

Aen de Wel-Edele , Achtbare , seer Voorsienige HEEREN

M Y N H E E R E N

DE CURATEUREN

Van de Hoogh-beroemde ende Wijt-vermaerde Universiteyt
binnen LEYDEN.

d'Heer FREDERICUS VAN DORP, Heere van Maasdam, Lit van
de Ridderchap van Hollant, Dijck-graaff van Rhijnlandt ; eertijts
Ambassadeur by de Doorluchtigste ende Grootmachtigste Koningen
van Poolen en Sweden , &c.

d'Heer JOHANNES VAN THILT, J. C. Burgermeester der Stadt
Haerlem , Heemraat van Rhijnlant , &c.

d'Heer CORNELIS DE WIT, Ruwaard van Putten , Bailjuw van
Beyerlandt , Burgermeester van Dordrecht , Gecommitteerde Raat
van Hollant , &c.

Gelijck mede aen de Heeren Burgermeesters der Stadt LEYDEN,

d'Heer en Mr. JOHAN MEERMAN, J. C. eertijts Ambassadeur by den
Doorluchtigsten en Grootmachtigsten Koninck van Engellant, Schotlant,
ende Yerlant, &c.

d'Heer en Mr. PAULUS VAN SWANENBURGH, J. C.

d'Heer JACOB MAAS.

d'Heer DANIEL VAN ALPHEN.

Benevens den Achtbaren Wijfen HEER,

d'Heer en Mr. PIETER BURGERSDYCK, J. C. Pensionaris der Stadt
Leyden, ende Secretaris der boven-gemelte Academie.

YN HEEREN:

Ick Twijffel niet, of het sal u H. E. seer wonder ende
vreemt voor-komen, dat sulck een Man als ick, die niet an-
ders gewoon ben als de Wapenen, ende 'tgene daer mede
over-een komt, te handelen, my soo verre hebbe laten vervoeren, dat ick
mijn Penne hebbe durven op het Papier setten, om de Werelt met een
Boeck

Boeck te verrijcken. Maer soo u H. E. de stoffe, die daer in verhandelt wort, aensiet, houde ick my verseeckert dat die verwondering, indien niet in't geheel, ten minsten eenighsins verstuynen sal. Ende seecker, ick soude dit Werck niet wel hebben durven ondernemen, soo ick niet de Voetstappen van deftige Mannen voor my hadde. Gelijk onder anderen den Hoogh-beroemden *Salvatoris Fabri*, die in de Italiaense Tale hier van geschreven heeft, als mede den Hoog-geachten *Gerardus Thibault*, dewelcke al voor 43. Jaren yets ontrent dese saeck in de Françoysche Tale heeft aen den dagh gebracht; hoewel dat Werck in sijn selven Loff-waerdig is: soo is nochtans die manier van Circkel-vechten, die hy daer in wijsloopigh beschrijft, in dese Dagen buyten gebruyck geraeckt, soo van wegen de moeyelijckheyt die daer aen vast is, als oock om dat nu niemant soo veel tijds (als wel voor dese de Oude Lief-hebbers gedaen hebben) daer aen te kost leggen wil, 'twelck te beklagen is: 'tis nu soo verre met dese Konste gekomen, datmen geen onderscheyt maeckt tusschen goede ofte quade onderrechtinge, die aen de Jonge Manschap

* 3

gedaen

O P D R A C H T.

gedaen wort, die, om datse daer in noch onervaren zijn, sich seer licht laten innemen van sulcke, dien dese Konst meer in de mondt geslagen is, als wel door ervarentheyt verkregen hebben; het welcke heden ten Dage, niet dan al te gemeen is.

Daer zijn nu bykans 17. Jaren door-gelopen, dat ick dese Landen met mijne Konste hebbe by gewoont, want daer ick van het Jaer 1653. Heydelbergh bedient hadde, wierdt ick in 't Jaer 1655. van daer na Uytrecht geroepen: alwaer ick met alle lof (volgens mijn Attestatie) mijn Konst tot het Jaer 1660. geoeffent hebbe; op welcke tijdt ick, op het aenhouden van veele Liefhebbers; Uytrecht verlaten hebbende, op dese wijt-beroemde Academie ben gekomen. Maer dewijl ick mijn oogh-wit tot noch toe niet hebbe konnen bereycken, hebbe ick dit Werck in het licht gebracht, om my daer door in u H.E. geheugenisse te brengen; ende oock met een, op dat dese mijne *Wapen-oeffeninge*, op het sterck aenhouden, ende versoeck van eenige edelmoedige Zielen, beschreven, tot dienst van veele strecken mocht: door welcke ick my
oock

oock hebbe laten bewegen, om alles met geen kleyne kosten, na het leven te laten af-teyckenen, ende in het koper te doen brengen, tot meer gemack ende proffijt van de Leerlingen.

Dewijl ick dan dese mijnen arbeyt, moeyte ende kosten tot het algemeene-best van de Nederduytsche Natie, op my genomen heb, soo konde ick niemant beter uyt kiezen om dit Werck op te offeren, als u H. E. als wel versceekert zijnde, dat ghy als machtige Bescherm-Heeren my voor den *Zoilus* genoeghsaem sult kunnen beschermen. Soo versoeck ick dan in alle ootmoedigheyt, dat u H. E. dit weynigh, eenvoudigh, doch grondigh Werck, gelieft aen te nemen, ende my in u H. E. goedertierentheyte in te laten.

Hier mede beveel ick u H. E. in de bewaringe des Aller-machtighste Bescherm-Heers, ende my in u H. E. goede gunste ende genade. Gegeven in Leyden den 2. Julij 1671.

U H. E. Heeren Heeren onderdanighsten ende ootmoedighste Dienaer
JOHANNES GEORGIUS BRUCHIUS,
Scherm- ofte Vecht-Meester in Leyden.

A E N D E N L E S E R.

Oet-gunstige Leser: Denckt niet, dat ick oyt soude voor-genomen hebben dit Boeck aen de wereldt mede te deelen, dewijl'er al eenige zijn, die voor my van dese materie, soo wel in't Hooghduysch, Italiaens, als in't Fransch seer konstelyck ende wijt-loopigh geschreven hebben; indien ick niet (by een algemeen gebreck van die nood'ge ende vermaerde Schriften, die nu naeuwlycks meer te vinden zijn) van een groot getal Liefhebbers ende verscheyde Staets-luyden van dit Landt, door haer geduyrigh aenhouden, gedwongen ende gepranght was geweest, om dit werck oock in't Neerlandtsch uyt te geven. Derhalven hebbe ick, om dese hare begeerte te voldoen, die Ridderlycke ende overdestige Konst van 't Schermen in dese weynige Bladeren, na mijn uyterste vermogen, seer beknopt ende zonnen-klaer voor-gesteld: soo dat het niemant swaer sal vallen; indien hy anders maer met rechte lust tot dese nobele Konst bevangen is, deselve met weynigh moeyte uyt dese Papieren te rapen, ende tot grondige kennis daer van in te dringen; ja deselve meesterlyck in't werck te stellen. Ick acht het schier onnoodigh veel te seggen, om dese Konst yemant aen te prijzen: want daer is niemant onder hooge ofte lage Staets-mannen, die deselve niet voor het aller-nootsaecklyckste achten, dat men in de werelt besitten kan: om dat men dickmael daer door alleen sijn leven, wanneer het somtyts in het alleruyterste gevaer is, komt te bevrijden ende te behouden. Waer uyt men licht kan af nemen, dat dese voortreffelycke Konst elck een soo lief behoort te zijn als sijn eyge leven;

A E N D E N L E S E R.

leven; dewijl niemant verseeckert is, dat hy noyt in diergelycke gevaer sal gebracht worden. Doch insonderheyt isse meer als nootsaeckelyck voor sulcke, die gesint zijn haer leven te verslijten ende te besteden, om haer Vaderlandt tegen 't geweldt van den Vyant te beschutten, ende het selve, soo veel in haer is, te beschermen: het welck de dagelyckse ervaerentheyt genoeghsaem uytwijst. Want dese Konst is 't, die ons leert, hoe wy de grootste perijckelen ontgaen, ende onse leven beschermen kunnen; die ons thoont, hoe dat wy ons selven voegen ende schicken moeten, om in het aenstellen van een Battailje onse Vyanden eenigh voordeel af te sien, ende alle gevaer voort te komen; ja, hoe dat wy onse Lichaem in postuyr setten, hoe wy alle onse Leden bewegen, ende onse Voeten verseeckeren sullen, gelijk wy sulcks in dit Boeck overvloedigh sullen aenwijzen. Gelijk het voor een Stier-man hooghnoodigh is, dat hy sijn Zee-kaert ende Compas te hulp roept, op dat sijn Schip, 't welck op de holle Baren van de woeste Zee drijft, niet aen verboo!ene Klippen en stoot, ofte op verborgene Sandt-bancken come vast te raecken, maer veel eer in een gewenste Haven mach inkomen; even alsoo nootsaeckelyck is dese Konst voor een rechtschapen Soldaet, om daer door veelerley perijckelen te ontgaen, ende een gewenst eynde te verkrijgen: dewijl dat die ons alleen leerd, hoe dat de eene beweegingh van het Lichaem op de andere volgen moet, om het gevaer te mijden, ende de overwinningh te bekomen. Dese snelle ende voordeelige beweegingh des Lichaems ende des Rapiers zijn de sleutels van dese Scherm-konst, waer door men sijn Lichaem gelijk als

* *

opent

A E N D E N L E S E R.

opent ende weder toe-sluyt ; ja 't is ons even gelijk als een sterck ende vast Bolwerck , waer door onse Lichaem bewaerd blijft , ende onse Tegen-party in zijn voornemen belet wordt.

Ondertusschen niemant kome tot sulcke gedachten , als of ick dit Werck t'samen gebracht hadde , om een ander te leeren , hoe dat hy zijn Naesten , wanneer 't hem maer lust , beschadigen sal ; dat is in 't minste mijn cogh-merck niet : maer dit soeck ick alleen , dat een eerlijck Man weten mach , hoe hy sijn eygen lijf , wanneer hy van een ander besprongen , ende daer toe genoot saeckt wordt , sal kunnen beschermen , oock tot nadeel van sijn Vyandt : 'twelck beyde de goddelijcke ende de menschelijcke Wetten hebben vrygekeurt.

Soo ick dan gewaer worde , dat dese Eerstelingen de Liefhebbers aengenaem zijn , soo sal ick niet rusten , voor dat mijne vordere beloften aen haer betaelt sullen zijn. Insonderheyt , sal ick geen kosten sparen , om de overige koopere Platen , daer in ick alles duydelijck sal aenwijzen , tot volkomenheyt van het Werck , na behooren daer toe te laten maecken.

Vaert wel.

JOHANNES GEORGIUS BRUCHIUS,
Scherp-Meester van de wijt-vermaerde Academie tot Leyden.

Wat

*Wat Schermen ofte Vechten, ende hoe meenigerley
het selve zy.*

ET wordt Schermen ofte Vechten heeft verscheyde beduydingen: want het wordt genomen voor beschermen; dat is, sijn selven bewaren tegen het geweldt van een ander, die hem beschadigen wil. Soo dat het in dese sin genomen, schijnt af te komen van het woord Scherm ofte Rondasch; 't welck men in de oude Tijden gebruyckte, om het geweldt van sijn Vyandt daer mede af te keeren, ende sijn eygen Lijf te bewaren. Vechten wordt oock somtijds gebruyckt voor een bejegeningh van twee Partyen, ofte oock voor een geheele Slagh-ordre, die met kracht van wapenen tegen malkanderen aengaen, het zy dat het geschiedt te Paerdt ofte te Voet; te Water ofte te Landt; met gelijk of ongelijk Geweer. Somtijds beduyt dit woort oock een Duël van twee Persoonen, die met het een ofte 't ander Geweer tegen malkanderen aen trecken.

Wat my belanght, ick versta door Vechten ofte Schermen 'een Strijdt van twee Tegen-partijen met gelijcke Wapenen, doch niet met Pistoolen of Roers; maer alleen met Zijdt-geweer ende dat te Voet: waer in de Konst van de Man (naest Godt) door de snelle bewegingh van de Vuyt, ende de rappigheyt van het Lichaem het voornaemste is. Ende dat is eygentlijk de Vecht- ofte Scherm-konst.

Soo dat Schermen ofte Vechten niet anders is dan een Konst, waer door hy,
* * 2 die

die daer in Meester is, sijn Tegen-party alleen met sijn Zijt-geweer soo van sijn Lijf kan af houden, dat hyaen alle sijne Leden onbeschadight blijft: ja daeren-tegen sijn Weder-party (soo hy maer anders wil) self beschadigen kan.

Soo dat men hier uyt lichtelijck vatten kan, tot wat eynde men dese Konst behoort te onderwijfen, te leeren ende te gebruycken.

Namentlijck, op dat hy, die dese Konst recht ende wel geleerd heeft, sich wete voor sijn Vyandt te beschermen; ende hem, soo het noodigh is, te beschadigen, jate overwinnen. Waer toe oock alleen dit Boeck van my (met scekere Regulen ende vaste Gronden) beschreven is: doch niet volgens de oude, maer na de hedendaeghs manier.

In het Eerste Boeck, sal gesproocken worden van het Rapier alleen, (gelijck de Italianen seggen) *Pede firmo*: dat is, hoe men in het Stooten den eenen Voet moet staen laten, ende met den anderen toe-treden, ende dan na het Stooten die wederom geswindt te rugge setten. Daer na oock, hoe dat men met de Lincker-voet sal avancéren, ofte passéren.

In het Tweede Boeck, sal gehandelt worden van het Rapier *per Caminade*, daer de Passade het middel van *Pede firmo*, ofte de *Lange-Stoot*, ende de *Caminade* is.

In het Derde Boeck, sal van het Rapier alleen gesproocken worden, hoe dat een Slinckse tegen een Rechtse gaen ende agéren sal.

Het

Het Vierde Boeck sal aanwijzen, hoe men een Rapier om te Houwen gebruycken sal.

Het Vijfde Boeck sal van het Rapier, ende de Poignart handelen.

Hier mede sal ick mijn Boeck door Godes zegen besluyten. De groote Godt geve geluck tot het begin ende het eynde: ja geve, dat alle de gene, die het sullen lesen ende verstaen, mogen gebruycken ter rechter tijdt ende plaetsen, doch niet uyt dertele weelde ende lichtvaerdigheyt komen te misbruycken. Dit is mijn wensch over alle, dit mijn eynde, dat ick daer mede beoogh; 't welck soo ick bereyck, sal ick mijn arbeydt wel besteedt reekenen.

LOF - en EER-DICHT

VOOR DEN

A U T H E U R.

E*En Ridderlijke naam eyst Ridderlijke wercken.
Die Ridder wesen wil, die moet sig soo verstercken
Door Wapens-oeffening, dat door verkregen kracht
Een aangejaagde vrees seer vailiglijk veracht;*

** 3

Op

Op dat flacuhertigheyt soo'n Ziel niet mag beswalcken;
Hoedanig oock belazgt door list van loofse Schalcken:
Want dat men heeft geleert en vrees'tmen niet te doen.
Die nimmer wort bevrees't blijft onvertsægt en koen.
Mijns oordeels, volgens reen; is't hand'len van den Degen
Hier toe de rechte weg; want selfs de meeste zegen
Of Ridderlijcke eer, van niemant wort verworven,
Dan die Verwinnaar blijft, of Ridderlijk is gestorven
Ten dienste van den Staat. Een yder BRUCH dan prijst,
Die ons seer bondig, kort, en klaar den weg aenwijst,
Om met een vlugge Hant den Degen soo te voeren,
Dat 's Vyants trotse moet hier voor den beck moet snoeren,
Als't plicht of eer betreft. Vaart voort, het werck niet staackt,
Op dat door u toe-doen, dees Ridder-kunst volmaackt,
Waar't moog'lijk, mag worden. Verseeckert, dat die Man
Volkomen lof verdient, die doet het geen hy kan.

C. M. M. P.

IN

IN EXIMIUM DE GLADIATORIA

Opus D. BRUCHII, peritissimi in arte suâ magistri.

T*ros Anchisiades, juvenis Pellam, & acer*
Æacides ævo nomina magna suo.
Quo peperere sibi per plurima secula famam
Magnam, quæ nullis est moritura locis.
Quod regum sobolem, cunctos de stemmate natos
Ornat nobilium, condecoratque viros.
Quos generosa movet mens imis insita fibris,
Propatriis Laribus bella parare manu.
Quoque suam vitam sævo quis servat ab hoste,
In vitâ melius quâ nihil esse potest.
Hanc artem celebrem dignis extollere verbis
Quæ possint linguæ? pingere quæve manus?

Ad vivum verbis hâc quam depingere visum
Auctori, cujus nomen in arte patet.
Salvator primus Latio quod cessit, & ipse
Hinc Salvatoris nomen & omen habet.
Quodque suis clarus Gallis Thibautius arte,
Sumtibus at magnis grande peregit opus.
Bruchius hoc Belgis jam per compendia præstat,
Ac nitidâ paret picta figura manu.
Hactenus instruxit vivâ qui voce juventam,
His mutus punctis esse magister avet.
Omne tulit punctum, calamo qui pugnat & ense,
Laudibus hunc celebrent Martia corda virum.

Ἀντιχρῆδιασιν canebat rogatus

L. B O O T S.

A E N

A E N D E N - S E L B I G E N.

EIN recht-gefinnter Mensch ist dahin auch bedacht,
Das Er nach seiner Art dem Nächsten moge
dienen,

Als der nicht ihm allein an dieses Licht gebracht.
Ist dir des Himmels Gunst vor andern mild erschie-
nen,

Ja hastu etwas mehr in Gaben und Verstand,
Es ist dir wol gegonnt: doch bistu auch verbunden,
Was deine Kunst vermag, zu nutz dem Vatterland,
Und was dergleichen mehr wird hulff-los hier ge-
funden.

Gar recht habt Ihr, Heer BRUCH, gethan zu
dienst der Welt,

Als Ihr, was Euch die Zeit und Übung vormahls gaben,
Mit unerspartem Fleis in einer Kunst gestellt:

Auff das die Mühsamkeit hierinn werd' aufgehoben.
Den weil des Menschen Thun nur Unrecht, Rach, und List,
Dahin nach seinem Stand der Unschuld er versetzet;
Und weil der eine faßt des andern Teuffel ist,
(Sogar ist die Natur durch Eines Fall verletzet!)
Halt man die Fecht-Kunst auch vor vielen billich
wehrt.

Sie ist die Meisterinn, uns tapfer zu beschützen
Für Anfall und Gewalt, (so uns sonst leicht verzehrt,)
Und machet unsern Feind, das Er mus fürcht-
sam
stutzen.

Wolan so lese nun mit voll-bedachtem Sinn
Ein jeder dieses Werck; ich weis, Er werd' es lieben:
Nach dem in Holland noch das Fechten nie verhin,
Wie mans vor Augen seht, so deutlich ist beschrieben.

Aus schuldiger zuneigung setzete dieses

D. T. v. W.

Inhout

Inhoud van't Eerste Boeck.

*Aengaende het Enckel Rapier, beschreven in
Ordre, als volgt.*

Ten eersten, Van de Generale Fondamenten.

Het Fondament bestaet voor-eerst in dese navolgende stucken, uyt welke alle andere beweginge haren oorspronck hebben, als daer zijn, *Prima, Secunda, Tertia, Quarta*, na dese volgen de *Bastaerden*.

A

Aen-

Aengaende de Eerste , *Prima* genaemt.

De *Prima* beduyt de Eerste beweginge , mitsdien ghy u Geweer uyt de Schee treckt , *Siet op het Bladt A. Fig. 1.* Ende dan moeten de Stangen van u Rapier gelijk staen , de flackte van u Handt buyten na u rechter zijde uyt siende , *gelijk ghy aen de Postuer op het Bladt A. Fig. 2. sien sult.*

Aengaende de Tweede , *Secunda* genaemt.

De *Secunda* wert aldus geformeert , de Palm van u Handt om leegh , ende de Stangen gelijk ; *als u de Postuer Fig. 3. op het Bladt A. aenwijst.*

Aengaende de Derde , *Tertia* genaemt.

De *Tertia* wert geformeert met de Palm van u Handt na binnen , dat is , na u sincker zijde , ende de Stangen gelijk . *Siet op het Bladt A. Fig. 4.*

Aen-

Aengaende de Vierde, *Quarta* genaemt.

De *Quarta* formeert zijn selven, soo ghy de Palm van u Handt om hoogh set, met gelijke Stangen, *als u de Postuer Fig. 5. op het blad B. aenwysinge doet.*

Volgt nu het Fondament van de 4. Hooft-sleecken, welke aldus werden gedaen.

De *Prima*, wert gestooten met een hooge Handt, boven ofte onder het Lichaem, nadien hem de gelegentheyt presenteert.

De *Secunda*, werd mede hoogh gestooten, ende met gelijken Arm, dat is, u Punt, Hand ende Schouder in een gelijke linie. *Siet op het Blad Q. Fig. 66.*

De *Tertia*, werd gestooten met een laage Hand ende een hooge Punt; *gelijk als u de Postuer op het Blad Q. Fig. 64. aenwijst.*

De *Quarta*, werd gestooten met een hooge Hand, ende de Punt een weynigh laager als de Handt; *volgens het bewijs der Figueren 10. ende 15.*

Volgt nu de uytlegginge van de Postuer.

Soo ghy u Lichaem oprecht, en in een rechte linie stelt, ende dat uwen Arm uytgereckt is, so is nootsakelyck te weten, hoe ghy u Lijff in een vast ende verleeckert goed Postuer stellen sult; soo wetet voor-eerst, dat uwe voeten, hack tegen hack, in een rechtelinie, ende ontrent $1\frac{1}{2}$ Rhijnland-sche Maet-voet van malkanderen sullen staen, buygende als dan uwe knien, doch alsoo, dat u Lichaem, rustende op u sincker been, soo dat de voorste rechter Voet onbestwaert is, ende lichtelyck avanceren kan, in't treden, ofte stooten, ende u sincker-hand om hoogh ter zijden; in dit Postuer zijt ghy gehouden te blijven soo langh ghy in Actie zijt, om u Parthije geen grooter avantagie te geven; doch werd door beweginge
ende

ende wendinge des Hands, het Lichaem altemets verſet. *Siet de 5. Figuer, op het Blad B.*

Volght nu de uytlegginge van de Stocada.

Als ghy (gelijck boven geſeyt is) u alſoo in Poſtuer geſtelt hebt, ende ghy uwen Stoot volbrengen wilt, ſoo neemt wel waer hoe ghy ſtooten ſult, dat ghy niet te weynigh, ende niet te veel uyt-ſtoot, om alſoo ſnel weder in u Poſtuer te kunnen komen, ſoo weet, dat als ghy ſtooten wilt, ghy met u bovenſte Lichaem voor over valt in het ſtooten, ſoo ſal u rechter voet wel te ſtaen komen, namentlijck alſoo, dat u tee, knie, ende aen-geſicht t'ſamen in een rechten Perpendicularer komen te ſtaen, ende beyde de voeten in een rechte linie, gelijck oock beyde de armen in een Paralel met de voeten, ſoo ſult ghy vaſt ſtaen, ſonder bewegen: *gelijck u de Poſtuer Fig. 6. op het Blad B. aenwijſt.*

Volght de afdeeling van de Lemmer.

Dese afdeeling is hoogh-noodigh te verstaen, want sonder het selve, niemant (met Kunst) sijn selven defendéren kan, bestaet alsoo in dese vier deelen, als de sterckte, het welcke dat naeste deel by u rechter-hand is; naest dit, volght de halve sterckte; ende daer na, de halve swackte; ende voort laetste, de heele swackte; uyttreckende tot het eynde van de Punt; *gelijck ghy siet op het Bladt B. Fig. 7.* NB. De oorsaeck waerom het Geweer alsoo afgedeelt wert, is dese, als dat de gene, dewelcke de selve wel weet te gebruycken, groote avantagie daer door hebben kan, soeckende altydt met sijne sterckte, de minder sterckte van sijn adversarium, ende lette wel de selve altydt te bewaren, soo langh ghy voor u Contra-parthije leght, het zy voor, ofte na den stoot.

Volght

Volght nu de uytlegginge van de drie Mensuren,
als daer zijn de langhste, de middelste,
ende kortste.

Aengaende de lange Mensuer, dit is de gene, wanneer ghy u Parthije van verre attaqueert, dat ghy hem, met een langen stoot, effen met de punt van u Lemmer raecken kondt.

De tweede Mensuer, is de gene, wanneer ghy uyt de lange Mensuer avanceert met beyde u voeten, ende de volkomene swackte van u Parthije krijght, dat wanneer ghy stoot, hem gewis raecken kondt.

De derde is, wanneer ghy soo na in de Distantie komt, dat ghy uwen Adversarium, sonder bewegen van den voorsten voet, raecken kondt, ende in dese Mensuer wert gemeynelijck de Passade gemaect.

Volght

Volght nu de uytlegginge van de Passaden.

Passéren moet gedaen werden , wanneer ghy in de derde Mensfuer zijt , dat is , soo na by dat ghy u Parthije sonder voet stooten kondt , dan wert gemeynelijck uyt de selve beweginge een Passade , dat is met u flincker voet voort loopende , ende alsoo belchadigende , soo haest ghy voor by de Man zijt , u dadelijck wederom in Postfuer stelt , dat wanneer u Vyant (na dien hy gebleesert) sijn selven omkeerende , u verder soeckt te attaquén , ghy dadelijck wederom gereedt zijt u te defendén ; voorts is oock wel waer te nemen , dat ghy in de selve tijdt , als ghy passeert , uwe handt , in 't uyt-trecken , in de *Quarta* laet af-loopen , *gelijck ghy siet op het Bladt K. Fig. 42.* ende in de selve beweginge sijn Lemmer doet battén , ende krachteloos maect , dan sal u Rapier in het passén niet in de weegh zijn , nochte uwen loop beletten.

Volght

Volgt de uytlegginge van de openinge van het Lichaem.

Daer en is geen Konst ofte Wetenschap, die niet haer seeckere materie ende sonderlijke profijt heeft, alsoo is het oock met dese onse Konst en Wetenschap; soo is dan de openinge van u Lichaem, ende die van uwen Vyant, nootfaeckelijck te verstaen; te weten, te sien, ende te erkennen; aengaende dese openinge, zijnder drie; voor-eerst, buyten over den rechten arm; de tweede, is binnen het Lichaem, na de slincker-borst; de derde, is onder de bandt van de broeck, tot onder de heupe: want armen ende beenen tot geene openinge gereeckent werden, om dat aldaer selden, of heel geen doodelijcke quetsuere kunnen gestooten werden; maer in het Houw-vechten, is het heel anders, want daer het hoofd ende andere lidmaten niet kunnen uytgesloten werden. Hoe subtiyl dese openinge moeten waer-genomen zijn, kan elck een van sijn Meester onderrecht vverden.

Volght, ofmen in het Vechten, ofte Schermen, de slinker-handt gebruycken sal, ofte niet.

Hoewel daer sommige gevonden werden, die oordeelen, datmen in het Rapier-vechten, de slinker-handt niet mach, of moet gebruycken, andere die oordeelen onwijlijcker, seggende, dat het niet oprecht, ofte behoorlijck en is; ende datmen de handt altijt moet laten sacken: maer ick versta, ende veel verstandige Meesters met my, dat de slinker-handt nootsaeckelijck is; niet datmen altoos, sonder onderscheyt, met de handt pareren sal, ofte moet, maer alles na gelegentheyt van tijt; want ick hebbe het in de experientie bevonden, dat alle Contra-steecken, ofte in de Riposta, daer mede suyver kunnen afgekeert werden. Ick hebbe selfs met mijn oogen gesien, dat een Edelman, met sijn slinker-handt, sijn leven heeft gesalveert, nadien de Punt van sijn Vyant, al door de Huyt van sijn Borst was, ende hy heeft het selve, met sijn slinker-handt, ende met
de

de volteringe Contra-tempo, voorgekomen: niet versta ick, datmen wil-
lens met de slincker-handt sijn Vyants Geweer sal vast houden, gelijk
wel sommige doen, het welcke niet geoorloft is, maer alleen de afkee-
ringe, het welcke d'eene soo wel als d'andere geoorloft is. Hoe ende
wanneer men de slincker-handt ter rechter tijdt sal gebruycken, sal een
yeder van sijn Meester, die de experientie daer van heeft, informatie ne-
men, ende hier in ten deele sal aengewesen werden.

De uytlegginge van het Tempo, ofte de rechte Tijd, wanneer het selve gebruyckt moet werden.

Daer zijn veel ontelbare Menschen, die veel van het Geluck ende de
Fortuyn weten te seggen, ende beklagen haer meestendeel daer over, ende
den meerendeels weten niet wat het is, ofte hoe sy het vinden sullen,
want het Geluck, ofte de Fortuyn (gelijk de Schilders uyt-wercken)

staet op een Mossel-schelp, of Cogel, met Vleugelen geschildert, swierende op de Zee, ofte door de Locht, herwaerts ende derwaerts, latende haer van alle Menschen sien, hebbende op het Voor-hoofst lange hayrlocken, om dat de gene die haer verwachten, daer mede kunnen vast houden, maer achter is sy glat ende kael; de gene dan die haer onachtsaemlijck hebben laten voor-by gaen, die zijn kael ende beroyt, ende weten ten meerendeel niet de oorsaek, maer beklagen haer maer alleen over de Fortuyne: want de Fortuyn, ofte het Geluck, is anders niet als de Tijdt daer wy in leven: want de wijse Koningh Salomon seght in den Predicker aen het 3. Cap. vs. 4. *Alles heeft eenen bestemden Tijt, ende alle het Voornemen onder den Hemel heeft sinen Tijt.* Gelijk ghy oock sien sult op het 9. Cap. vs. 11. Soo seght oock het Spreek-woort,

*Hayrigh is 't Voor-hoofst van 't Geluck,
Maer achter glat is den Ruck.*

Daerom zijn die gene de gelucksalighste die de rechte Tijt, ofte het
Tempo

Tempo (gelijck wy het noemen) wel weet waer te nemen, want dit is het merch van onse Konste, het welcke groote snelheyt vereyscht, ende is het swaerste ende subtiylste, doch het gevoel, het welck in onse Konste mede subtiyl, ende met het Tempo groote gemeenschap heeft; veel zijnder die meenen dat de Konst lichtelijck geleert kan werden, ende dencken als sy maer veel Lessen hebben, dat het dan wel is, ende weten niet dat sy haer selven bedriegen: andere seggen, soo ick maer een Steeck of twee weet, hebbe ick genoeg: ende sy en weten niet, dat het in de tijt ende metter tijt moet geleert werden, gelijck dan alle dingh sijn tijdt heeft; alsoo heeft oock het Vechten sijn tijt, soo wel in't gemeen, als oock in't bysonder: dan insonderheyt, is het nootsaekelijck in onse Konste van het Vechten, daer de Man sijn voornemen, in de rechte tijt (ofte in het Tempo) moet waer-nemen, wil hy de naem hebben van de Konste wel te verstaen: Niet segge ick, dat een Capiteyn ofte Krijghs-held te Water ofte te Landt, soo kloeck ofte verstandigh is, dat hem niet eens de kansse soude ontsnappen; het is daerom niet ge-

seght dat hy overwonnen is, maer hy sal trachten met alle sijn macht, sijn Vyant uyt sijn avantagie te rucken; alsoo is oock geen Vechter soo goet, die niet altemers een Tempo mislucken soude, daerom is hy noch niet verloren, dan hy kan hem door een rasse Resolutie wederom verhalen.

Volght nu de uytlegginge van de Resolutie.

De Resolutie is de bandt van alle andere voorgaende onderrechtinge, want daer helpt geen Wetenschap van het Vechten, (als daer is *Motion*, ofte *Beweginge*; *Mensuer*, ofte *Distantie*; *Tempo*, ofte de rechte *Tijt* wanneer het gebruyckt moet werden) soo daer geen Resolutie by is; de Resolutie is dan het gene, datmen hem schielijck ende snel, op alle beweginge van den Vyant, resolvén kan, want het is aen sijn selven, eygentlijk de geschicktheyt van de Man in dese Konste, om sijn selven met alle behendigheyt van d'eene postuer in de ander, nadien de gelegentheyt

gentheyt van u Vyant u het selve presenteert, ende dat met een geswinde Resolutie, want de gene die sijn steeck wel doet, de selve moet noot-saeckelijck de Distantie, ende Beweginge, ende het Gevoel, met den Tijt, ende Resolutie, alles met een oogenblick, ende dat met een sonderbare snelheyt doen.

Nu volgen de Terminos na de Italiaensche manier,
ende van de Liefhebbers van de Konst in't gebruyck;
de selve werden aldus verstaen.

Postura, ofte Postuer. *Dit is de rechte standt, hoe ghy u Lijff tegen u Parthije sult stellen, dat ghy bequaem zijt daer in te wercken, ende u daer in te defendéren.*

Contra Postura. *Dat is, als u tegen-parthije hem in een goeden stant gestelt heeft,*

heeft , hoe ghy u wederom tot u defentie tegen hem stellen sult.

Stoccada. *Dat wert genoemd een netten langen steeck uyt de vrye vuyft.*

Alongéren. *Dit is te seggen uyt-stooten.*

Riposta. *Dit is een Na-steeck.*

Repousséren. *Dat is , wanneer ghy stoot , ende weder retireert , na gestooten wert , ofte dat ghy selver kort na stoot.*

Pede Ferme. *Dat is met vaste voeten staen ende stooten.*

Mensura. Mensuer. *Beduyt de rechte Distantie , ofte wijtte , om de Parthije met een langen steeck te bereycken.*

Motion. *Dit is een beweging met het lijf, voet, ofte met den degen.*
Dit

- Strengéren, ofte Attaquéren. *Dit heet soo veel, als zijn Adversarium met den degen aentasten, ofte aengrijpen, met goed voor-deel.*
- Paréren. *Dat is, wanneer u Tegen-parthije op u toe-stoot, dat ghy zijn Rapier of Lemmer, met kunst, van u lijff af-keert.*
- Battéren. *Dit is slaen met de voet, ofte Rapier, op eene plaets stil-staende.*
- Cavéren. *Dit heet soo veel als onder den lemmer door-gaen, buyten ofte binnen het Lichaem.*
- Concavéren. *Dit is, als ghy met u Parthije te gelijk door-gaet.*
- Recavéren. *Dit is, doende of ghy door-gaen wildt, ende in de selve beweginge weder te rugge keert.*

- Avancéren. *Dit is, wanneer ghy u Parthije nadert, ofte vervolght.*
- Angagéren. *Dit is, wanneer ghy u Parthije sijn Lemmer in u gewelt hebt.*
- Mutéren. *Dit is, soo ghy met u lemmet haest hier of daer gaet.*
- Coperéren. *Dit is, wanneer ghy met de Second, ofte Quarta stoot, dat ghy u hoeft weet te bedecken.*
- Finta, ofte Fintéren. *Dit is, u Parthije te verleyden, indien ghy doet of ghy stooten wilt, ende stoot hem dan op een ander plaets.*
- Tempo. *Heet soo veel als de rechte tijt waer-nemen, als men den stoot aenbrengen wil, ofte alle beweginge in sijn rechte tijt observéren.*
- Contra Tempo. *Dit is, soo u Tegen-parthije stoot, dat ghy met avantagie te gelijk met hem stoot.*
- Dit*

- Retrahéren.** *Dit is, wanneer ghy u Lijff achterwaerts set, doch met avantagie, om u Parthije de Distantie daer mede te benemen.*
- Revertéren.** *Dit heet soo veel als over u Tegen-parthijes lemmer hen gaen, ofte over-heffen.*
- Riversa.** *Dit is, in een drie-hoeck, over, ofte onder den arm, buyten, ofte binnen te stooten.*
- Ligéren.** *Dit heet soo veel als u Parthije sijn lemmer met een halve Circkel aen te tasten, het zy buyten ofte binnen het Lichaem, daer mede worden de onder-steecken meest gepareert.*
- Rumpéren.** *Dit is, u Parthije sijn lemmer met de Second van u scheuren, binnen ofte buyten.*

- Chiamata, Chyama-
tén, ofte Appel-
lén. *Dit is, wanneer men de Parthije port, ofte lockt, ende hem een bedriegende openinge geeft tot schade van uwen Adversarium.*
- Volta, ofte Voltén. *Dit is soo veel als de Quart stooten, met een draeyinge des Lichaems rugblings.*
- Defarmén. *Dit is te seggen, yemant sijn Geweer afhandig te maken.*
- Resolvén. *Dit is, wanneer u een Tempo gegeven wert, dat ghy snel daer op wercken derft.*
- Passada, ofte Passé-
ren. *Dit is, wanneer men onder Parthije sijn Rapier met de slincker-voet voor-by loopende, in de selve tijdt uwen Adversarium raeckt, ofte blesseert.*
- Demi Passade. *Dit is, wanneer ghy met eenen stap beschadight, ende terstont weder achter-waerts gaet.*

Dit

- Contra Passade. *Dit is, wanneer uwen Vyant op u toe-loopt, ofte passeert, dat ghy te gelijk voor-by loopt, doch met u avantagie.*
- Circuléren. *Dit is, de Lemmer van uwen Adversarium, altijd draeyende houdende.*
- Caminéren. *Dat is, sonder stil te staen, uwen Adversarium te overwinnen.*
- Graduéren. *Dit is, wanneer ghy van u Parthije aengetast zijt, ende niet sonder perijckel, onder sijn lemmer door kond gaen, hoe ghy u selver verlossen sult.*

Nu volgen de Lessen, van d'een tegen den ander, ende hoe de selve gebruyckt moeten werden, onder den Naem van *Nicolaes* ende *Jacob* beschreven.

Eerst, Op wat manier, ofte gestalte, door verscheyde beweginge, de *Quarta* moet werden gestooten.

De Eerste Lesse.

J*acob* set, ofte stelt hem in Postuer, met een uytgereckten arm, ende laet sijn Punt, na sijn rechter zijde, uyt-sien: *als ghy siet op het bladt B. fig. 9.* *Nicolaes* strengeert hem van binnen, geswind avanceert hy, ende stoot onverhoets de *Quart* na het binnenste van sijn lichaem: *als ghy siet op het bladt C. fig. 10.*

Een Ander. 2.

Jacob stelt hem wederom in de selve postuer, met een uytgereckten arm, ende laet sijn punt, na de slinker-zijde, wat uyt sien: *als ghy siet op het bladt C. fig. 12.* *Nicolaes* dit siende, strengeert hem van buyten met de *Quart*, ende avanceert met sijn Rapier, tot in de swackte van sijn Tegen-parthijes lemmer: *siet fig. 13. op het bladt C.* ende mitsdien hy avanceert, soo heeft *Jacob* onder den lemmer, door gecaveert, om sijn avantagie te soecken, soo heeft *Nicolaes* de Tijt, ofte het Tempo waer-genoemen, ende heeft in het Tempo ingestooten, ende heeft hem met de *Quart* van binnen gebleseert: *als u de Postuer op het bladt D. fig. 15. aenwijst.*

Een Ander. 3.

Jacob om sijn avantagie te hervatten, leght hem wederom in de boven-genoemde postuer, *Nicolaes* avanceert met bedacht op hem in, ende
strengert

strengeert hem wederom van buyten met de *Quart*: als ghy *siet fig. 13. op het blad C.* *Jacob* hem de tijdt niet gevende om de *Mensuer* te krijgen, heeft gecaveert, met intentie, hem, in het cavéren, met de *Quart* te stooten; *Nicolaes* op sijn hoede zijnde, caveert met hem, ende avanceert; *Jacob* meenende vvederom te cavéren, maer *Nicolaes* heeft het *Tempo* waer-genomen, ende heeft hem met de *Quart* in sijne *Cavade* ingestooten: als ghy *siet op het blad D. fig. 15.*

Een Ander. 4.

Nicolaes stelt hem in postuer, alsoo dat sijn punt, na sijn slinker-zijde, wat uyt *siet*: gelijk ghy *sien sult op het blad C. fig. 12.* *Jacob* strengeert hem van buyten met de *Quart*; *Nicolaes* soo haest hy *siet* dat hem de swackte van sijn lemmer gedwongen is, soo heeft hy dadelijk geretireert: als ghy *siet op het blad F. fig. 25.* *Jacob* avanceert, ende soeckt hem verder van buyten te attaqueren: *siet op het blad C. fig. 13.* *Nicolaes* de tijdt waernemende,

nemende, mits *Jacob* avanceert om hem sijn lemmcr aen te tasten, heeft dadclijck gecaveert, ende hem met de *Quart* na het binnenste deel van sijn Lichaem in-geftooten, ende hem alsoo gebleesert: *gelijck ghy siet op het blad C. fig. 10.*

Een Ander. 5.

Nicolaes stelt het wederom in de selfde Postuer, ende geeft hem selver bloot, dat is, hy opent hem over sijnen rechten arm; *Jacob* soeckt hem niet te strengeren, maer leght hem recht onder Adversarius sijnen lemmcr, om hem de Mensuer af te winnen: *siet op het blad S. fig. 72.* maer *Nicolaes* dit wel merckende, heeft hem dadelijck selfs van buyten geat-
taqueert: *als ghy siet fig. 26. op het blad F.* *Jacob* dit niet konnende lijden, Caveert; *Nicolaes* het Tempo waer-nemende, heeft in de Cavade met de *Quart* in-geftooten: *als ghy siet op het blad C. fig. 10.*

Een Ander. 6.

Nicolaes foeckt het te hervatten, stelt hem in Postuer in een rechte linie, met sijn punt na de rechter-zijde uyt-siende: *siet fig. 9. op het blad B.* *Jacob* dit siende, strengeert hem dadelijck van binnen: *siet fig. 8.* met de bastert *Tertia*; *Nicolaes* sijn Parthije verleydende, laet sijn lemmer na sijn rechter-zijde wegh sacken, om hem met willens van binnen te openen: *gelijck ghy ziet fig. 75. op het blad S.* *Jacob* meenende hier mede avantagie te hebben, stoot met de *Quart* toe, maer *Nicolaes* op sijn hoede zijnde, heeft in de selve tijdt sijn Rapier opgeheven, ende heeft *Jacob* met de *Quarta contra Tempo* geblesteert, mits hy de swackte met het opheven verwon: *als ghy ziet fig. 15. op het blad D.*

Een Ander. 7.

Nicolaes sijn avantagie vervolgende, heeft hem wederom in de boven-genoemde Postuer gestelt; *Jacob* hem strengérende, als boven geseght is;

Nico-

Nicolaes laet *zijn Geweer* wederom na de rechter-zijde wegh sacken : *als ghy siet op het bladt S. fig. 75.* maer *Jacob* niet lustende wederom te stooten, maer blijft stil in *zijn postuer* leggen : *als ghy siet fig. 74. op het bladt S.* *Nicolaes* dit siende, treedt met beyde *zijn voeten* na *zijn slincker-zijde*, ende strengeert *Jacob* van buyten met de *Quart* : *siet fig. 13. op het bladt C.* soo haest *Jacob* daer op caveerde, soo heeft *Nicolaes* in het selve Tempo met de *Quart* van binnen gestooten : *als ghy siet op het bladt D. fig. 15.*

Een Ander. 8.

Nicolaes hem wederom in *postuer* stellende, laet *zijn punt* na *zijn slincker-zijde* uyt-sien; *Jacob* gaet couragieußelijck op hem aen, ende strengeert hem van buyten; soo dat *Nicolaes* genootsaect waste cavéren, ende te retiréren : *siet op het bladt F. fig. 25.* *Jacob* hem daer aen niet stoorende, maer vervolght hem, ende caveert contra Tempo te gelijk weder met hem, soo dat hy daer mede weder in de *Mensuer* quam, ende alsoo van

D 2

buyten

buyten attaqueerde ; *Nicolaes* caveert weder onder den lemmer door, maer *Jacob* de tijdt waer-nemende, heeft in de Cavade geavanceert, ende van binnen met de *Quart* geblesteert : *als ghy siet op het bladt D. fig. 15.*

Een Ander. 9.

Nicolaes hem wederom in postuer stellende, laet sijn punt na sijn rechter-zijde uyt-sien ; *Jacob* dit siende, strengert hem van binnen : *als ghy siet fig. 8. op het bladt B.* *Nicolaes* past op sijn avantagie, ende laet hem doen ; *Jacob* meenende hem wel te hebben, stoot van binnen met de *Quart* ; *Nicolaes* sijn tijdt waer-nemende, licht sijn handt op, ende stoot met hem *Contra Quart* : *Want hy heeft hem sijn swackte wel geobserveert, anders waer het hem swaer om te doen geweest:*

NB. Dit stuck sal niet licht yemant doen, of hy moet sijn Geweer, ende het Gevoel, al wel geexerceert hebben.

Een

Een Ander. 10.

Jacob niet denckende dat hy soo over-haest soude werden, siende dat *Nicolaes* hem gereet maeckt, om hem wederom in de selve postuer te leggen, strengeert hem wederom van binnen: *siet de figuer 8. op het bladt B.* ende observeert de swackte wel, ende schroeft sijn Lichaem dicht in malkanderen; *Nicolaes* niet wetende wat hy daer mede seggen wilde, bevindt dat *Jacob* begint aen sijn lemmer te drucken, eer hem *Nicolaes* versiet, soo avanceert *Jacob* met sijn slincker-voet, ende set hem de *Quart*, met de halve Passaden op sijn borst, ende met sijn slincker-handt pareert hy *Nicolaes* sijn Geweer, na sijn slincker-zijde toe: *gelijck ghy siet fig. 16. op het bladt D.*

Een Ander. 11.

Nicolaes denckt ick moet van postuer veranderen, stelt hem dan alsoo

dat hy in de middelste *Tertia* komt te leggen, ende laet zijn punt voor zijn Adversarium neder sacken: *siet op het blad E. fig. 18.* *Jacob* niet leuy, maeckt zijn *Contra Postuer*, ende keert zijn handt in de *Second*, ende met zijn punt komt hy *Nicolaes* tegen zijn Gevelt: *gelijck ghy ziet fig. 19. op het blad E.* *Nicolaes* heft zijn lemmer op, ende strengeert *Jacob* van buyten, maer *Jacob* neemt het *Tempo* waer, mits *Nicolaes* zijn lemmer opheft, om van buyten te *attaqueren*, soo caveert *Jacob*, ende keert zijn handt weder in de *Quarta*, ende stoot hem de *Quarta* op de rechterborst, met *avancering* van den rechten voet: *siet op het Bladt D. fig. 15.*

Een Ander. 12.

Nicolaes stelt hem wederom in *postuer*, doch met wat hooger punt, *Jacob* *attaqueert* hem van buyten: *siet fig. 22. op het Bladt E.* ende vermits *Nicolaes* ge*attaqueert* wert, soo treckt hy zijn Lemmer na hem, na de *lincker-zijde*: *siet op het Bladt S. fig. 72.* *Jacob* treedt met zijn voeten

na

na zijn rechter-zijde, om hem verder te vervolgen, maer mits *Jacob* in't vervolgen is, soo caveert, ende stoot *Nicolaes* van binnen met de *Quart*: *siet op het blad C. Fig. 10.*

Een Ander. 13.

Nicolaes stelt hem wederom in zijn postuer, maer *Jacob* laet zijn punt voor hem neder sacken: *siet fig. 18. op het blad E.* *Nicolaes* dit siende, ligeert hem zijn Lemmer: *gelijck ghy siet op het blad E. fig. 20.* *Jacob* doende als woude hy met de *Tertia* over sijnen arm stooten; *Nicolaes* vervaert voor den stoot, pareert hem uyt na zijn rechter-zijde toe, maer *Jacob* zijn steeck niet volbracht hebbende, caveert in zijn Tempo, ende stoot de *Quart* na het binnenste deel van zijn Lichaem toe: *gelijck ghy siet fig. 10. blad C.*

Een Ander. 14.

Jacob eerst gereet zijnde, stelt hem ras in postuer, ende laet sijn punt na sijn rechter-zijde wat uyt-sien; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen; *Jacob* avanceert soetjens met sijn voeten, ende verkort sijnen arm, ende avanceert met beyde sijn voeten, ende stoot met de *Quart* van binnen, eer hem *Nicolaes* versiet: *als ghy sien kondt op het bladt C. fig. 10.*

Een Ander. 15.

Nicolaes, nadien sijn Adversarium hem in de boven-genoemde postuer gestelt heeft, attaqueert hem van binnen: *siet op het bladt B. fig. 8.* *Jacob* avanceert, ende verkort sijnen arm wederom; *Nicolaes* dit siende, avanceert met sijn slincker-voet, ende strengceert hem van buyten: *gelijck ghy sien sult op het bladt G. fig. 29.* *Nicolaes*, mits hy van buyten geattaqueert wert, caveert; *Jacob* de Tijdt waer-nemende, mits *Nicolaes* caveert, stoot in de Cavade met de *Quart*: *siet fig. 15. op het bladt D.*

Een

Een Ander. 16.

Nicolaes stelt hem in postuer, met sijn punt na sijn rechter-zijde uyt-siende; *Jacob* strengeert hem van binnen, ende treckt sijn bovenste Lichaem heel achter-waerts: *gelijck ghy sien sult op het bladt F. fig. 25.* ras eer hem *Nicolaes* versiet, soo caveert hy, ende strengeert sijn Adversarium van buyten, met avancering van het bovenste Lichaem: *siet op het bladt F. fig. 26.* *Nicolaes* daer voor verschrickt zijnde, caveert; *Jacob* de tijdt waer-nemende, avanceert geswindt met sijn slincker-voet, ende maeckt hem een Demi-passada van binnen, met de *Quart*: *als u de figuer 16. op het bladt D. aenwijst.*

Volgt nu, hoe de *Lange-Stockada* van buyten over den Rechten-arm moeten gedaen worden, op verscheyde manieren.

17.

Eerst; soo stelt hem *Jacob* in Postuer met een uytgereckten arm, en sijn punt laet hy tot sijn rechter-zijde uyt-sien; *Nicolaes* sijn Contra-postura makende, strengeert hem van binnen: *siet op het bladt B. beyde de figueren 8. ende 9.* *Jacob* caveert onder den lemmer door, meenende sijnen Adversarium onder den arm te stooten; maer *Nicolaes* hem voor-komende, stoot met de *Tertia* van buyten over sijnen rechten arm: *siet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 18.

Jacob hervat het, ende stelt hem in de selve postuer; *Nicolaes* sijnen Adver-

Adversarium wederom van binnen strengérende: *gelijck ghy siet fig. 8. op het blad B.* *Jacob* caveert, ende retireert hem wat, maer *Nicolaes* vervolgt, ende avanceert met beyde voeten, caveert ende attaqueert hem wederom van binnen; *Jacob* gaet weder onder den Lemmer door, maer *Nicolaes* neemt de tijdt waer, (mits hy siet dat hy in de *Mensuer* is) ende stoot in de Cavation in, met de *Tertia*, over sijnen rechten arm, met een toe-tredt van sijn rechter-voet: *siet op het blad Q. fig. 64.*

Een Ander. 19.

Jacob laet hem wederom van binnen strengéren, ende mits hy geattaqueert werdt, soo laet hy sijn Geweer na sijn slincker-zijde toe gaen, ende retireert sijn Lichaem, ende opent hem over sijnen rechten arm: *siet op het blad S. fig. 72.* *Nicolaes* dit siende, meenende hem geswindt in de selve opening te stooten; maer *Jacob*, mits hy siet den stoot komen, keert sijn handt in de hooge *Secunda*, ende stoot alsoo Contra-Tempo

E 2 met

met hem over ſijnen rechten arm , met avancering van den rechten voet : *ſiet op het bladt R. fig. 69.*

Een Ander. 20.

Nadien hem *Jacob* in poſtuer geſtelt heeft , ende wederom van *Nicolaes* van binnen geſtrengceert werdt , retireert hem , ende laet ſijn degen na ſijn rechter-zijde wegh gāen : *ſiet op het bladt S. fig. 75.* *Nicolaes* vervolgt hem met ſijn Rapier , ende mits hy na ſijn Adverſarius ſijn lemmert taſt , ſoo caveert *Jacob* in het ſelve Tempo , ende ſtoot met de *Tertia* over ſijnen rechten arm : *ſiet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 21.

Maer als *Nicolaes* niet wil attaquēren , ſonder blef ſtil ſtaen ; *gelyck ghy ſiet op het bladt S. aen beyde de figueren 74. ende 75.* ſoo moeſte *Jacob*
maer

maer met sijn voeten na sijn slinker-zijde toe-treden , avancéren ende cavéren ; *gelijck ghy siet op het bladt C. fig. 13.* ende in het selve Tempo met de *Tertia* over den rechten arm stooten ; *siet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 22.

Jacob stelt hem in de *Tertia Guardia* , ende laet sijn punt om laeg sac-ken ; *siet op het bladt G. fig. 30.* *Nicolaes* attaqueert hem van binnen , met de verhangene *Quarta* : *siet fig. 31.* *Jacob* caveert , ende retireert hem , ende blijft in de selve postuer ; maer *Nicolaes* vervolgt , ende strengeert hem wederom , als vooren ; maer *Jacob* caveert wederom ; *Nicolaes* de selve tijdt waer-nemende , heeft met de *Tertia* , over sijnen rechten-arm in-gestooten : *siet Fig. 64.*

Een Ander. 23.

Jacob hem in postuer stellende , latende sijn punt na de slinker-zijde

toe uyt-fien; *Nicolaes* attaqueert hem van buyten; maer *Jacob* laet fijn Geweer facken, ende opent hem van binnen: *fiet de twee figueren 30. ende 31.* *Nicolaes* vervolght hem aen fijn lemmer; *Iacob* het felve Tempo waer-nemende, ftoot met de *Tertia* over fijnen rechten arm; *fiet op het bladt Q.*

Een Ander. 24.

Nicolaes verandert van poftuer, ende draeyt fijn Lichaem om, ende treckt fijn Lemmer na hem, ende opent hem van binnen; *Iacob* vervolgt ende foeckt hem van binnen te attackéren; maer *Nicolaes*, mits hy van binnen geftrengceert wert, caveert, ende ftoot met de *Tertia*, over den rechten arm van fijnen Adverfarium: *fiet Fig. 64.*

Een Ander. 25.

Jacob ftelt hem in poftuer, ende fijn felder in een rechte linie leggende;

gende; maer *Nicolaes* stelt hem met *zijn* flincker-voet voor, ende strengeert hem van binnen; *Iacob* gaet ras onder den Lemmer door; *Nicolaes* stoot (mits *Iacob* onder den Lemmer door gaet) met de *Tertia*, over den arm in: *siet op het blad Q.*

Volght nu, hoe men de *Finta* Practicéren sal, op veel-
derhande Manier, Enckel ende Dubbelt.

26.

Jacob stelt hem in postuer, met *zijn* arm in een rechte linie; *Nicolaes* strengeert hem van binnen, ende Batteert met *zijn* rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta* van binnen, met de *Quarta*: *siet op het blad P. fig. 61.* *Jacob* niet anders denckende, of het is een stoot, pareert de selve *Finta*: *Nicolaes* de Tijt waer-nemende, caveert, ende stoot met de *Tertia* over
sijnen

fijnen arm, met avancering van den rechten voet: *gelijck ghy fiet op het bladt Q. fig. 64.*

Nota. In alle Finta, moet wel op gelet werden, dat den rechten voet, niet avanceert in het Battament.

Een Ander. 27.

Nicolaes stelt hem in Postuer, ende opent sijn Lichaem van binnen; Jacob de selve opening siende, attaqueert hem van binnen, ende soo ras hy aen sijn lemmer raeckt, maect hy hem een Finta van buyten, met de Bastert Tertia: *fiet op het bladt P. fig. 63.* ende soo ras Nicolaes daer na tast, ofte de Finta pareert, soo caveert Jacob ras weder onder de Lemmer door, ende stoot de Quart na de rechter borst toe: *gelijck ghy fiet op het bladt C. fig. 10.*

Een Ander. 28.

Jacob gereedt zijnde, leght hem eerst in *Postuer*; maer *Nicolaes* attaqueert hem van buyten, ende maeckt hem een *Finta* van buyten, onder sijnen Lemmer, met de *Quart*, dicht onder het hecht van den Degen: *gelijck ghy siet fig. 62. op het bladt P.* *Jacob* daer na grijpende, soo caveert *Nicolaes* ras weder door, ende stoot met de *Tertia*, over *Adversarium*, sijnen arm in: *siet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 29.

Jacob presenteert hem in sijn *Postuer*, maer *Nicolaes* strengeert hem van binnen, ende batteert met sijn rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta* van buyten, onder sijnen arm; soo ras *Jacob* daer na tastet, soo caveert hy snel wederom, ende maeckt hem noch een *Finta* van binnen; (*gelijck ghy siet aen de dubbelde beweginge van de fig. 61. op het bladt P.*) met

E kleyne

kleyne beweginge; soo ras *Jacob* wederom daer na tast, soo caveert *Nicolaes* ras onder sijnen lemmer door, ende stoot met de *Tertia* over sijnen rechten arm: *siet fig. 64.*

Een Ander. 30.

Ofte, soo *Jacob* hem in sulcke boven-genoemde Postuer stelt, soo kan *Nicolaes* met een t'samen-gedrongen Lichaem, hem van binnen attackéren, ende hem een *Finta*, met de *Quart* van binnen, dicht by het kruys van sijn Degen maken; soo haest dan *Jacob* daer na tast, soo kan *Nicolaes* het Tempo waer-nemen, cavéren, ende stooten met de *Tertia* over sijnen rechten arm: *siet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 31.

Jacob soo veel mael van sijnen Adversarium verrast zijnde, soeckt hem

hem te revangéren , stelt hem wederom in de selve Postuer : *Nicolaes* hem van buyten strengérende ; *Jacob* soeckt geen tijt te verliezen , om sijnen Adversarium in het net te brengen , retraheert sijn Lichaem met sijn Degen , ende laet sijn punt na sijn slincker-zijde wegh gaen : *gelijck ghy sien kondt op het bladt S. fig. 72.* *Nicolaes* denckt hem te vervolgen , ende dan sijn avantagie te soecken ; maer *Jacob* het Tempo waer-nemende , (mits *Nicolaes* hem van buyten vervolght) caveert snel , ende maeckt hem een *Finta* met de *Quarta* van binnen : *siet fig. 61. op het bladt P.* *Nicolaes* verschrickt , pareert de selve *Finta* ; maer *Jacob* in de voor-baet zijnde , caveert , ende stoot met de *Tertia* , over Adversarium , sijnen rechten arm : *siet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 32.

Nicolaes denckende , ick sal hem een ander Postuer maken , ende stelt hem in de hooge *Quarta* met hooge punt voor sijnen Adversarium ; maer

Jacob verandert oock, ende strengeert hem met de *Secund* van buyten: *siet op het bladt V. fig. 80.* gefwindt maect hy hem een *Finta* van binnen onder *lijnen Lemmer: siet fig. 62.* *Nicolaes* daer na grijpende, soo heeft *Jacob* gecaveert, ende met de *Secund* over *lijnen arm* in-geftooten: *siet op het bladt R. fig. 69.* doch alfoo, dat hy *lijnen flincker-handt* daer by heeft, om het gevaer van onderen te bevryden; *als u de boven-genoemde figuer aenwijst.*

Een Ander. 33.

Nicolaes hem wederom alfoo in *Postuer* leggende, maer *Jacob* strengeert hem wederom alfoo van buyten met de *Secunda*, ende maect hem de *Finta* weder van onderen; soo haest *Nicolaes* daer na grijpt, soo maect hy de tweede *Finta* van buyten om hoogh: *siet op het bladt P. fig. 62.* *Nicolaes* vervaert voor *lijnen oogen*, pareert om hoogh; *Jacob* op de beweginge

weginge lettende, stoot met de *Secunda* onder sijn Lemmer in, met avancering van sijn rechter voet: *gelijck ghy sien sult op het bladt Q. fig. 66.*

Een Ander. 34.

Nicolaes hem wederom in Postuer leggende, doch met sijn punt na sijn rechter zijde uyt-siende; *Jacob* strengeert hem van binnen; *Nicolaes*, mits hy gestrengeert wert, gaet van den Lemmer af, ende gaet om leegh, in de onder *Tertia*: *siet op het bladt E. fig. 21.* *Jacob* ligeert hem sijn Degen; maer *Nicolaes* doet of hy onder sijnen Lemmer in-stooten wilde; *Jacob* verder grijpende, soo heeft *Nicolaes* gecaveert, ende met de *Tertia* over sijnen rechten arm in-gestooten: *siet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 35.

Jacob (nadien sijn Adversarium hem wederom in de laage *Tertia* ver-
F 3 toont)

toont) ligeert hem; maer *Nicolaes* licht zijn Rapier op, ende *Finteert* om hoog: *gelijck ghy ziet fig. 62.* *Jacob* verschrickt, pareert om hoog; maer *Nicolaes* zijn Tempo waer-nemende, passeert met de *Secunda*, onder Adversarium, seinen Lemmer in: *gelijck ghy ziet op het bladt H. fig. 35.*

Een Ander. 36.

Nicolaes stelt hem wederom in zijn Postuer, ende laet zijn punt na zijn rechter zijde uyt-sien; *Jacob* attaqueert hem van binnen, met de *Bastaert Tertia*; *Nicolaes* caveert ende retraheert achterwaerts; *Jacob* vervolght, ende caveert met hem; maer *Nicolaes* caveert wederom, ende mits hy caveert, soo maeckt hem *Jacob* een *Finta* met de *Quarta* van binnen: *gelijck ghy ziet fig. 61.* *Nicolaes* daer na tastende, soo passeert *Jacob* (nadien hy in de diepste *Mensuer* was) met de *Secunda* van binnen, op hem in, met avancering van den slinker voet: *ziet fig. 40. op het bladt K.*

Een

Een Ander. 37.

Jacob legt hem in de middelste *Tertia*; *Nicolaes* sijn contra Postuer makende, legt hem met sijn punt onder de sterckste van Adversarius sijn Rapier, ende dat in de *Secunda*: *gelijck ghy siet op het bladt S. fig. 72.* geswindt maect hy hem een *Finta* van binnen, met de *Quarta*: *siet fig. 61.* soo haest *Jacob* na de selve *Finta* getast heeft, soo heeft *Nicolaes* gecaveert, ende met de *Tertia* over den rechten arm in-gestooten: *siet fig. 64. op het bladt Q.*

Een Ander. 38.

Alsoo *Jacob* hem wederom in sijn Postuer gestelt heeft, gelijck boven geseght is, soo versoeckt *Nicolaes* met de *Quart* hem de selve Lesse aen te brengen, ende legt hem dan met de *Secunda* onder de sterckte van Adversarium sijn Lemmer: *siet fig. 72.* ras maect hy hem de selve *Finta*
met

met de *Quart*, ende stoot met de *Tertia*, over Adversarium, sijnen rechten arm: *gelijck ghy sien sult op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 39.

Nicolaes maeckt sijn postuer, ende leght hem in de middelste *Secunda*, met de punt na sijn slincker zijde uyt-siende: *siet fig. 19. op het bladt E.* *Jacob* leght hem met sijn punt in de *Quarta* onder sijn Lemmer, snel maeckt hy hem een *Finta* van buyten, met de *Tertia*; *Nicolaes* caveert in de selve tijdt onder de *Finta* door, ende mits hy caveert, soó heeft *Jacob* de tijt waer-genomen, ende heeft met de *Quarta* van binnen gebleesseert, met avancering van sijn slincker voet: *gelijck u de Postuer op het bladt D. fig. 16. aenwijst.*

Een

Een Ander. 40.

Nadien hem *Nicolaes* in zijn gewoonlijcke Postuer gestelt heeft, ende van *Jacob*, van binnen, met de Bastaert *Tertia* gestrengert werdt; soo heeft *Nicolaes* zijn Lijff, met zijn Rapier, achterwaerts getrocken: *gelijck ghy siet op het bladt S. Fig. 75.* maer siende dat *Jacob* hem niet vervolgt, blijft plat stil leggen; soo doet *Nicolaes* of hy van onderen in-stooten wilde; *Jacob* het selve ras parérende; soo heeft *Nicolaes* gecaveert onder den Lemmer door, ende heeft met de *Tertia*, over Adversarium, seinen rechter-arm in-gestooten: *gelijck ghy siet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 19.

Nicolaes stelt hem in Postuer, met een rechten uyt-gereckten arm, ende legt hem in de Onder-*Tertia*, onder Adversarium, zijn Geweer;
G *Nicolaes*

Nicolaes verandert, ende Ligeert hem met de *Secunda* : *siet fig. 20. ende 21.* ende mits hy alsoo Ligeert, soo heeft *Jacob* een *Finta* van buyten gemaect; *Nicolaes* met sijn Rapier daer na getast hebbende; soo heeft *Jacob* gecaveert, ende met de *Quarta* van binnen gestooten, met avancering van den rechten voet : *siet op het bladt C. fig. 10.*

Een Ander. 42.

Nicolaes stelt hem in Postuer, ende wert van sijn Adversarium van buyten met de *Quarta* gestrengceert, snel Batteert hy, ende maeckt hem een *Finta* met de *Quarta*; *Jacob* onder de selve *Finta* door-gaende, om sijn Avantagie te soecken; maer *Nicolaes* Caveert met hem, ende in de selve beweginge, Volteert hy geswindt met de *Quarta*, na het binnenste van sijn Lichaem toe : *gelijck ghy ziet op het bladt M. fig. 50.*

Een

Een Ander. 43.

Nadien *Nicolaes* noch een-mael alsoo geattaqueert werdt, soo maect hy de *Finta* wederom, gelijk boven geseght is; *Jacob* cayeert wederom onder de *Finta* door, ende wil met de *Tertia*, over *Adversarium*, sijnen rechten arm stooten; maer *Nicolaes* het *Tempo* wel waer-nemende, stoot *Contra-Tempo*, met de *Secunda*, over sijnen arm in: gelijk ghy siet fig. 69. op het bladt R.

NB. *Nicolaes* heeft wel geobserveert, dat hy sijnen *Adversarium* in de swackte is gekomen, anders soude hy in groot gevaer geweest hebben.

Volght van de halve Passaden van binnen.

44.

Nadien *Jacob* sijn *Adversarium* van binnen gestrengceert heeft, ende wel in de *Mensuer* is, soo stoot hy geswindt met de *Quarta* van binnen;

Nicolaes pareert den selven stoot na sijn slinker-zijde af; maer *Jacob* gereedt zijnde, avanceert met de slinker-voet, ende maeckt hem een *Halve Passada* van binnen op sijn Borst, ende met de slinker-handt valt hy op *Adversarium* sijn Gevelt; *gelijck ghy siet op het blad H. fig. 32.* als dat soo gedaen is, kondt ghy uwe handt wederom in de *Quarta* laten af-loopen, ende u Lichaem achterwaerts setten, ende in de selve rijdt uwen *Adversarium* sijnen Lemmer battéren, ende de Punt wederom op sijn Borst aenwijzen: *gelijck u de Postuer 37. op het blad I. volkomelijck sal aenwysinge doen.*

NB. *Observeert dat dese Demi-Passada kunnen altijd gedaen werden, soo ghy in de diepste Distantie zijt, het zy dat ghy stoot om de Mensuer te bekomen, ofte alreede de Mensuer heeft, ofte soo u Tegen-parthije met een laage handt, ende een hooge punt, na sijn slinker-zijde uyt pareert: gelijck de Figueren (boven genoemt) aengewesen hebben.*

Volght

Volght nu van de heele *Passada*, hoe dat men van binnen het Lichaem, onder den Lemmer, sal wegh passerén.

45.

Nicolaes stelt hem in Postuer, ende opent sijn selver, ende laet sijn punt na sijn rechter-zijde wat uyt-sien; maer *Jacob* attaqueert sijn Adversarium van binnen, met de halve *Tertia*; *Nicolaes* retireert, ende caveert onder den Degen door; maer *Jacob* caveert te gelijk met hem, ende in de selve tijdt, stoot hy met de *Quarta* van binnen sijn Lichaem; *Nicolaes* pareert hem de selve stoot, na sijn slincker-zijde wegh; maer *Jacob* in de diepste *Mensuer* zijnde, passeert snel met de *Secunda*, van binnen, onder Adversarium, sijn Rapier door, met avancering van de slincker voet: *als ghy siet op het blad K. fig. 40.*

NB. Observeert dat ghy in alle *Passaden*, na volbrachten stoot, uwe
G 3 handt

handt gefwindt in de *Quarta* laet afloopen: *gelijck u de figuer 42. op het bladt K. aenwijfinge doet*: ende dat in den tweeden treedt, met de rechter voet; den derden treedt, met de flincker voet, is de beweging met het slaen op de Lemmer, ofte na het Hooft: *siet de figuer 124. op het bladt Hh.* ende als dan voort loopende, ende u achter uwven Adversarium wederom in een goede defenfie ftelt.

Een Ander. 46.

Nicolaes ftelt hem in fijn gewoonlijcke Postuer; *Jacob*, met ernst, hem van binnen in fijn heele fwackte strengérende; *Nicolaes* caveert metter haest, ende retireert, ende tast hem van buyten in fijn fwackte aen, met avancering van fijn Lichaem: *gelijck ghy fiet fig. 26. op het bladt F.* maer *Jacob* caveert dadelijck daer op, soo dat *Nicolaes* de tijdt waer-genomen heeft, met fijn flincker-voet geavanceert, ende van binnen, met de *Quart* gepasseert, ende heeft met fijn flincker-handt, Adversarium fijn Rapier afgekeert: *gelijck ghy fiet fig. 16. op het bladt D.*

Een

Een Ander. 47.

Jacob stelt hem in Postuer, ende sijn handt, met sijn Degen, keert hy in de *Tertia*, ende laet sijn Punt na de rechter-zijde uyt-sien; *Nicolaes* avanceert, ende tast hem met sijn Rapier sterck van binnen aen: *siet op het bladt B. fig. 8.* *Jacob* de *Mensuer* hebbende, passeert onverwacht met de *Secunda* van binnen, onder de Lemmer door: *siet op het bladt K. fig. 40.*

Een Ander. 48.

Nicolaes sijn Revangie soeckende, stelt hem in Postuer, ende laet hem van sijnen Adversarium van buyten attaquéren, ende soo ras hy gestrengt is, soo retireert, ende caveert hy, ende opent hem verder van buyten: *gelijck ghy ziet op het bladt S. fig. 72.* *Jacob* caveert Contra, ende vervolght hem, ende in de selve tijdt als *Nicolaes* vervolght werdt, soo heeft

heeft hy het *Tempo* wel waer-genomen, ende heeft snel een *Finta* van binnen met de *Quarta* gemaect; *Jacob* daer na tastende, soo heeft *Nicolaes* met de *Secunda* onder den Lemmer door gepasseert, ende sijn Hooft heeft hy wel onder sijn Gevest bewaert: *siet fig. 40. op het bladt K.*

Een Ander. 49.

Jacob laet hem van binnen attaqueren, gestrengert zijnde, soo laet hy sijn Punt na sijn rechter-zijde wegh gaen, doch met stil-staende hands; *Nicolaes* vervolgt hem met sijn Lemmer, ende in het selve *Tempo*, als *Jacob* sijn Lemmer geroert werdt, soo heeft hy met de *Secunda*, onder den Lemmer wegh gepasseert: *als u de figuer 40. aenwijst.*

Een Ander. 50.

Nicolaes hem in Postuer stellende, met sijn Punt na sijn slinker-zijde uyt-siende; *Jacob* strengert hem van buyten, ende in de selve tijdt als
Nicolaes

Nicolaes geattaqueert werdt, soo heeft hy gecaveert, ende van binnen een *Finta*, met de *Quarta* gemaect; ende mitdien *Jacob* de selve *Finta* pareert; soo heeft *Nicolaes* met de *Tertia* over den rechten arm in-geftooten; maer *Jacob* caveert onder den stoot door, ende pareert hem sterck van binnen; *Nicolaes* sijn selver verftooten hebbende, resolveert oogeblicklijck, ende passeert in het selve *Tempo*, met de *Secunda* van binnen, onder den Lemmer door: *siet fig. 40. op het blad K.*

NB. *Soo haest hy de steeck volbracht heeft, als ghy siet fig. 40. soo heeft hy geswindt sijn Lemmer wederom uytgetrocken, ende met den rechter-voet geavanceert: gelijk ghy siet fig. 42. op het blad K. ende in het loopen heeft hy hem voor sijn aengesicht geslagen: als u de figuer 124. op het blad Hh. aenwysinge doen sal.*

Een Ander. 51.

Jacob stelt hem in Postuer, ende keert sijn Handt in de middelste

H

Secunda,

Secunda, ende laet zijn Punt na de slincker-zijde uyt-sien; *Nicolaes* strengeert hem van buyten met de volle *Quarta*: *gelijck ghy siet op het blad W. fig. 85.* *Jacob* verandert van Postuer, ende laet zijn Rapier sacken in de *Tertia*: *siet fig. 4. op het blad A.* *Nicolaes* vervolght hem, ende attaqueert hem met de Baestaert *Tertia* van binnen, snel maect hy hem een *Finta* van binnen, na Adversarius zijn oogen toe: *gelijck ghy siet op het blad Z. fig. 93.* *Jacob* een schrick krijgende, pareert in de hooghte, na zijn slincker-zijde toe; *Nicolaes* dat selve *Tempo* observerende, passeert met de *Secunda* van binnen Adversarius zijn Rapier wegh: *als u de figuer 40. op het blad K. aenwijst.*

Volght nu, hoe datmen van buyten, onder zijn Adversariums Lemmer, sal wegh passerren.

52.

Beyde strijdende Parthijen hervatten hare Konste, nadien sy haer verpoost

hoogh: *siet fig. 77. op het blad T. Jacob* avanceert met zijn flincker-voet, ende passeert met de *Secunda* onder zijnen rechten arm voor-by zijn Lijff
 wegh: *siet op het blad H. fig. 35.*

Een Ander. 54.

Jacob legt hem met een uytgereckten arm in postuer; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen, met de *Bastert Tertia*, ende maeckt hem een *Finta* van binnen, met de *Quarta*; soo haest *Jacob* daer na grijpt, soo caveert *Nicolaes*, ende maeckt hem van buyten een *Demi-Stoccada*, met de *Bastert Secunda*, ende met de punt na *Adversarium* zijn oogen toe: *siet fig. 77.* ende *Nicolaes* passeert daer op, met de *Secunda*, onder den Lemmer in: *siet fig. 35. op het blad H.*

Een Ander. 55.

Jacob stelt hem in Postuer, ende legt hem in de *Onder-Secunda*;
Nicolaes

Nicolaes ligeert hem oock met de *Secunda* van buyten : als ghy *siet* aen beyde de *figueren* 20. ende 21. ras licht hy sijn Rapier om hoogh, ende maeckt hem een *Finta* na *Adversarium* sijn aengesicht toe : *siet* fig. 62. *Jacob* pareert de selve *Finta* in de hooghte ; soo heeft *Nicolaes* ras met de *Secunda* onder de Lemmer wegh gepasseert : als u de fig. 35. aenwijst.

Een Ander. 56.

Jacob stelt hem met een t'samen-gedrongen Lichaem in Postuer, ende strengeert sijn *Adversarium* van binnen : *siet* fig. 22. op het blad E. *Nicolaes* caveert onder den Lemmer door, in een hooge Postuer ; maer *Jacob* vervolght, ende caveert *Contra*, ende strengeert hem wederom van binnen, doch alsoo dat hy in de diepste *Mensuer* komt ; *Nicolaes* caveert wederom, soo heeft *Jacob* in de selve tijdt, met de *Secunda*, onder *Adversarium*, sijnen Lemmer wegh gepasseert : *siet* fig. 35.

Een Ander. 57.

Nicolaes fijnen Adversarium voor-komende, legt hem in Postuer, ende opent hem over fijnen rechten arm; *Jacob* strengeert hem van buyten; *Nicolaes* retraheert hem, ende treckt fijn Lichaem ende Rapier na hem, ende opent hem van buyten: *fiet fig. 25. op het bladt F.* *Jacob* blijft ftill leggen, ende wil hem niet vervolgen; *Nicolaes* dit fiende, avanceert snel, ende licht Adversarium fijn Rapier om hoogh: *als ghy fiet op het bladt V. fig. 80.* ende paffeert met de *Secunda*, onder Adversarium, fijnen Lemmer door: *fiet op het bladt H. fig. 35.*

Een Ander. 58.

Nicolaes vervolgt fijn avantagie, ende laet hem van *Jacob* van buyten attaqueren, foo ras hy alsoo geattaqueert werdt, foo gaet *Nicolaes* af in de *Onder-Tertia*, gefwindt gaet hy wederom om hoogh, ende strengeert

geert zijn Adversarium van binnen, ende dringht zijn Lichaem in mal-
kanderen; *Jacob* caveert hier op; maer *Nicolaes* avanceert met beyde
zijn voeten, ende pareert Adversarium zijn Rapier in de hooghte, ende
passeert, met de *Secunda*, onder zijn Lemmer wegh: *siet op het bladt H.*

Een Ander. 59.

Nicolaes hervat het, ende laet hem wederom van binnen strengeren,
ende mits *Jacob* gestrengert heeft, soo caveert hy, ende maeckt Ad-
versarium, een *Demi-Stoccada* over zijnen rechten arm; *Nicolaes* het *Tempo*
waer-nemende, valt ende passeert (mits den halven Stoot geschiedt)
Contra-Tempo, met de *Secunda*, onder den Lemmer van zijn Parthije
door: *siet fig. 35.*

Een Ander. 60.

De selve beweginge kan oock van binnen gedaen werden, als volght;
Jacob

Jacob van buyten gestrengert zijnde, caveert ras, ende maeckt sijn Parthije een *Demi-Stoccada*, met de *Quarta* van binnen, na *Adversarium* sijn oog toe: *als ghy siet op het bladt Z. fig. 93.* *Nicolaes* past op de selve beweginge, valt ende passeert in het selve *Tempo* onder *Adversarium* sijn halven Stoot door: *siet fig. 35.*

Een Ander. 61.

Jacob herstelt hem, ende legt hem in een hooge Postuer; *Nicolaes* dringende sijn Lichaem in malkander, ende strengert sijn Parthije van binnen, haest in het middel van sijn Rapier; *Jacob* caveert onder den Degen door, (ende mits *Jacob* caveert) soo heeft *Nicolaes* de tijdt waergenomen, ende heeft met de *Secunda Contra Tempo*, onder *Adversarium*, sijn Geweer door gepasseert: *siet fig. 35.*

Een

Een Ander. 62.

Jacob stelt hem wederom in Postuer; *Nicolaes* strengeert hem van binnen; maer *Jacob* gaet onder den Lemmer door, ende maeckt een *Chyamata* van buyten, ende opent hem over sijnen rechten arm: *siet op het bladt L. fig. 47.* *Nicolaes* fiende sulcke opening, valt daer op in, ende stoot met de *Tertia*, over *Adversarium*, sijnen Lemmer; maer *Jacob* pareert de selve stoot in de hooghte; *siet fig. 77.* ende passeert te gelijk met de *Secunda*, onder sijnen rechten arm door: *siet fig. 35. op het bladt H.*

Volght, hoe ghy u Parthije, over den rechten arm,
passeren sult.

63.

Nicolaes hervattende, ende sijn *Adversarium* wederom van binnen strengérende, gaet hem diep in de *Mensuer*; *Jacob* caveert op de selve
I bewe-

beweginge, maer mits *Nicolaes* in de kortste *Mensuer* was, soo heeft hy het *Tempo* waer-genomen, ende heeft hem met de *Secunda*, over sijnen rechten arm gepasseert: *siet fig. 71. op het bladt R.*

Een Ander. 64.

Jacob hem herstellende, maer *Nicolaes* gaet met sijn Lemmer onder *Adversarium* sijn Rapier: *siet fig. 72.* geswindt maeckt hy hem een halve Stoot over sijnen rechten arm; *siet fig. 62. op het bladt P.* *Jacob* pareert om hoogh, mits hy meent dat het sijn oogen gelden soude; maer *Nicolaes* caveert snel, ende maeckt hem een *Finta* onder sijn Rapier in: *als u de figuer 62. aenwijst.* *Jacob* in confusie zijnde, pareert weder om laeg, geswindt heeft *Nicolaes* over sijnen rechten arm gepasseert: *als u de figuer 71. op het bladt R. aenwijst.*

Volght,

Volght, hoe ghy uwen Adversarium het Cavéren
verhinderen sult, ofté wanneer hy hem niet wil strengéren laten,
hoe ghy u dragen sult.

65.

Jacob stelt hem in Postuer; maer *Nicolaes* Caveert continueerlijck onder sijnen Lemmer, soo dat *Jacob* hem niet strengéren kan, doch *Jacob* voorzichtig, laet sijn Punt recht in de *Quart* om laeg sacken: *siet fig. 31. op het bladt G.* ras licht hy sijn Lemmer om hoogh, soo dat hy hem van buyten te strengéren komt, geswindt, sonder verpoosen, soo stoot hy hem de *Secunda* over sijnen rechten arm: *siet fig. 69. op het bladt R.*

Een Ander. 66.

Nicolaes wederom alsoo onder de Lemmer van *Jacob* cavérende, ofté mutérende; *Jacob* wederom sijn Punt latende sacken, soo dat hy buy-

ten aen fijnen Lemmer quam, gefwindt heeft hy fijn Lemmer opgeheven, en hem van binnen geftrengceert, ende alfoo, fonder ftil-ftaen, van binnen, met de *Quarta* geblefseert, met een toe-tredt van den flincker-voet: *fiet fig. 16. op het bladt D.*

Volght, hoe ghy u felven van het ftrengéren ver-
loffen fult, alwaer die *Graduationes* infonderheyt te nut komen;
die een yeder van fijn Leer-meefter fal kunnen geïnformeert
werden, om dat het fulcke fubtijle beweginge is, die niet
wel met Figueren kunnen uygebeeldt werden.

67.

Jacob ftelt hem in Postuer, ende laet fijn Punt na fijn flincker-zijde
uyt-fien; *Nicolaes* ftrengceert hem van buyten; maer *Jacob* retraheert
hem, ende keert fijn handt in de *Secunda*, ende opent hem over fijnen
rechten

rechten arm: *siet fig. 25. op het blad F.* Nicolaes avanceert, ende strengeert hem wederom van buyten; maer *Jacob* avanceert, ende licht Adversarium *sijn Degen* op: *siet fig. 76. ende 77. op het blad T.* geswindt passeert hy, ende stoot met de *Secunda*, onder Adversarium *sijnen rechten arm*: *siet fig. 35. op het blad H.*

Een Ander. 68.

Nadien *Jacob* hem wederom in Postuer gestelt heeft, ende van *sijnen Adversarium* van binnen gestrengert werdt, soo keert *Jacob* *sijn handt* in de *Secunda*, alsoo dat *Nicolaes* opening heeft om de *Quarta* van binnen te stooten, (ende midts hy oock stoot) soo heeft *Jacob* het *Tempo* waergenomen, ende heeft de *Quarta contra Tempo* met hem gestooten, midts hy hem de swackte verwon: *siet op het blad D. fig. 15.*

Een Ander. 69.

Jacob herstelt hem wederom in de selve Postuer; maer *Nicolaes* ligeert hem: *siet fig. 20. ende 21.* maer *Jacob* gaeuw zijnde, caveert ras in de ligering, ende passeert met de *Secunda* over sijnen rechten arm: *gelijck ghy siet fig. 71. op het bladt R.*

Een Ander. 70.

Jacob verandert van Postuer, ende legt hem in de middelste *Secunda*; maer *Nicolaes* strengent hem van buyten met de *Quarta*; *Jacob* ras cavérende, ende van onderen een *Finta* makende; soo haest *Nicolaes* daer na grijpt, soo heeft *Jacob* geswindt gecaveert, ende met de *Secunda* over Adversarium sijnen arm in-gestootten, met avancéring van den rechten voet: *siet op het bladt R. fig. 71.*

Een

Een Ander. 71.

Nicolaes attaqueert ſijnen Adverſarium wederom van buyten , geſwindt laet *Jacob* ſijn Punt ſacken, ras gaet hy wederom om hoogh, ende attaqueert Adverſarium ſijn Rapier van binnen; *Nicolaes* altereert, ende pareert op een zijde; maer *Nicolaes* ſijn Degen in de *Secunda* keerende, heeft ſnel met de *Secunda* wegh gepaſſeert: ſiet fig. 40. op het bladt K.

Een Ander. 72.

Nicolaes gaet nu ſijn Tegen-parthije van binnen ſtrengéren, ſnel laet *Jacob* ſijn Punt vallen, geſwindt gaet hy wederom om hoogh, ende licht Adverſarium ſijn Rapier om hoogh, ras ſoo paſſeert hy met de *Secunda* onder ſijnen Lemmer door: ſiet fig. 35. op het bladt H.

Een

Een Ander. 73.

Nicolaes soeckt het te hervatten, ende attaqueert sijnen Adversarium van binnen; *Jacob* op sijn hoede, laet sijn Punt weder om laeg sacken, snel gaet hy wederom van buyten om hoogh; maer *Nicolaes* caveert ras om van binnen met de *Quarta* te stooten; *Jacob* de tijdt waer-nemende, passeert geswindt met de *Quarta* contra *Tempo* van binnen: *als ghy siet fig. 16. op het blad D.*

Een Ander. 74.

Jacob herstelt hem wederom in Postuer, sijnen Adversarium te verwachten, de welcke oock komt, ende hem van buyten attaqueert; maer *Jacob* laet sijn Punt ras sacken, snel gaet hy wederom om hoogh, ende strengeert hem van binnen; *Nicolaes* caveert, ende licht Adversarium sijn Rapier om hoogh met de *Secunda*; maer *Jacob* de tijdt waer-nemende, passeert

passeert gefwindt met de *Secunda* onder sijn Lemmer in : *gelijck ghy fiet fig. 35.*

NB. Dat seeckerste, ende het minste gevaer, sijn selven van het stren-gén te ontlasten , is de beweging van het *Graduéren* , welcke subtiile beweginge , met het gevoel , (sonder het welcke het niet kan gepracti-ceert werden) kan een yeder van sijn Meester hem selven apart laten informéren.

Volgen nu eenige Lessen , waer in ghy de
Demi-Stockada gebruycken kondt.

75.

Jacob stelt hem in Postuer , ende *Nicolaes* strengeert hem van buyten; maer *Jacob* retireert ende caveert; *Nicolaes* caveert ende avanceert *Contra*, ende in de selve tijdt als hy caveert , soo maect hy een *Demi-Stockada*,

K

met

met de Bastert *Secunda*: *gelijck ghy fiet fig. 76. op het bladt T.* soo haest *Jacob* daer na om hoogh tast, soo heeft *Nicolaes* geswindt onder sijnen Lemmer weg gepasseert: *fiet fig. 35. op het bladt H.*

Een Ander. 76.

Als ghy uwen Adversarium van binnen gestrengert hebt, ende hy onder uwen Lemmer door caveert; soo caveert te gelijck met hem, soo dat ghy hem wederom sijnen Lemmer van binnen attaqueert; ende in de *Cavade*, soo avanceert een weynigh, soo haest hy dan weder onder u Rapier door caveert, soo neemt het *Tempo* waer, ende maeckt hem geswindt een halven stoot: *fiet fig. 76. op het bladt T.* soo haest hy dan om hoogh gaet, soo stoot de *Secunda* onder sijnen rechten arm in, met avancering van den rechten voet: *fiet fig. 66. op het bladt Q.*

Een

Een Ander. 77.

Nicolaes legt hem met uytgereckten arm voor *lijnen Vyant*; maer *Jacob* gaet hem met de Punt tegen *lijn Geveft*: *fiet de fig. 27.* ras maect hy hem een *Finta* van binnen, gefwindt gaet hy weder door, ofte caveert, ende maect hem een *Demi-Stoekada*: *fiet fig. 80. op het bladt V.* foo ras *Nicolaes* om hoogh pareert, foo paffeert *Jacob* met de *Securda* onder *Adverfarium* *lijnen Lemmer* in: *fiet op het bladt H. fig. 35.*

Een Ander. 78.

Nicolaes ftelt hem in *Postuer*, maer *lijn Adverfarium* ftrengceert hem van buyten; maer *Nicolaes* caveert onder den *Lemmer* door; *Jacob* caveert *Contra*; maer *Nicolaes* caveert oock weder; foo heeft *Jacob* de tijdt waer-genomen, ende heeft een halven *Stoot* van binnen tegen *lijn Lemmer* gemaect: *fiet op het bladt Z. fig. 93.* foo dat *Nicolaes* gedwongen

was in de hooghte te paréren; geswindt heeft *Jacob* met de *Secunda* van binnen gepasseert: *als ghy siet fig. 40.*

Een Ander. 79.

Maer als *Nicolaes* niet om hoogh hadde gepareert, maer na sijn slinker-zijde toe om laeg, soo hadde *Jacob* ras moeten Cavéren, ende stooten met de *Tertia* over Adversarium sijnen rechten arm in: *soo ghy siet op het bladt Q. fig. 64.*

Een Ander. 80.

Jacob herstelt hem in Postuer, maer *Nicolaes* strengceert hem van binnen; *Jacob* retireert hem, ende opent sijn Lichaem van binnen: *siet fig. 65.* soo haest dan *Nicolaes* avanceert, ende meendt hem van binnen verder te strengéren; soo heeft *Jacob* snel gecaveert, ende heeft hem een *Demi-Stockada,*

Stockada, over ſijnen arm, na ſijn aengeſicht gemaect: *ſiet fig. 76.* ſoo haelt *Adverſarius* de ſelve Stoot om hoogh pareert, ſoo heeft *Jacob* geſwindt onder ſijnen arm wegh gepaſſeert: *als ghy ſiet fig. 35.*

Een Ander. 81.

Jacob hem wederom herſtellende, ende leght hem in de *Tertia*; *Nicolaes* maeckt ſijn *Contra Poſtuer*, ende ſtrengceert hem van binnen; maer *Jacob* Caveert ras onder ſijnen Lemmer door, ende maeckt hem een Halve-ſtoot buyten, met avancéring van beyde ſijn voeten: *ſiet op het bladt F. fig. 26.* *Nicolaes* pareert niet, maer caveert; *Jacob* op ſijn hoede, caveert met hem, ende ſtoot met de *Secunda contra Tempo* over ſijnen rechten arm: *ſiet fig. 69. op het bladt R.*

Een Ander. 82.

Nicolaes ſiende dat hem *Jacob* wederom in de ſelve *Poſtuer* herſtelt,

foo strengeert hy hem van binnen; maer *Jacob* caveert, ende maect hem wederom den Halven-stoot, als boven: *siet fig. 26.* *Nicolaes* caveert wederom; maer *Jacob* geswindt weder onder sijnen Lemmer door-gaende, Coperérende ende Retirérende sijn selver oogenblicklijck, ende lichtende hem sijn Lemmer om hoogh: *als u de fig. 123. op het bladt Gg. onderrechten sal.* ras passeert hy onder Adversarium sijnen Lemmer door, met avancéring van den flincker-voet: *siet op het bladt H. fig. 35.*

Volght nu, hoe ghy uwen Adversarium sijn Rapier
dwingen ende verswacken sult.

83.

Nicolaes stelt hem met uytgereckten arm in sijne Postuer; *Jacob* attaqueert hem van binnen; *Nicolaes* caveert, ende stoot met de *Tertia* (ende mits hy caveert) soo heeft *Jacob* geapprocheert met beyde sijne voeten,
ende

ende heeft hem ſijnen Stoot met de *Quarta* gepareert, ende alſoo hem ten hoogſten verſwackt; ſoo dat *Nicolaes* geen ander uytkomſte, als de Cavade ende Retirade wiſte, cavérende alſoo; ſoo heeft nochtans *Jacob* ſijn *Tempo* waer-genomen, ende heeft hem de *Paſſada* van binnen met de *Quarta* op ſijn Borſt geſtelt: ſoo ghy ſien ſult op het bladt D. fig. 16.

Een Ander. 84.

Nicolaes hem wederom alſoo in een rechte linie voor ſijnen Adverſarium ſtellende, ende van den ſelven van buyten geſtrenceert werdende, ſoo Caveert *Nicolaes*, om met de *Tertia*, over Adverſarium ſijnen rechten-arm te ſtooten; maer *Jacob* avanceert met beyde ſijne voeten op hem in, ende ſtrenceert hem van binnen, ende neemt hem alſoo in ſijn gewelt; ſoo dat *Nicolaes* gedwongen is te Retiréren, ende te Cavéren; ende midts hy dan Caveert, ſoo heeft *Jacob* de Tijd waer-genomen,
ende

ende heeft met de *Secunda* overijnen rechten-arm in gepasseert: *siet fig. 71. op het blad R.*

Een Ander. 85.

Jacob legt hem in een gelijcke *Tertia* voorijnen Adversarium; *Nicolaes* opent sijn Lichaem heel ende al, ende gaet met sijn Punt na sijn rechter-zijde wegh, ende met sijn rechter-voet avanceert hy soo veel hy kan: *siet fig. 75.* soo haest hy dan ziet dat hy de *Mensuer* hebben kan, soo avanceert hy schielijck, ende tast sijnen Adversarium van buyten, met de *Quarta*, in sijn volle swackte: *siet fig. 85. op het blad W.* geswindt gaet hy als dan voort, ende passeert met de *Secunda* overijnen rechten arm in: *gelijck ghy ziet op het blad R. fig. 71.*

Wan-

Wanneer uwen Adversarium u over uwen rechten-arm wilde stooten, hoe ghy u dragen sulr.

86.

Jacob herstelt hem met het t'samen-gedrongen Lichaem, ende attaqueert sijnen Adversarium van binnen, soo dat hy hem van buyten, over sijnen rechten arm, heel ende al opent; *Nicolaes* caveert hier op; maer *Jacob* concaveert te gelijk met hem; *Nicolaes* wederom cavérende, in meeninge over Adversarium sijnen rechten-arm in te stooten; maer *Jacob* pareert, ende avanceert op hem in, met verkorting van sijn rechten arm: *siet fig. 85.* geswindt heeft hy alsoo snel met de *Secunda* over sijn rechten arm in gepasseert: *siet op het blad R. fig. 71.*

Een Ander. 87.

Nicolaes legt hem met een uytgestreckten arm in sijn Postuer; maer

L

Jacob

Jacob strengeert hem van binnen met de Bastert *Tertia*, schielijck druckt hy hem van binnen aen sijnen Lemmer, ende opent hem alsoo over sijnen rechten arm; *Nicolaes* soeckende hem van buyten in de opening in te stooten; ende mits hy stoot, soo heeft *Jacob* gecaveert, ende hem selver geswindt omgedraeyt, ende met de *Quarta* van binnen gevolteert: soo ghy siet fig. 50. op het bladt M.

Een Ander. 88.

Nicolaes hem wederom herstellende in de voorgaende Postuer; maer *Jacob* strengeert hem van binnen, met een neder-geboogen Lichaem; *Nicolaes* opening siende, caveert, ende stoot met de *Secunda* na Adversarium sijn oogen; maer *Jacob* op sijn hoede, ende de tijdt waer-nemende, stoot Contra Tempo met de *Secunda* onder sijnen Lemmer in: gelijk ghy siet fig. 66. op het bladt Q.

Een

Een Ander. 89.

Jacob foeckende verandering , leggende *ſijn ſelven* in de *Onder-Tertia*; maer *Nicolaes* ſtremeert hem, met de leege *Quarta*: *gelyck ghy ſiet fig. 30. ende 31.* *Jacob* retireert, ende caveert, ende blijvende in de voorgaende *Postuer*; *Nicolaes* concaveert, avanceert, ende attaqueert, als te vooren; maer *Jacob* caveert wederom, in meeninge *Adverſarium* over *ſijnen rechten arm* in te ſtooten; *Nicolaes* dit ſiende, reſolveert ras, ende ſtoot *Contra Tempo*, met de *Quarta*, na *ſijn binnenſte Lichaem* toe: *gelyck ghy ſiet fig. 15. op het bladt D.*

Een Ander. 90.

Jacob herſtelt hem in *ſijn ordinariſ Postuer*; maer *Nicolaes* ſtremeert hem van binnen in *ſijne ſwackte*; maer *Jacob* caveert, in meeninge, om over den arm van *ſijnen Adverſarium* in te ſtooten; maer *Nicolaes* pa-

reert hem den selven stoot met de *Secunda*, ende keert sijn Lichaem na sijn rechter-zijde toe : *als ghy siet fig. 77.* ras gaet hy alsdan voort, ende passeert hem met de *Secunda* over sijnen rechten arm in : *gelijck ghy siet fig. 71. op het bladt R.*

Een Ander. 91.

Nicolaes attaqueert sijnen Adversarium van binnen , ende opent sijn selver van buyten over sijnen rechten arm : *Jacob* onder sijnen Lemmer door cavérende , in meeninge over den Arm van sijnen Adversarium te stooten ; maer *Nicolaes* pareert , ende avanceert met de *Quarta*, ende verkort sijnen rechten arm : *als ghy siet fig. 85.* geswindt heeft hy geavanceert , ende van buyten onder Adversarium sijnen rechten arm in gepasseert : *gelijck ghy siet fig. 35. op het bladt H.*

Volght,

Volght, wanneer Adversarius u van binnen met de *Quarta* blefferen wilde, hoe ghy u daer tegen defenderen sult.

92.

Jacob stelt hem in Postuer, ende laet hem van sijnen Adversarium van buyten attaqueren, geswindt caveert hy, ende wil hem met de *Quarta* van binnen passeren: *als u de fig. 122. ende 123. op het blad Gg. aenwijst.* maer *Nicolaes* de tijt waer-nemende, caveert, ende retireert sijn Lichaem, ende pareert met de *Secunda* in de hooghte: *siet fig. 123.* geswindt passeert hy met de *Secunda* onder Adversarius sijnen Lemmer in: *gelijck ghy ziet fig. 35. op het blad H.*

Een Ander. 93.

Nicolaes attaqueert sijnen Adversarium (midts hy hem in de selve Postuer herstelt *siet*) van buyten; soo haest dan *Jacob* onder den Lem-

L 3

mer

mer door caveert om te stooten; soo heeft *Nicolaes* de tijdt waergenomen, ende heeft met hem gecaveert, ende *Contra-Tempo* te gelijk met de *Secunda* over *Adversarium* sijnen rechten arm in gestooten, met avancering van den rechten voet: *siet fig. 69. op het bladt R.*

Een Ander. 94.

Nicolaes laet hem (alsoo hy sijn selver in goede Postuer gestelt heeft) van binnen attaqueren, midts hy dan alsoo gestrengert is, soo treckt hy sijn Lemmer na hem, ende opent hem heel ende al van binnen: *siet fig. 75.* *Jacob* de schoone gelegentheyt siende, met de opening van binnen, valt daer op in, ende stoot met de *Quarta*; maer *Nicolaes* op sijn hoede, caveert *Contra Tempo* onder de Stoot door, ende stoot met de *Secunda* over sijnen rechten arm: *siet fig. 69. op het bladt R.*

Een Ander. 95.

Nicolaes herftelt hem wederom in de felve Poftuer, ende laet hem van binnen attraquéren, ende opent hem wederom, als boven gefeght is; foo haelt *Jacob* dan van binnen in de opening ftooten wil, foo heeft *Nicolaes* snel gecaveert, ende fijne rechter-handt gefwindt in de *Secunda* gekeert, ende heeft hem met de Rumperingh (*fiet fig. 94. op het bladt Z.*) de *Quarta* van binnen gebleffeert: *fiet fig. 15. op het bladt D.*

Volght, hoe ghy de Ligéringe wel maken fult.

96.

Jacob ftelt hem met een uytgereckten arm voor fijnen Adverfarium, foo dat zijn Punt met het Geveft in gelijcke linie ftæen; *Nicolaes* fiende de fchoone opening onder Adverfarius zijn Lichaem, ftoot met de
Secunda

Secunda van onderen in; maer *Jacob* op zijn hoede, ligeert hem den selven stoot met de *Tertia* over zijnen rechten arm: *siet fig. 64.*

Een Ander. 97. .

Jacob herstelt hem dan wederom in de selve Postuer, in meeninge zijnen Adversarium wederom te attrappéren; maer *Nicolaes* attaqueert hem met groote voorsichtigheyt van binnen, geswindt keert hy zijn handt in de *Secunda*, ende ligeert hem, snel stoot hy met de *Secunda*, in eene ende de selve beweginge, onder zijnen Lemmer in: *siet fig. 66.*

Een Ander. 98.

Nadien *Jacob* hier mede bedrogen is, soo verandert hy van Postuer, ende opent hem over zijnen rechten arm; maer *Nicolaes* leght hem onder zijnen Lemmer, geswindt gaet hy wederom om hoogh, ende stoot in
de ope-

de opening , met de *Secunda*; maer *Jacob* de tijdt waer-nemende , caveert ende retireert , snel avanceert hy wederom , ende ligeert in een *Tempo* : als ghy *siet* op het bladt Aa. fig. 99. geswindt caveert hy wederom , ende passeert met de *Secunda* over *Adversarium* sijnen rechten arm: *siet* fig. 71. op het bladt R.

NB. *Observeert dat alle Onder-steecken , ende alle binrenste ende buytenste Steecken , kunnen geligeert werden , het magh te vooren voor een beweginge geschiedt zijn , die wil , als maer de tijdt ende gelegentheydt van den Stoot verwacht werdt , soo dat door dese eene beweginge , soo men de selve wel verstaet , (naest Godt) sijn selven alleen defenderen kan ; doch segge ick , die de selve wel onderwesen is , door verscheyde beweginge van den rechten ende den sincker arm ; niet de gene die de selve altemets qualijck onderrecht zijn , soo als veel geschiedt , soo dat de Ligeringe seer noodigh is. De gene dan die daer lust toe hebben , kunnen de selve , met alle neerstigheyt , van haren Leer-meester haer laten informeren ; daerom ick oock niet veel daer van schrijven wil , om dat niemant meenen soude*

M

datse

datse hier volkomentlyck beschreven is , maer overvloedigh genoegh voor de onderrechters.

Volght nu, hoe ghy met de Punt ontrent uwes
Adversariums sijn Gevest gaen sult.

99.

Nicolaes legt hem in de middelste *Tertia*, ende opent hem selver van binnen; *Jacob* buyght hem tamelijck, ende houdt sijn Punt recht van binnen, met de *Secunda*, tegen Adversarium sijn Gevest: *siet fig. 19.* maer *Nicolaes* de opening siende, soeckt hem van binnen in te stooten; maer *Jacob* dat *Tempo* waer-nemende, keert sijn handt uyt de *Secunda* in de *Quarta*, ende stoot met de *Quarta Contra-Tempo* met hem: *siet fig. 15. op het bladt D.* Want hy heeft hem de swackte wel geobserveert, anders was het hem moeyelyck om doen geweest.

Een

Een Ander. 100.

Jacob fiende *lijnen Adversarium* wederom in de selve *Postuer*, soo dat hy hem selver wederom met de *Punt* tegen *lijn Gevest* legt, geſwindt verandert hy van *Postuer*, ende maect hem een *Finta* van binnen met de *Quarta*; *Nicolaes* vervaert, pareert de selve *Finta*; *Jacob* *lijn* *Les* al in gedachten hebbende, passeert in het selve *Tempo*, met de *Secunda*, onder *lijnen Lemmer* door, met avancering van den *lincker-voet*: *siet fig. 40. op het bladt K.*

Een Ander. 101.

Jacob hem eerst in *Postuer* stellende, legt *lijn* selven in de *Onder-Tertia*; maer *Nicolaes* legt hem met *lijn Punt* recht boven *lijn Gevest*, ende opent hem van binnen: *siet fig. 19.* maer *Jacob* licht *lijn Lemmer* op, ende stoot na de opening van binnen; maer *Nicolaes* de tijdt waernemende,

nemende, stoot Contra-*Quarta* met hem na sijn binnenste Lichaem toe:
siet op het bladt C. fig. 10.

Een Ander. 102.

Nicolaes in een rechte linie voor sijnen Adversarium leggende; *Jacob* legt hem met sijn Punt, onder de sterckte, tegen Adversarium sijn Gevelt: *siet fig. 72.* geswindt gaet hy onder door, ende maeckt hem een *Finta* buyten; *Nicolaes* meenende dat hy stooten wilde, pareert na de slincker-zijde; maer *Jacob* caveert ras wederom onder sijn Rapier door, ende stoot met de *Quarta* van binnen, met een toe-tredt van den rechten voet: *siet fig. 10. op het bladt C.*

Een Ander. 103.

Nicolaes stelt hem wederom in Postuer, doch in de *Tertia*, ende laet sijn Punt yetwes om hoogh sien; maer *Jacob* legt hem wederom met
 sijn

ſijn Punt tegen ſijn Geveſt, ende avanceert langſaem met ſijn voorſte voet; *Nicolaes* vreeſende dat hy hem te na komen ſoude, ſtoot van buyten in de opening; maer *Jacob* de tijdt waer-nemende, caveert *Contra-Tempo*, ende ſtoot te gelijk met de *Quarta* na het binnenſte van ſijn Lichaem toe: *ſiet fig. 15. op het blad D.*

Volgen nu eenige Leſſen, hoe ghy uwen Lemmer
van buyten ſult ſacken laten.

104.

Jacob legt hem in Poſtuer, ende laet ſijn Punt na ſijn rechter-zijde uyt-ſtaen; *Nicolaes* gaet hem met ſijn Punt buyten tegen ſijn Geveſt, ende laet dan ſijn Punt om laegh ſacken: *ſiet fig. 72.* ſoo haelt *Jacob* dat ſiet, ſtoot van buyten in de opening; maer *Nicolaes* op ſijn hoede, caveert, ende volteert geſwindt met de *Quarta*, na het binnenſte van ſijn Lichaem in: *ſiet fig. 50. op het blad M.*

Een Ander. 105.

Nicolaes laet zijn Punt wederom alsoo sacken, als boven geseght is; maer *Jacob* soeckt hem van buyten te strengeren, (ende mits hy strengert) soo heeft *Nicolaes* een *Finta*, met de *Secunda* van binnen, onder zijn Lemmer gemaect; *Jacob* de selve *Finta* parerende, soo heeft *Nicolaes* geswindt met de *Secunda* van binnen gepasseert: *siet fig. 40. op het bladt K.*

Een Ander. 106.

Nicolaes laet zijn Punt wederom van buyten sacken: *siet fig. 72.* *Jacob* laet hem geworden, ende blijft stil leggen, om te sien wat hy verder doen sal; *Nicolaes* siende dat den arbeydt aen hem was, gaet wederom om hoogh, ende attaqueert hem sterck van buyten in sijne swackte: *siet fig. 26.* *Jacob* gealtereert zijnde, caveert op dese beweginge; maer

Nicolaes

Nicolaes het *Tempo* observérende, avanceert geswindt met den *Slinker*-voet, ende maeckt hem een *Passade*, met de *Quarta* van binnen: *siet fig. 16. op het bladt D.*

Een Ander. 107.

Nadien *Nicolaes* hem selven wederom in *Postuer* (als boven geseght) gestelt heeft, ende sijnen *Adversarium* van buyten in de swackte gestrengt heeft, soo dat *Jacob* occasie hebbende om de voltéring te maken, gaet dan alsoo voort, ende volteert met de *Quarta*; maer *Nicolaes* heeft de selve beweginge met de *Slinker*-handt na sijn rechter-zijde wegh gepareert, ende met de *Secunda Contra-Tempo* na het bovenste van sijn Lichaem toe gestooten: *siet fig. 91. op het bladt Y.*

Volght

Volgt nu hoe ghy uwen Lemmer van binnen
sult sacken laten.

108.

Jacob herstelt hem in een rechte linie voor sijnen Adversarium; *Nicolaes* gaet hem met de swackte van binnen in de sterckte van Adversarius sijnen Lemmer, ende daer laet hy sijn Punt na sijn rechter-zijde toe wegh sacken, soo dat hy hem van binnen opent: *siet fig. 75.* *Jacob* dat siende, stoot dadelijck in de selve opening; maer *Nicolaes* den tijdt waernemende, (midts *Jacob* stoot) avanceert hy met sijn slinker-voet, ende passeert met de *Quarta Contra-Tempo* op hem in: *siet fig. 16. op het bladt D.*

Een Ander. 109.

Jacob niet lustende daer wederom in te stooten (mits *Nicolaes* hem de selve

felve opening maeckt) maer blijft stil staen; *Nicolaes* dan avanceert, ende attaqueert hem van binnen in de volle swackte, ende dringht sijn Lichaem dicht by malkanderen, geswindt gaet hy alsoo voort, ende stoot met de *Quarta*: *siet fig. 15. op het bladt D.*

Een Ander. 110.

Nicolaes wederom sijnen Adversarium van binnen alsoo aengrijpende (midts het boven-genoemde voor-gegaen is) ende *Jacob* ras onder den Lemmer door caveerde; soo heeft *Nicolaes* de tijdt wederom waer-genomen, ende heeft de handt schielijck in de *Secunda* gekeert, ende is met de *Secunda* over Adversarium sijnen rechten arm in gepasseert: *siet fig. 71. op het bladt R.*

Een Ander. III.

Nicolaes wederom (als boven) van binnen attaquérende; *Jacob* de tijdt waer-nemende, wilde in de selve tijdt van binnen door passéren; maer *Nicolaes* geswindt parad zijnde, Volteert *Contra-Tempo*, met de *Quarta* in sijne *Passaden*: *siet fig. 45. op het blad L.*

Een Ander. II2.

Jacob wederom (nadien hy van *Nicolaes* alsoo van binnen gestrengceert werdt) willende van binnen door passéren; maer *Nicolaes* retireert geswindt met sijn voorste voet achterwaerts, ende *Ligeert* hem sijn *Lemmer*: *siet op het blad Gg. fig. 120.* geswindt gaet hy dan wederom om hoogh, ende passeert met de *Secunda* over sijnen rechten arm in: *siet fig. 71. op het blad R.*

Volght

Volgt nu hoe ghy de *Quarta Voltéren* sult.

113.

Jacob herstelt hem in Postuer , met een uytgereckten arm; *Nicolaes* maeckt sijn Contra-Postuer , ende strengeert hem van binnen , ende opent sijn selven over den rechten arm; *Jacob* de opening siende , stoot met de *Tertia* in de selve opening ; maer *Nicolaes* sijn tijdt waer-nemende , caveert ende volteert in het selve *Tempo*, met de *Quarta*, na het binnenste van sijn Lichaem toe : *siet fig. 50. op het blad M.*

Een Ander. 114.

Nicolaes attaqueert sijn Adversarium wederom van binnen , ras maeckt hy hem een *Finta* van binnen met de *Quarta*; *Jacob* dese *Finta* parérende , soo heeft *Nicolaes* in de selve tijdt gecaveert, ende heeft hem

N 2

een

een *Halve-Stoot* over ſijnen rechten arm in gemaect; maer *Jacob* caveert wederom op de ſelve beweginge; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende (midts hy caveert) heeft met de *Quarta* van binnen in gevolveert: *ſiet fig. 50.*

Een Ander. 115.

Nicolaes legt hem in de *Onder-Tertia*: *ſiet fig. 21.* maer *Jacob* avanceert op hem in, ende *Ligeert* hem ſijn Lemmer van buyten: *ſiet fig. 20.* maer *Nicolaes* caveert, ende ſtoot met de *Tertia* over ſijnen rechten arm; *Jacob* op ſijn hoede, caveert geſwindt *Contra-Tempo*, ende Volteert met de *Quarta*, na het binnenſte van ſijn Lichaem: *ſiet op het bladt M.*

Een Ander. 116.

Jacob ſijnen *Adverſarium* wederom alſoo van buyten *Ligérende*, ſoo heeft

heeft *Nicolaes* ras gecaveert, ende hem geretireert; maer *Jacob* concaveert, ende avanceert op hem in, ende attaqueert hem als boven; *Nicolaes* caveert wederom, ende stoot van buyten, over sijnen rechten arm; maer *Jacob* de tijdt waer-nemende, caveert onder sijnen Stoot door, ende Volteert van binnen met de *Quarta*: *siet fig. 50.*

Een Ander. 117.

Jacob verandert van Postuer, ende leght hem in de middelste *Secunda*, ende sijn Punt laet hy na sijn slincker-zijde uyt-sien; *Nicolaes* attaqueert hem van buyten; *Jacob* caveert ras, ende stoot van binnen met de *Quarta* in; *Nicolaes* op het *Tempo* lettende, caveert ende Volteert met de *Quarta Contra-Tempo* met hem: *siet op het blad M.*

Een Ander. 118.

Jacob herstelt hem in Postuer met een uytgereckten arm, ende opent

het binnenste van zijn Lichaem; maer *Nicolaes* strengeert hem van binnen; *Jacob* caveert onder den Lemmer door; maer *Nicolaes* concaveert, ende tast hem van binnen sterck aen; doch alsoo dat hy zijnen Adversarium opening tot de Passade van onderen geeft; *Jacob* willende dan van binnen in passeren; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, Volsteert in het selve *Tempo*, ende stoot met de *Quarta*, na het binnenste van zijn Lichaem toe: *siet fig. 45. op het blad L.*

Een Ander. 119.

Nicolaes herstelt hem in Postuer; maer *Jacob* attaqueert hem van buyten; *Nicolaes* retireert hem, ende maect hem een *Finta*, met battéring van den rechten voet, van binnen met de *Quarta*; *Jacob* dese *Finta* parerende; soo heeft *Nicolaes* gecaveert, ende met de *Tertia*, over den rechten arm van zijnen Adversarium in-gestooten; maer *Jacob* caveert in de selve beweginge; soo dat *Nicolaes* gedwongen was oogenblijcklijck te Voltéren: *siet fig. 50.*

Een Ander. 120.

Nicolaes (als boven) in Postuer staende; soo heeft *Jacob* hem van binnen gestrengert, geswindt druckt hy hem aen sijnen Lemmer; maer *Nicolaes* caveert op het drucken, ende stoot met de *Tertia*, over den rechten arm; maer *Jacob* op sijn hoede, caveert ende Volteert *Contra-Tempo* met hem, 'ende stoot met de *Quarta* na het binnenste Lichaem: *siet op het bladt M.*

Een Ander. 121.

Nicolaes hem wederom in Postuer stellende, keert sijn handt in de middelste *Tertia*, ende opent sijn binnenste Lichaem; maer *Jacob* buyght hem om laegh, ende houdt sijn Punt tegen sijn Gevest; *Nicolaes* meenende avantagie te hebben, stoot daer op in; maer *Jacob* caveert, ende Volteert geswindt de *Quarta Contra-Tempo*: *siet fig. 50.*

Een

Een Ander. 122.

Jacob stelt hem in Postuer in een rechte linie ; *Nicolaes* maeckt sijn Contra-Postuer , ende leght hem van binnen met de Punt tegen het Gevest van sijn Contra-Parthije, geswindt batteert hy met sijn rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta* van binnen , ende opent sijn binnenste Li-chaem ; maer *Jacob* stoot in de selve *Finta* in ; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende , Volteert , ende stoot geswindt de *Quarta* : *siet op het bladt M. fig. 50.*

Een Ander. 123.

Jacob verandert van Postuer , ende leght hem in een Hooge *Secunda* ; *Nicolaes* strengert hem van binnen met de *Quarta* , ende dat met de sterckte in sijne swackte : *als ghy ziet fig. 79. op het bladt T.* maer *Jacob* buckende, ende willende van onderen wegh passeren ; soo heeft *Nicolaes*
het

het *Tempo* waer-genomen, ende heeft in de selve tijdt. met de *Quarta Contra-Tempo* van binnen gevolveert: *siet fig. 45.*

Een Ander. 124.

Nicolaes lijnen *Adversarium* wederom alsoo van binnen attaquérende; soo heeft *Jacob* gecaveert, ende soeckende met de *Secunda* over den rechten arm te passeren; maer *Nicolaes* de tijdt waer-genomen hebbende, heeft geswindt *Contra-Tempo* gecaveert, ende gevolveert: *siet fig. 45.*

Een Ander. 125.

Nicolaes attaqueert lijnen *Adversarium* (als boven); maer *Jacob* retireert hem met sijn achtersten voet, ende caveert met een; maer *Nicolaes* concaveert, ende avanceert te gelijk met hem, ende strengeert hem wederom sterck in sijn swackte; maer *Jacob* caveert wederom, ende stoot

O

met

met de *Secunda*, buyten over den Degen van zijn Adversarium; maer *Nicolaes* observeert den Tijdt, Caveert ende Volteert de *Quarta* na het Lichaem toe: *siet fig. 50.*

Een Ander. 126.

Jacob stelt hem met een uytgereckten arm voor zijn Adversarium; maer *Nicolaes* gaet met zijn Lemmer recht onder de zijne; *Jacob* keerende ras zijn Rapier in de *Prima* van buyten; soo ras als *Nicolaes* dan door ge-
caveert heeft om van binnen in te stooten, soo heeft *Jacob* geswindt uyt de *Prima* in de *Quarta* geschangeert, ende in de selve tijdt Contra ge-
volteert: *siet op het blad M.*

Een Ander. 127.

Jacob verandert van Postuer, ende legt hem in de middelste *Secunda*; maer *Nicolaes* strengeert hem zijn Lemmer van buyten met de *Quarta*,
ende

ende met beyde zijn voeten treedt hy na zijn rechter-zijde toe, soo dat hy van buyten heel ende al bevrijdt is; soo haest dan *Jacob* onder den Lemmer door caveert, om van binnen in te stooten, soo heeft *Nicolaes* mede gecaveert, ende heeft de *Quarta* van binnen gevolteert: *siet fig. 50.*

Een Ander. 128.

Jacob herstelt hem in Postuer, ende houdt zijn Geweer in een gelijke *Tertia*; maer *Nicolaes* legt hem met de *Secunda* onder Adversarius zijn Lemmer, ende Muteert met een vliegende Lemmer, ende avanceert om de *Mensuer* te winnen, ende siende dat *Jacob* stil is, ende *Nicolaes* de *Mensuer* gewonnen hebbende, soo heeft hy ras met de *Quarta* van binnen gevolteert: *siet fig. 45. op het blad L.*

Volght nu, hoe ghy uwen Adversarium dat Vol-
tèren beletten sult.

129.

Nicolaes herstelt hem in Postuer in een gelijke *Tertia*; *Jacob* soecken-
de hem de *Mensuer* af te winnen, gaet met sijn Lemmer onder de sijne,
ende Volteert van binnen; maer *Nicolaes* op sijn hoede, retireert met sijn
rechter-voet achterwaerts, ende Ligeert hem de Volte: *gelijck ghy siet*
fig. 118. op het blad Ff. soo is de Volte seer belet, geswindt gaet hy
dan wederom om hoogh, ende passeert alsoo over sijnen rechten arm:
siet figuer 91. op het blad Y.

Een Ander. 130.

Nicolaes dese avantagie wel gevallende, herstelt hem wederom (als
boven); *Jacob* strengeert hem sijnen Lemmer van buyten, ende avanceert
om

om ſijnen Adverſarium het *Tempo* tot de Volte te geven; *Nicolaes* de opening ende de gelegentheyt ſchoon fiende, reſolveert, ende Volteert van binnen met de *Quarta*; maer *Jacob* ſijn Punt ras vallen latende, ende ſtoot *Contra-Tempo* met de *Quarta*, met avancéring van den ſlincker-voet.

Een Ander. 131.

Wanneer *Jacob* hem ſelver alſoo opent tot de Volte (als boven geſeght is); ende *Nicolaes* de ſelve Volte wederom maken wilde; ſoo heeft *Jacob* geretireert, ende de Volte gepareert, ende met de *Riverſa*, na Adverſarium ſijnen Rugge toe in-geſtooten, ende heeft hem alſoo de Voltéringe belettet: *ſiet fig. 107. op het bladt Cc.*

Volght, hoe ghy uwen Adversarium het Passéren
beletten sult.

132.

Nicolaes herstelt hem met een uytgereckten arm voor *zijn* Adversarium; *Jacob* attaqueert hem van binnen; *Nicolaes* ras cavérende; soo heeft *Jacob* geconcaveert, ende wederom van binnen aen *zijn* Lemmer gegaen, ende heeft hem de opening tot de binnenste Passade gegeven; soo haest dan *Nicolaes* van binnen passeerde, soo heeft *Jacob* hem selver geswindt gekeert, ende heeft hem van binnen met de *Quarta* gevolteert: *siet fig. 45. op het blad L.*

Een Ander. 133.

Jacob *zijn* Adversarium wederom alsoo aentastende, ende *Nicolaes*
caveerde,

caveerde, ende wilde met de *Secunda* over den arm passéren, soo heeft *Jacob* de tijdt waer-genomen, ende heeft *Contra-Tempo* gecaveert, ende met de *Quarta* gevolteert: *siet op het blad L.*

Een Ander. 134.

Nicolaes herstelt hem in *Postuer*, ende laet hem van sijnen *Adversarium* van buyten attackéren, geswindt keert hy sijn handt in de *Secunda*, ende opent hem alsoo van onderen; *Jacob* dit siende, resolveert ende passeert onder door; maer *Nicolaes* op sijn hoede, pareert snel met de slinker-handt, ende passeert *Contra-Tempo* met hem over sijnen rechten arm in: *gelijck ghy siet fig. 48. op het blad M.*

Een Ander. 135.

Nadien *Jacob* sijnen *Adversarium* (als boven) attaqueert, ende de gesejde opening siende, wederom van onderen in passeerde, soo heeft
Nicolaes

Nicolaes sijn *Tempo* waer-genomen , ende heeft in de selve tijdt met sijn rechter-voet achter-waerts getreden , ende heeft de *Passade* van sijnen *Adversarium* met de slinker-handt gepareert , ende alsoo hem de *Passade* belettet , ende heeft hem met de *Secunda Contra* gebleesert : *als ghy siet fig. 48. op het blad M.*

Een Ander. 136.

Jacob herstelt hem in *Postuer* met een uytgereckten arm ; *Nicolaes* strengert hem met de *Secunda* van buyten , ende dringht sijn Lichaem by malkanderen : *siet fig. 76.* ende geeft sijnen *Adversarium* gelegent-
heyt om van onderen te passeren ; ende midts *Jacob* passeert , soo heeft *Nicolaes* de selve *Passade* met de slinker-handt na sijn rechter-zijde gepareert , ende heeft met de *Secunda Contra-Tempo* te gelijk na sijn bovenste Lichaem toe gestooten : *siet fig. 88. op het blad Y.*

Volght,

Volght, hoe ghy uwen Adversarium het Mutéren
beletten sult.

137.

Nicolaes stelt hem in Postuer; *Jacob* Muteert continueerlijck onder
sijnen Lemmer; maer *Nicolaes* om dit voor te komen, laet sijn Punt van
buyten met de laege *Quarta*, ofte *Prima*, tegen Adversarium sijnen Lem-
mer sacken, ende verhindert hem alsoo de Mutéring: *siet fig. 31. op het*
bladt G. *Jacob* gevangen zijnde, gaet om hoogh; maer *Nicolaes* het
avantagie hebbende, volght ende stoot met de *Secunda* over sijnen
rechten arm: *siet fig. 69. op het bladt R.*

Een Ander. 138.

Nicolaes herstelt hem in Postuer (als boven); *Jacob* komt van verre
met de Mutéring op hem in; dadelijck verandert *Nicolaes* van Postuer,

P

ende

ende legt hem in de *Secunda*; *Jacob* evenwel avancérende met de selve beweging, soo laet *Nicolaes* sijn Punt om laegh sacken, ende Ligeert hem alfoo; *siet fig. 20. op het blad E.* geswindt gaet hy als-dan voort, ende passeert van buyten, over sijnen rechten arm, met avancéring van de flincker-voet: *siet fig. 71. op het blad R.*

Volght, hoe ghy uwe flincker-handt met avantagie tot uwen voor-deel gebruycken sult.

139.

Jacob (den Eersten) in Postuer zijnde, stelt hem met de *Tertia* recht voor sijnen Adversarium; maer *Nicolaes* strengeert hem van binnen, geswindt maect hy hem een *Chyamata*, met de *Secunda*: *siet fig. 47.* ende de flincker-handt houdt hy in de Parad; *Jacob* de opening siende, stoot van buyten in de selve opening, over den rechten arm; maer *Nicolaes*
pareert

pareert hem den selven stoot, met de slincker-handt, na de rechter-zijde wegh; ras soo stoot hy *Contra-Tempo*, met de *Secunda*, na het bovenste van sijn Lichaem toe: *siet fig. 109. op het blad Dd.*

Een Ander. 140.

Nicolaes attaqueert hem wederom alsoo; maer *Jacob* retireert sijn Lichaem achterwaerts; *Nicolaes* vervolght, ende strengéert hem (als boven); maer *Jacob* laet hem strengéren, ende geeft hem occasie van binnen te stooten; *Nicolaes* de opening siende, stoot daer op in; maer *Jacob* op sijn hoede, keert ras sijn Rapier in de *Secunda*, ende pareert den selven stoot, met de slincker-handt na de rechter-zijde wegh, ende stoot *Contra-Tempo*, na het bovenste van sijn Lichaem toe: *siet fig. 109.*

Een Ander. 141.

Nicolaes strengéert wederom (als boven), ende stoot in de selve ope-

ning de *Quarta* van binnen; *Jacob* pareert den selven stoot met zijn Lemmer na zijn slincker-zijde wegh, ende geeft zijnen Adversarium gelegenheyt tot de *Passade*; *Nicolaes* dan passeert oock daer op in; maer *Jacob* pareert den selven stoot met de slincker-handt na zijn rechter-zijde toe, ende houdt hem met de *Secunda* voor, ende laet hem alsoo in de Punt in-loopen: *siet fig. 126. op het blad Hh.*

Een Ander. 142.

Jacob (den Eersten) in Postuer zijnde, opent zijn Lichaem van buyten; *Nicolaes* legt hem onder den Lemmer, geswindt gaet hy weder om hoogh, ende stoot met de *Secunda* over den arm; maer *Jacob* keert zijn handt mede ras in de *Secunda*, ende pareert met de slincker-hand na de rechter-zijde wegh, ende stoot met de *Secunda Contra-Tempo*, na het bovenste van zijn Lichaem, met een toe-tredt van zijn rechter-voet: *siet fig. 109. op het blad Dd.*

Een

Een Ander. 143.

Jacob de selve Postuer makende, ende *Nicolaes* wederom alsoo onder sijn Lemmer leght, soo heeft hy ras gecaveert, ende willens alsoo over Adversarium sijnen rechten arm in te passeren; maer *Jacob* geswindt met den rechten voet achterwaerts tredende, pareert met de slincker-handt, ende passeert *Contra-Tempo* met hem over sijnen rechten-arm: *siet fig. 48. op het blad M.*

Een Ander. 144.

Nicolaes herstelt hem in een rechte *Tertia*, ende opent sijn selver van binnen het Lichaem; *Jacob* strengeert hem van binnen, ende avanceert om in de *Mensuer* te komen, ende soo ras hy in de *Mensuer* is, soo heeft hy geswindt met de *Quarta* gevolveert; maer *Nicolaes* de tijdt waernemende, pareert de selve *Voltéring* met de slincker-handt na de rech-

ter-zijde toe wegh, ende stoot met de *Secunda Contra-Tempo* na sijn bovenste Lichaem toe: *siet fig. 91. op het blad Y.*

Een Ander. 145.

Nicolaes herstelt hem in een hooge *Quarta*; maer *Jacob* strengeert hem van buyten met de *Secunda*: *siet fig. 80. op het blad V.* geswindt soo passeert hy van buyten onder sijnen Lemmer in; maer *Nicolaes* op sijn hoede, pareert de selve *Passade* met de slinker-handt na de rechter-zijde toe wegh, ende stoot met de *Secunda Contra-Tempo*, na het bovenste van sijn Lichaem toe: *siet fig. 88. op het blad Y.*

Een Ander. 146.

Nicolaes, al wederom in de selve *Postuer* sich herstellende, doch hem selver meer van binnen als buyten openende; *Jacob* attaqueert hem
van

van binnen , (ende midts hy den Degen aengrijpt , soo heeft *Nicolaes* gecaveert , ende over den rechten arm in gestooten ; *Jacob* pareert den selven stoot , na sijn rechter-zijde toe wegh , ende passeert met de *Quarta* , na het binnenste Lichaem toe , met avancering van den slincker-voet : *siet fig. 16. op het blad D.*

Een Ander. 147.

Jacob in de middelste *Secunda* hem herstellende , ende sijn selver , over den rechten arm openende ; *Nicolaes* strengeert hem van buyten , ende stoot met de *Tertia* , over den rechten arm in ; maer *Jacob* , midts den stoot komt , *Rumpeert* den Lemmer na de slincker-zijde wegh : *siet fig. 94. op het blad Z.* ras soo pareert hy met de slincker-handt na de slincker-zijde wegh , ende stoot met de *Quarta* na het binnenste van de Borst , met avancering van den rechten voet : *siet fig. 104.*

Een Ander. 148.

Jacob stelt hem in een rechte Linie, ende opent hem selven van binnen; *Nicolaes* strengeert hem van binnen met de Baster *Tertia*, (ende midts hy strengeert) soo heeft *Jacob* gecaveert, ende den Halven stoot over den rechten arm gemaect: *siet fig.* 80. (ende midts dat geschiedt) soo heeft *Jacob* van onderen door gepasseert; maer *Jacob* het *Tempo* waernemende, pareert de selve Passade met de slincker-handt, ende stoot *Contra-Tempo*, met de *Secunda*, na het bovenste van sijn Lichaem toe, met avancering van den rechten voet: *siet fig.* 88.

Een Ander. 149.

Nicolaes practizérende, attaqueert sijnen Adversarium wederom (als boven), maer hy vertoeft niet; caveert ras, ende gaet met sijn Lemmer van buyten Adversarius sijn Rapier, doch alsoo dat hy hem van
buyten

buyten over den rechten arm opent; *Jacob* de schoone gelegentheyt fiende, stoot in de opening met de *Tertia* over den rechten arm; maer *Nicolaes* op sijn hoede, pareert met de slincker-handt na de rechter-zijde toe wegh, ende stoot *Contra-Tempo* met de *Secunda*, na het bovenste Lijff toe, met avancering van den rechten voet: *siet fig. 86. op het blad W.*

Volght nu, wanneer uwen Adversarium sijnen

Lemmer achter-waerts treckt, wanneer hy stooten wil,
hoe ghy u selven dragen sult.

150.

Nicolaes (den Eersten) hem in Postuer herstellende, ende van sijnen Adversarium van binnen gestrengceert zijnde, treckt sijn Lemmer achter-waerts, om van binnen te stooten; maer *Jacob* den Tijdt waer-nemende,

mende, stoot in de selve beweginge, met de *Quarta*, *Contra-Tempo*:
siet fig. 15. op het blad D.

Een Ander. 151.

Nicolaes wederom alsoo sijn Lemmer achterwaerts treckende, om van binnen in te stooten; maer *Jacob* wachtende op sijn stoot, (ende mits den stoot komt) sootreedt hy, met beyde sijn voeten, na de rechter-zijde wegh, ende in het selve *Tempo*, slaet hy hem op den Lemmer, dat hy op het minste (soo hy niet en valt) seer verswackt werdt, geswindt stoot hy dan voort met de *Quarta* na het binnenste van sijn rechter-borst toe:
siet fig. 15.

Een Ander. 152.

Jacob (midts sijn Adversarium sijn Lemmer wederom alsoo achterwaerts treckt, ende van binnen stooten wil) Caveert ras, ende valt hem
 sterck

sterck van buyten op sijn Lemmer: *siet fig. 26.* ende passeert geswindt met de *Secunda* over Adversarium sijnen rechten arm: *siet fig. 71.*

Volght, hoe ghy de *Chyamata* maken sult.

153.

Jacob (den Eersten) in Postuer zijnde, herstelt hem in een rechte Linie voor sijnen Adversarium, de welcke avanceert, ende strengceert hem van binnen, geswindt batteert hy dan met sijn rechter-voet, ende maectt hem een *Chyamata*, met de *Secunda*, onder sijnen Lemmer, ende opent sijn selver heel ende al over sijnen rechten arm: *siet fig. 25.* soo haest *Jacob* in de selve opening in-stootet; soo heeft *Nicolaes* de Tijd waergenomen, ende heeft *Contra-Tempo* ingestooten, (midts Cavérende ende keerende hem in de Volta: *siet fig. 50. op het blad M.*

Een Ander. 154.

Nicolaes de *Chyamata* wederom alsoo makende, ende sijn selver over den rechten arm openende; ende *Jacob* niet in de opening stooten wilde; soo heeft *Nicolaes* ras wederom gecaveert, ende de *Quarta* van binnen in-gestooten, met avancering van den rechten voet: *siet fig. 15.*

Een Ander. 155.

Nicolaes de *Chyamata* wederom alsoo makende, ende sijn *Adversarium* niet stooten wilde, soo gaet hy snel om hoogh, ende tast hem van buyten starck aen: *siet fig. 26.* *Jacob* hier op geswindt cavérende; maer *Nicolaes* den Tijdt waer-nemende, avanceert, ende passeert met de *Quarta* na het binnenste van sijn Lichaem in, met een toe-tredt van den slinker-voet: *siet fig. 16. op het blad D.*

Een

Een Ander. 156.

Maer soo *Jacob* niet gecaveert hadde, (nadien het bovenste voor-gaen is) soo hadde *Nicolaes* snel met de *Secunda* over den rechten-arm in gepasseert, met avancering van den slincker-voet: *siet fig. 71.*

Een Ander. 157.

Jacob sijnen Adversarium siende in Postuer leggen, avanceert van buyten op hem in, ende strengeert hem geswindt, ende maeckt hem een *Chyamata*, ende opent hem over den rechten arm: *siet fig. 47.* *Nicolaes* stoot geswindt in de opening; maer *Jacob* pareert den selven stoot in de hooghte, ende passeert met de *Secunda* van buyten onder sijnen Lemmer in, met avancering van den slincker-voet: *siet fig. 35.*

Volght, hoe ghy de overheffingen van binnen ende van buyten gebruycken sult.

158.

Jacob herstelt hem in Postuer, ende laet sijn Punt na de rechter-zijde toe uyt-sien; *Nicolaes* strengeert hem van binnen, ras gaet hy van den Lemmer af, na de rechter-zijde; *Jacob* vervolght van binnen, ende tast starck na sijn Lemmer; maer *Nicolaes* overheft sijn Lemmer buyten over: *siet fig. 112.* ende stoot met de *Tertia*, over sijnen rechten arm in, met avancering van den rechten voet: *siet fig. 64.*

Een Ander. 159.

Nicolaes sijnen Adversarium van buyten strengérende, geswindt leght hy sijn Lichaem achterwaerts, ende gaet met sijn Lemmer wegh in de middelste

middelste *Secunda*, na de slincker-zijde toe, ende opent hem over den rechten arm; *Jacob* na sijn Lemmer met den sijnen grijpende; soo heeft *Nicolaes* de Tijdt waer-genomen, ende heeft sijnen Lemmer over-heft: *siet fig. 114.* ende heeft met de *Quarta* van binnen in-gestooten, met avancéring van den rechten voet: *siet fig. 15.*

Een Ander. 160.

Nicolaes over-heft sijnen Lemmer wederom (als boven), ende strengeert *Adversarium* van binnen; *Jacob* caveert hier op, om de *Tertia* te stooten; *Nicolaes* avanceert op hem in, ende pareert hem sijnen stoot met de *Secunda* in de hooghte, geswindt gaet hy als-dan voort, stoot, ende passeert met de *Secunda*, onder *Adversarium* sijnen Lemmer in, met avancéring van den slincker-voet: *siet fig. 35.*

Een

Een Ander. 161.

Nicolaes wederom ſijnen Lemmer alſoo over-heffende , geſwindt ſtoot hy als-dan met de *Quarta* van binnen ; *Jacob* pareert den ſelven ſtoot na de ſlincker-zijde toe ; maer *Nicolaes* paſt op het *Tempo* , ende paſſeert van binnen , met de *Secunda* , onder ſijn Lichaem wegh : *ſiet fig. 40. op het blad K.*

Een Ander. 162.

Nicolaes , ſijnen Adverſarium vervolgende , over-heft hem wederom alſoo over ſijnen Lemmer ; maer *Jacob* ſiende de beweginge komen , gaet om hoogh met de *Secunda* ; ſoo dat *Nicolaes* ſijne over-heffinge niet volbrengen koſte ; doch *Nicolaes* op ſijn Tijd^t lettende , ende de opening ſiende , keert ſijn handtrās in de *Secunda* , ende paſſeert geſwindt met de *Secunda* van buyten onder ſijnen Lemmer in , met avancering van den ſlincken-voet : *ſiet fig. 35. op het blad H.*

Een

Een Ander. 163.

Jacob herstelt hem in Postuer met een uytgereckten arm; *Nicolaes* strengeert hem van buyten; *Jacob* (midts hy gestrengceert werdt) overheft sijnen Lemmer geswindt met de *Secunda*, over Adversarium sijn Rapier: *siet fig. 114.* ende doet of hy met de *Quarta* van binnen wilde stooten; maer *Nicolaes* den selven stoot na sijn slincker-zijde wegh parerende; *Jacob* niet in sin gehadt hebbende de *Quarta* te stooten, maer te abusieren, gaet in het selve *Tempo*, onder den Lemmer door, ende stoot met de *Tertia* over den rechten arm van sijnen Adversarium, met avancering van den rechten voet: *siet fig. 64.*

Een Ander. 164.

Jacob hem wederom latende alsoo attaquieren, snel overheft hy wederom, ende maeckt hem de boven-genoemde beweginge; *Nicolaes*

R

caveert.

caveert ras onder den Lemmer door, ende pareert de selve beweginge met de *Secunda*, in de hooghte: *siet fig. 81.* maer *Jacob* Parad zijnde, caveert, ende keert sijn handt in de *Secunda*, ende passeert geswindt in de selve beweginge door, met avancéring van den slincker-voet: *siet fig. 35.*

Een Ander. 165.

Nicolaes hem in Postuer stellende, ende laet sijn Punt na de rechterzijde wat uyt-sien; *Jacob* attaqueert van binnen; maer *Nicolaes* overheft sijnen Lemmer, ende strengeert sijnen Adversarium van buyten; *Jacob* caveert in de selve Tijdt, als hy van buyten geattaqueert werdt; maer *Nicolaes* op sijn hoede, avanceert geswindt met den slincker-voet, ende maeckt hem een Passade van binnen, met de *Quarta*; *siet fig. 16. op het bladt D.*

Een

Een Ander. 166.

Nicolaes herstelt hem wederom alsoo in Postuer, doch dat *sijn* Punt na de slincker-zijde wat uyt-siet; *Jacob* avanceert in de *Mensuer*, ende attaqueert van buyten; maer *Nicolaes* over-heft *sijn* Lemmer ras, ende attaqueert *sijnen* Adversarium van binnen starck in *sijn* Lemmer; *Jacob* dat niet konnende verdragen, caveert onder den Lemmer door; maer *Nicolaes* de Tijdt waer-nemende; midts *Jacob* caveert, keert *sijn* handt geswindt in de *Secunda*, ende passeert met de *Secunda*, over den arm, met avancering van den slincker-voet: *siet fig. 71. op het blad R.*

Een Ander. 167.

Jacob attaqueert *sijnen* Adversarium van binnen met de Bastert *Tertia*; *Nicolaes* hem voelende aen *sijn* Lemmer, over-heft *sijn* Rapier, ende maeckt hem een Halve-stoot van buyten; na Adversarium *sijn* slincker-

ooge toe; *Jacob* dan vreesende voor zijn oogten, pareert in de hooghte, het welcke *Nicolaes* zijn meeninge was, soo dat hy gereet hem met de *Secunda* onder zijn arm passeert; passerende hem alsoo, met avancering van den slincker-voet: *siet fig. 35.*

Volght nu, hoe ghy uwen Adversarium het overheffen beletten sult.

168.

Jacob legt hem in een rechte *Tertia* voor zijn Adversarium, ende laet zijn Punt na de rechter-zijde uyt-sien; *Nicolaes* strengeert hem van binnen; *Jacob* over-heft den zijnen daer tegen om van buyten te stooten; maer *Nicolaes* caveert in de selve tijdt, ende attaqueert hem wederom van binnen; *Jacob* bedrogen zijnde, caveert wederom; maer *Nicolaes* op zijn hoede, stoot in de selve Cavade, met de *Secunda*, over Adversarium

farium zijnen rechten arm , met avancéring van den rechten voet :
siet fig. 69.

Een Ander. 169.

Jacob herstelt hem in Postuer (als boven) , maer laet sijn Punt na de
slinker-zijde wat uyt-sien ; *Nicolaes* attaqueert hem van buyten , met
de *Quarta* ; *Jacob* over-heft ras sijnen Lemmer achter over om sijnen Ad-
versarium van binnen te stooten ; maer *Nicolaes* caveert in de selve Tijdt,
ende pareert wederom van buyten ; *Jacob* geswindt weder cavérende
om de *Quarta* te stooten ; maer *Nicolaes* observérende de Tijdt, passeert
met de *Quarta Contra-Tempo* van binnen , met avancéring van den
slinker-voet : *siet fig. 16. op het blad D.*

Volght, hoe ghy met de *Quarta* over uwen Adversarium sijnen Rechten-arm stooten sult.

170.

Nicolaes hem in Postuer leggende, keerende sijn handt in de *Tertia*, ende verkort sijnen arm, ende stelt sijn Punt tamelijck hoogh; *Jacob* sijn Contra-Postuer makende, attaqueert hem met sijn Punt van binnen in sijn starckte, geswindt Caveert hy, ende stoot met de *Quarta* over Adversarium sijnen rechten arm, (midts hy sijn rechter-handt in de angel gekeert heeft,) ende houdt sijn slinker-handt boven tegen Adversarium sijnen Lemmer: *siet fig. 116. op het blad Ff.*

Een Ander. 171.

Jacob sijnen Adversarium wederom in de selve Postuer vindende,
attaqueert

attaqueert hem van buyten; *Nicolaes* druckt hem ſijnen Lemmer na de rechter-zijde; maer *Jacob* de opening over den arm fiende, ſtoot met de *Quarta* over den rechten-arm; met avancering van den rechten-voet, ende de ſlincker-handt houdt hy (als boven): *ſiet fig. 116.*

Volght, hoe ghy uwen Adverſarium over ſijnen
Rechten-arm *Volteren* ſult.

172.

Jacob legt hem met ſijn Lemmer in de laege *Tertia*, doch met een hooge Punt, ende de Punt laet hy eenighſins na de rechter-zijde uyt-ſien; *Nicolaes* deſe opening fiende, legt hem recht van binnen onder ſijnen Lemmer, in de naefte *Mensuer*, geſwindt gaet hy dan voort, ende *Volteert* met de *Quarta*, over Adverſarium ſijnen rechten-arm: *ſiet fig. 129. op het blad II.*

Een

Een Ander. 173.

Jacob hem wederom alsoo in Postuer leggende; *Nicolaes* oock wederom onder sijnen Lemmer gaende, ende batteert geswindt met den rechter-voet, ende maectt hem een *Finta* van binnen; *Jacob* pareert na deselve *Finta* om laegh, met een hooge Punt, soo dat *Nicolaes* occasie heeft gevonden om over den arm te *Volterén*; *Volterende* dan alsoo met de *Quarta* over den rechten-arm: *siet fig. 129.*

Volght nu, hoe ghy uwen Adversarius sijnen
Lemmer *Rumpéren* sult.

174.

Nicolaes stelt hem in Postuer, ende keert sijn handt in de laege *Secunda*, ende opent hem over sijnen rechten-arm; *Jacob* dese opening siende,
avanceert

avanceert op hem in , ende stoot met de *Tertia* over Adversarium sijnen Lemmer in ; maer *Nicolaes* anders niet soeckende, observeert sijn *Tempo*, ende *Rumpeert* hem sijnen Lemmer : *gelijck ghy siet fig. 94.* geswindt stoot hy dan voort, met de *Quarta*, na het binnenste van sijn Lichaem toe : *siet fig. 10. op het bladt C.*

Een Ander. 175.

Nicolaes herstelt hem in Postuer met een uytgereckten arm; *Jacob* attaqueert hem van buyten , snel batteert hy met sijn rechter-voet, ende maeckt hem een *Finta* , met de *Quarta* , onder sijnen Lemmer, snel Caveert hy dan wederom, ende maeckt hem een *Demi-Stoccada* van buyten, na Adversarium sijn gesicht; *Nicolaes* schrickt, pareert na de rechter-zijde toe; maer *Jacob Rumpeert* sijn Lemmer, ende stoot met de *Quarta*, na het binnenste van sijn Lichaem toe : *siet fig. 15.*

Een Ander. 176.

Jacob ſijnen Adverſarium wederom in de voorgaende Poſtuer herſtelt ſiende, ende de opening over den rechten-arm hebbende, leght hem met ſijnen Lemmer, onder Adverſarius ſijn Rapier, ſnel gaet hy wederom om hoogh, ende ſtoot met de *Tertia*, naer ſijnen rechten arm; maer *Nicolaes* pareert den ſelven ſtoot na de rechter-zijde wegh; *Jacob* retireert, ende *Rumpeert* hem ſijnen Lemmer, ende ſtoot met de *Quarta* na binnen in: *ſiet fig. 10.*

Volght nu, wanneer ghy u in de Hooge *Secunda* herſtelt hebt, wat ghy voor Leſſen gebruycken ſult.

177.

Nicolaes herſtelt hem in Poſtuer, ende met een uytgereckten arm voor ſijnen Adverſarium leggende; *Jacob* maeckt ſijn Contra-Poſtuer, ende ſtrengceert

ftrengceert hem met de *Secunda* van buyten: *siet fig. 77.* ende avanceert in de *Mensuer*, snel batteert hy met zijn rechter-voet, en maect hem een *Finta* met de *Secunda* na binnen, onder zijnen Lemmer door; *Nicolaes* daer na tastende, soo heeft *Jacob* snel gecaveert, ende met de *Secunda* over den rechten-arm in-geftooten; *siet fig. 69. op het blad R.*

Een Ander. 178.

Jacob wederom (alsboven) de *Finta* onder Adversarium zijnen Lemmer makende, ende snel met de *Secunda* over zijnen rechten-arm in-stoot; soo heeft *Nicolaes* den selven Stoot in de hoogte gepareert; maer *Jacob* op zijn hoede, Caveert snel, ende passeert met de *Secunda*, onder den Lemmer door: *siet fig. 35. op het blad H.*

Een Ander. 179.

Jacob herstelt hem, ende keert zijn handt in de *Secunda*; *Nicolaes* attaqueert

queert hem van binnen ; maer *Jacob* Batteert met zijn rechter-voet , ende maeckt hem snel een *Finta* van binnen met de *Secunda* ; *Nicolaes* daer na tastende , soo heeft *Jacob* snel gecaveert , ende met de *Secunda* , over *Adversarium* zijnen rechten-arm in gepasseert : *siet fig. 71.*

Een Ander. 180.

Nicolaes zijnen *Adversarium* wederom siende in de Hooge-*Secunda* leggen , soeckt hem van binnen te strengén ; *Jacob* observeert de selve Tijdt als hy geattaqueert werdt , retireert , ende gaet af in de laege *Tertia* ; *Nicolaes* vervolgt , ende attaqueert hem verder van binnen ; maer *Jacob* neemt het *Tempo* waer , ende Caveert in de selve Tijdt , ende stoot met de *Tertia* over zijnen rechten-arm : *siet fig. 69.*

Een Ander. 181.

Nicolaes herstelt hem in een rechte Linie met zijn Geweer ; *Jacob*
keert

keert ſijn handt in de Hooge-*Secunda*, ende gaet hem van binnen tegen ſijnen Lemmer, ſnel gaet hy onder den Lemmer door, ende attaqueert ſijnen Vyant van buyten, ende keert ſijn Lichaem wel na de rechterzijde; *Nicolaes* deſe opening ſiende, paſſeert van buyten onder den Lemmer wegh; maer *Jacob* loerende hier op, treedt ras met ſijn ſlincker-voet achterwaerts, ende Ligeert hem: *ſiet fig. 100.* ſnel gaet hy dan weder om hoogh, ende paſſeert *Contra-Tempo* over den rechten arm in: *ſiet fig. 48. op het bladt M.*

Een Ander. 182.

Wanneer *Nicolaes* wederom (als boven geſeght is) onder *Adverſarium* ſijnen Lemmer wegh paſſeren wilde, ſoo heeft *Jacob* ſnel met de ſlincker-handt gepareert, ende met de *Secunda Contra-Tempo* over ſijnen rechten-arm in-geſtooten: *ſiet fig. 88. op het bladt Y.*

Een Ander. 183.

Jacob herstelt hem wederom in de Hooge-*Secunda* ; *Nicolaes* attaqueert van buyten ; *Jacob* Caveert ras , ende maeckt hem een *Finta* van onderen , geswindt gaet hy wederom om hoogh , ende maeckt hem een *Demi-Stoccada* , na *Adversarius* sijn oogen toe ; soo haest *Nicolaes* in de hooghte pareert , soo heeft *Jacob* snel met de *Secunda* onder wegh gepasseert : *siet fig. 35. op het blad H.*

Een Ander. 184.

Nicolaes herstelt hem (met een uytgereckten arm) in *Postuer* , ende sijn Punt yetwes om hoogh ; *Jacob* gaet van verren , ende strengeert hem van buyten , met een swackte in de andere , snel avanceert hy , ende verkort sijnen arm , ende attaqueert hem met de *Secunda* (soo dat hy hem seer verswackt heeft) , snel passeert hy als-dan met de *Secunda* onder
sijnen

lijnen Lemmer in: *siet op het bladt H.* soo ras als *Jacob* alsoo met een verkorten arm, op lijnen Adversarium in-treedt; soo heeft *Nicolaes* ras gecaveert; maer *Jacob* Ligeert hem snel, ende stoot met de *Secunda*, over lijnen rechten arm: *siet fig. 69. op het bladt R.*

Volght, hoe ghy de *Riversa* binnen ende buyten
stooten sult.

185.

Nicolaes herstelt hem in Postuer, ende laet sijn Punt laeger als sijn handt sacken, alsoo dat hy hem onder den rechten-arm van buyten opent; *Jacob* de opening siende, avanceert, ende attaqueert van binnen, snel gaet hy voort, ende stoot met de *Riversa* ende de *Quarta* van buyten, onder Adversarium sijn Rapier in, met avancering van den rechten voet.

Een

Een Ander. 186.

Jacob stelt hem in Postuer , ende laet hem van sijnen Adversarium van binnen attaqueren , ende midts hy gestrengceert werdt, soo opent hy hem noch meer van binnen , om Adversarium tot stooten te locken; *Nicolaes* stoot dan alsoo met de Hooge-*Quarta* van binnen op hem in; maer *Jacob* op de gelegentheyt passende , pareert den selven stoot, ende stoot Contra-*Quarta* met de *Reversa* van buyten , onder Adversarius sijnen Lemmer in : *gelijk ghy siet fig. 55. op het bladt N.*

Een Ander. 187.

Jacob hem wederom herstellende , ende opent hem over sijnen rechten arm; *Nicolaes* attaqueert hem van buyten , snel stoot hy buyten in de opening; maer *Jacob* het *Tempo* waer-nemende , pareert met de *Quarta*, ende draeyt sijn handt na sijn rechter-zijde om, ende maect hem alsoo
de

de *Riversa* na binnen toe, met avancéring van de rechter-voet, ende sijn handt houdt hy tegen sijn Lemmer: *gelijck ghy siet fig. 104. op het bladt Cc.* maer soo *Nicolaes* in de selve beweging waer om hoogh gepasseert, soo moeste *Jacob* met sijn slincker-handt maer om hoogh gepareert hebben: *als ghy siet aen de figuer 82. op het bladt V.*

Een Ander. 188.

Nicolaes herstelt in Postuer, ende opent hem over sijnen rechter-arm, alsoo dat hy gedachten heeft te *Voltéren*; *Jacob* leght hem met sijn Punt onder sijn Rapier, snel gaet hy om hoogh, ende maeckt sijnen Adversarium een *Demi-Stoccada* over sijnen rechten-arm; *Nicolaes* Caveert hier op snel, ende *Volteert*; maer *Jacob* pareert de selve *Volta*, ende stoot met de *Riversa*, na Adversarium sijn rugge toe: *gelijck u de fig. 107. op het bladt Cc. aenwijfinge doen sal.*

Volght nu, soo u **Contra-Parthije** in de **Hooge-Secunda** leyde, hoe ghy u selver daer tegen dragen sult.

189.

Jacob herstelt hem in de *Hooge-Secunda*; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen; *Jacob* geattaqueert zijnde, *Retireert*, ende *Caveert*; maer *Nicolaes* *Concaveert*, ende *Avanceert* met hem, ende *strengeert* hem (als vooren); *Jacob* *Caveert* wederom; *Nicolaes* *avanceert* met beyde sijn voeten, ende *attaqueert* hem van buyten, ende *Gradueert* hem sijn Rapier na de rechter-zijde wegh, snel passeert hy als-dan voort met de *Secunda* over den rechten-arm: *siet fig. 71. op het bladt R.*

Een Ander. 190.

Nicolaes *strengeert* sijnen *Adversarium* wederom (als boven; *Jacob* *Caveert* hier op; *Nicolaes* *Caveert* mede, ende *attaqueert* hem wederom
van

van binnen; *Jacob* dit niet konnende verdragen, pareert na zijn slinckerzijde wegh; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, passeert van binnen in met de *Secunda*: *siet fig. 40. op het bladt K.*

NB. *Observeert alle inwendige Paraden, de welke te verre na de slincker-zijde uyt gepareert werden, daer kan men met de Secunda niet passeren, maer men moet den Lemmer verlaten, ende met de Quarta onder den arm wegh passeren: het welke een yeder van zijn Meester onder-recht kan werden.*

Een Ander. 191.

Nicolaes attaqueert zijnen Adversarium (nadien hy hem in de Hooge-*Secunda* *siet* leggen) van buyten; *Jacob* Caveert hier op; *Nicolaes* Caveert met hem, ende avanceert sterck op hem in: *siet fig. 85. Jacob* schrickt, ende pareert om hoogh; maer *Nicolaes* Caveert snel, ende passeert met de *Secunda* onder zijnen Lemmer in: *siet fig. 35.*

Een Ander. 192.

Jacob herstelt hem wederom in de *Hooge-Secunda*, ende opent hem van binnen; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen; *Jacob* maeckt ras een *Finta* met de *Secunda* van binnen; *Nicolaes* het *Tempo* observérende, *Volteert* snel met de *Quarta* op hem in: *siet fig. 50.*

Een Ander. 193.

Jacob hem wederom alsoo herstelt hebbende, werdt wederom van binnen geattaqueert, (ende midts hy gestrengert werdt) soo Caveert hy, ende stoot met de *Secunda* over *Adversarium* sijnen rechten-arm; maer *Nicolaes* het *Tempo* observérende, *Volteert* snel de *Quarta*: *siet op het blad M.*

Een

Een Ander. 194.

Nicolaes fijnen Adversarium wederom in de Hooge-*Secunda* herstelt. siende, ende zijn Punt na de rechter-zijde uyt-siende, soo heeft hy hem van binnen geattaqueert; maer *Jacob* retireert mer zijn slincker-voet, ende laet zijn Punt om laeg na de slincker-zijde toe wegh sacken, ende opent hem over sijnen rechten-arm; *Nicolaes* stoot niet in de opening, maer avanceert, ende strengeert hem sijnen Lemmer van buyten; soo ras dan *Jacob* onder sijnen Lemmer door-gaet; soo heeft *Nicolaes* snel met zijn slincker-voet geavanceert, ende met de *Quarta* van binnen gebleefteert: *siet fig. 16. op het blad D.*

Een Ander. 195.

Nicolaes attaqueert sijnen Adversarium wederom (als boven); maer *Jacob* schangeert, ende gaet om laeg in de Onder-*Tertia*, ende retireert

hem in de selve Tijdt; *Nicolaes* avanceert, ende attaqueert hem van binnen; *Jacob* Caveert ras, ende stoot met de *Tertia* over *Adversarium* sijnen rechten-arm; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende, (mits-dien sijn Tegen-parthije stoot) soo *Volteert* hy snel de *Quarta*: *siet fig. 50.*

Een Ander. 196.

Jacob van sijnen *Adversarium* (als boven) geattaqueert werdende, gaet wederom om laeg in de *Onder-Tertia*; *Nicolaes* vervolght, strengeert hem wederom (als boven); *Jacob* blijft stil leggen; maer *Nicolaes* in de *Mensuer* zijnde, avanceert, ende passeert met de *Quarta* na het binnenste van sijn Lichaem in, met avancering van den slinker-voet: *siet fig. 16. op het bladt D.*

Een Ander. 197.

Jacob herstelt hem wederom in de *Hooge-Secunda*; *Nicolaes* leght hem

hem van binnen onder zijn Geveest, ende opent hem onder den rechten-arm; *Jacob* avanceert, ende stoot in de selve opening met de *Tertia*; maer *Nicolaes* caveert snel op den stoot, ende *Volteert* geswindt de *Quarta*: *siet op het blad M.*

Een Ander. 198.

Nicolaes herstelt hem ten eersten, ende keert zijn handt mede in de Hooge-*Secunda*; *Jacob* dringht zijn Lichaem in malkanderen, ende leght hem met zijn Punt onder zijn Lemmer in de *Quarta*; *Nicolaes* blijft stil leggen; maer *Jacob* werpt snel de *Quarta* buyten over zijn rechten-arm. *Want hy heeft zijn handt hoogh geworpen, ende is met de Punt laegh neder gesackt, anders waer het hem swaer om doen geweest.*

Een Ander. 199.

Nicolaes hem wederom herstellende (als boven); ende *Jacob* hem wederom

wederom alſoo de *Quarta* over den arm werpende; *Nicolaes* verſchrickt, pareert ſnel om hoogh; maer *Jacob* het *Tempo* obſervérende, keert ſijn handt ſnel in de *Secunda*, ende paſſeert, ſonder vertoeven, onder Adverſarius ſijnen Lemmer wegh, met avancéring van den ſlincker-voet: ſiet *fig. 35. op het bladt H.*

Een Ander. 200.

Maer ſoo *Nicolaes* (na dien de boven-genoemde beweginge voorgegaen is) niet in de hooghte ging, maer Caveerde ras onder Adverſarium ſijnen Stoôt door; ſoo heeft *Jacob* evenwel het *Tempo* geobſerveert, ende met de *Quarta* gevolveert: ſiet op het bladt M. *fig. 50.*

. Volght, hoe ghy met u ſlincker-voet voor-ſtaen ſult.

201.

Nicolaes ſtelt hem in Poſtuer, ende legt hem in een rechte *Tertia*;
Nicolaes

Jacob avanceert met zijn *slincker-voet* voor, ende attaqueert hem van binnen; *Nicolaes* caveert onder den Lemmer door; *Jacob* observérende het *Tempo*, stoot (midts hy Caveert) met de *Tertia* over sijnen rechten arm; *Nicolaes* den selven stoot in de hoogte parérende, soo heeft *Jacob* snel met de *Secunda* onder den Lemmer wegh gepasseert: *siet fig. 35.*

Een Ander. 202.

Jacob sijnen Adversarium wederom alsoo met zijn *slincker-voet* voor strengérende, ende *Nicolaes* weder onder den Lemmer door ginge, soo heeft *Jacob* met zijn rechter-voet geavanceert, ende heeft hem starck van buyten geattaqueert: *siet fig. 85. op het bladt W.* ende midts *Jacob* alsoo in de *Mensuer* was, soo heeft hy snel, met de *Secunda*, over sijnen rechten-arm in gepasseert: *siet fig. 71.*

Een Ander. 203.

Nicolaes herstelt hem (als boven); *Jacob* avanceert met zijn *slincker-voet* voor, ende attaqueert hem van buyten: *gelijck ghy siet fig. 29. op het bladt G.* *Nicolaes* hier op Cavérende, soo heeft *Jacob* snel met de *Quarta* van binnen gepasseert: *siet fig. 16. op het bladt D.*

Volght, hoe ghy de verdraeyinge van den Lemmer tot u voor-deel sult gebruycken, sonder van den Lemmer te gaen.

204.

Nicolaes stelt hem in Postuer, ende zijn handt keerende in de Laege-*Tertia*; *Jacob* strengeert hem van buyten; maer *Nicolaes* avanceert met zijn rechter-voet yetwes na de rechter-zijde wegh, ende verdraeyt in het selve *Tempo* seinen Lemmer, ende komt seinen Adversarium sterck van binnen seinen Lemmer, snel gaet hy als-dan voort, ende passeert met de *Quarta* van binnen: *siet fig. 16. op het bladt D.*

Een

Een Ander, 205.

Nicolaes herstelt hem wederom (als boven), ende legt hem in de *Quarta*; *Jacob* legt hem met de *Tertia* onder Adversarium sijnen Lemmer; *Nicolaes* gaet om laeg, ende Ligeert hem den Lemmer; *Jacob* blijft stil leggen, loerende op sijn stoot; maer *Nicolaes* stoot niet, maer verdraeyt sijnen Lemmer, ende komt sijnen Adversarium van binnen, sonder van den Lemmer te gaen, snel passeert hy als-dan voort, ende stoot met de *Quarta* na het binnenste van sijn Lichaem toe: *siet fig. 16.*

NB. *Deze boven-genoemde verdraeyinge kunnen swaerlijck met Figueren uytgebeeldt werden: Daerom ick het selve een yeder aen sijn Leer-meester wil gerecommandeert hebben, hem het selve te onderrechten.*

Volght nu van de *Des-armationes*, hoe ghy uwen Adversarium sijn Rapier uyt sijn Handt ontweldigen sult.

206.

Jacob stelt hem in Postuer, ende laet sijn Punt na de rechter-zijde uyt-sien;

sien; *Nicolaes* attaqueert hem van binnen; maer *Jacob* stoot een langen Stoot met de *Tertia*, over *Adversarium* sijnen rechten arm; *Nicolaes* pareert den selven stoot, met de *Quarta*, na sijn rechter-zijde wegh; maer *Jacob* avanceert snel met den *slincker-voet*, ende laet sijn Punt achter om loopen: *siet fig. 94. op het bladt Z.* geswindt tast hy aen sijn Degen, ende *Des-armeert* hem alsoo: *gelijck ghy siet op het bladt I. fig. 38.*

Een Ander. 207.

Nicolaes attaqueert sijnen *Adversarium* wederom van binnen; *Jacob* de opening van buyten siende, stoot daer op in; maer *Nicolaes* treedt met sijn *slincker-voet* om na sijn rechter-zijde, ende *Des-armeert* hem alsoo: *gelijck ghy siet fig. 52. op het bladt N.*

Een Ander. 208.

Nicolaes herstelt hem in *Postuer*, ende opent hem seer van buyten;
Jacob

Jacob de opening siende , avanceert , ende stoot met de *Tertia* over *Adversarium* sijnen rechten arm ; maer *Nicolaes* het *Tempo* waer-nemende , *Rumpeert* hem sijn Lemmer na sijn slincker-zijde wegh , ende avanceert met de *slincker-voet* , ende tast hem na sijn Geveest , ende *Des-armeert* hem alsoo : gelijk ghy siet fig. 134. op het blad Kk. de eerste beweginge ; ende fig. 38. op het blad I. de tweede beweginge.

Een Ander. 209.

Nicolaes herstelt hem wederom (als boven) , ende opent hem heel ende al over sijn rechten-arm ; *Jacob* leght hem in de *Secunda* , ende siende dat *Nicolaes* niet werckt , maer stil staet , avanceert snel , ende stoot met de *Secunda* in de opening ; *Nicolaes* op dien stoot geloert hebbende , heeft het *Tempo* waer-genomen , ende de Stoot gerumpeert na de slincker-zijde wegh , ende heeft hem alsoo *Des-armeert* : siet fig. 136. de eerste beweginge , ende op het blad I. fig. 38. de tweede beweginge.

Een Ander. 210.

Jacob (den Eersten) in Postuer zijnde, ende sijn handt in de *Quarta* keerende, ende hem alsoo heel ende al van binnen opent: *siet fig. 23.* *Nicolaes* de schoone gelegentheyt siende, stoot met de *Quarta* in de opening in; maer *Jacob* pareert, avanceert met beyde sijn voeten in een *Tempo* alsoo: *gelijck ghy ziet fig. 131. op het bladt li. de eerste beweginge, ende figuer 132. de tweede beweginge, ende fig. 138. de derde beweginge.*

Extraordinari Stucken.

112.

Hoe ghy uwen Adversarium (nadien hy een vollen Stoot op u gedaen heeft) over uwe knije werpen sult; *kondt ghy sien aen de Figueren 140. ende 141. ende dan vorder een yeder van sijn Meester hem te laten daer in informéren.*

Een

Een Ander. 113.

Wanneer het ongeluck u toe viel , dat sonder vermoeden quam, dat uwen Adversarium het Rapier u uyt de handt sloege , hoe ghy u daer in dragen sult , wanneer ghy alsoo in de uytterste noot geraeckt was , wat ghy voor het beste kiefen sult: mijns oordeels, soo soude ick een sprong achterwaerts doen , ende my alsoo in Postuer leggen: *als u de Postuer 142. aenwijst: (Want te loopen, bevrijdt my voor een vergramden Vyant niet, want hy my van achteren door-loopen kan, het welcke ick alles in ervarentheyt gesien hebbe:)* ende dat ick my dan op mijn beyde handen verlate, het welcke den Vyant stutten sal , soo het u aen Couragie niet manqueert: een yeder kan hem dan van sijn Meester daer in laten oeffenen.

E Y N D E.

Vaert wel, ende verwacht de restérende beloofde Stucken.

Ordre voor den Boeck-binder, hoe ende waer hy de Kopere-Platen in't Binden invoegen sal.

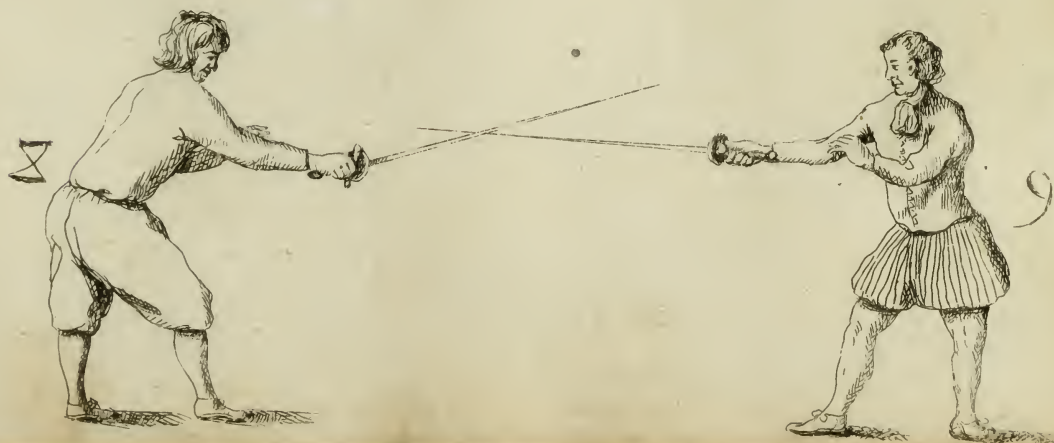
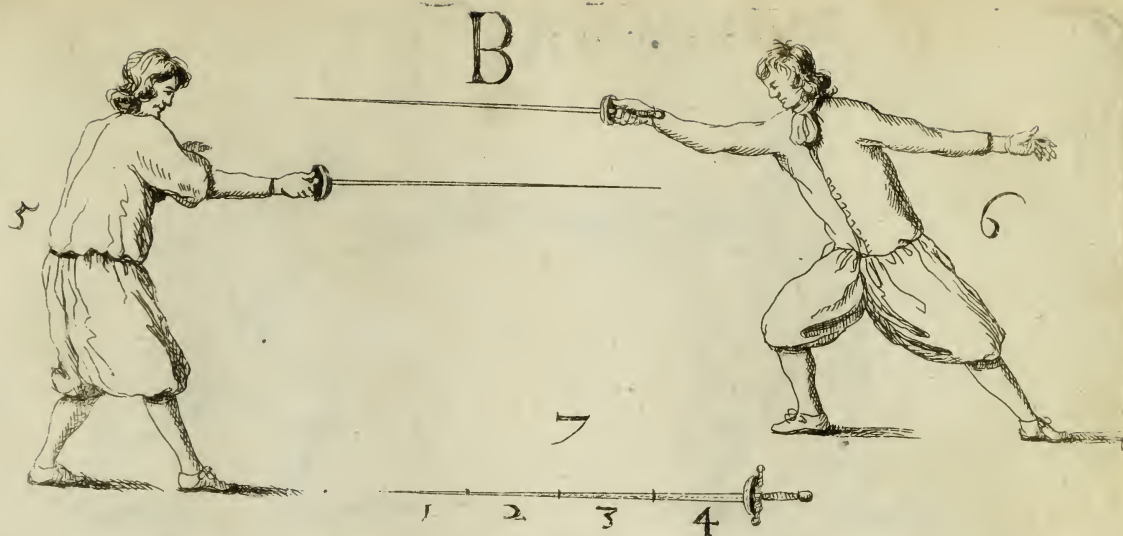
Bladt A. tegen Folio 2. over.
Bladt B. tegen Folio 22. over.
Bladt C. tegen Folio 40. over.
Bladt D. tegen Folio 48. over.
Bladt E. tegen Folio 52. over.
Bladt F. tegen Folio 54. over.
Bladt G. tegen Folio 56. over.
Bladt H. tegen Folio 59. over.
Bladt I. tegen Folio 60. over.
Bladt K. tegen Folio 62. over.
Bladt L. tegen Folio 65. over.
Bladt M. tegen Folio 66. over.
Bladt N. tegen Folio 70. over.
Bladt O. tegen Folio 72. over.
Bladt P. tegen Folio 74. over.
Bladt Q. tegen Folio 88. over.
Bladt R. tegen Folio 98. over.
Bladt S. tegen Folio 108. over.

Bladt T. tegen Folio 112. over.
Bladt V. tegen Folio 114. over.
Bladt W. tegen Folio 116. over.
Bladt Y. tegen Folio 118. over.
Bladt Z. tegen Folio 120. over.
Bladt Aa. tegen Folio 122. over.
Bladt Bb. tegen Folio 126. over.
Bladt Cc. tegen Folio 128. over.
Bladt Dd. tegen Folio 130. over.
Bladt Ee. tegen Folio 132. over.
Bladt Ff. tegen Folio 136. over.
Bladt Gg. tegen Folio 138. over.
Bladt Hh. tegen Folio 144. over.
Bladt Ii. tegen Folio 148. over.
Bladt Kk. tegen Folio 155. over.
Bladt Ll. tegen Folio 156. over.
Bladt Mm. tegen Folio 158. over.

NB. Een Lieff-hebber kan oock, na sijn eygen believen, de kopere Platen, achter het Werck, ofte tusſchen het Werck ende de Eer-dichten, laten inbinden, want het alles naer het Alphabetha geannoteert is. Het Conterfeitsel van den Autheur moett ſtaen voor Pagina 1.

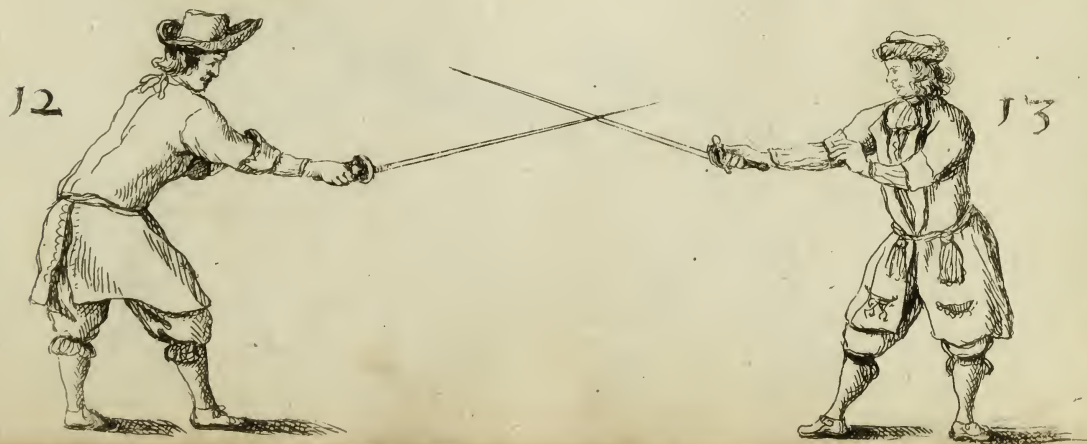
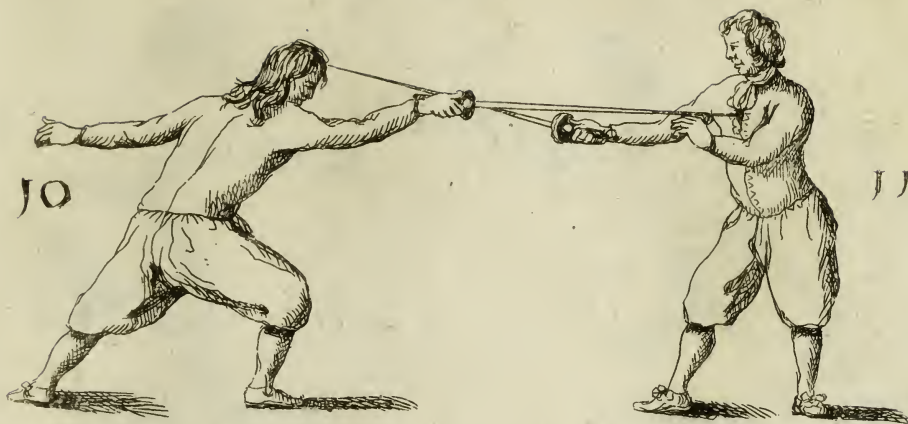

C

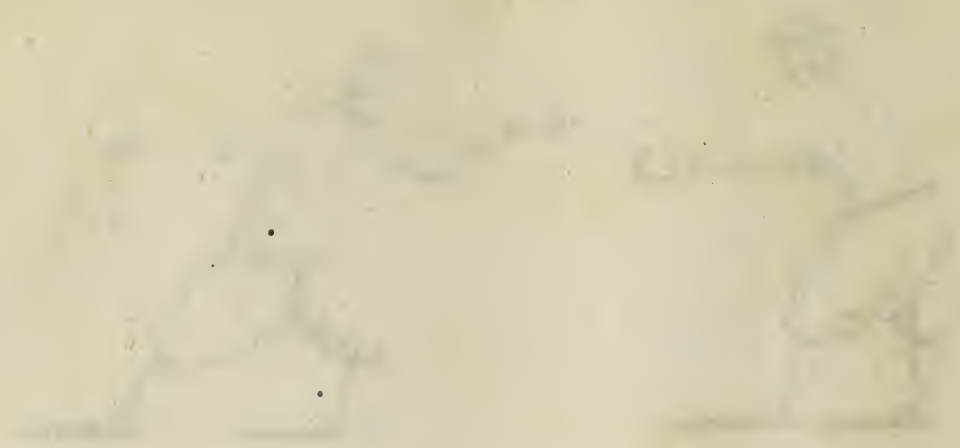
D

14

16

E

18

19

21

20

22

23

F

25

24

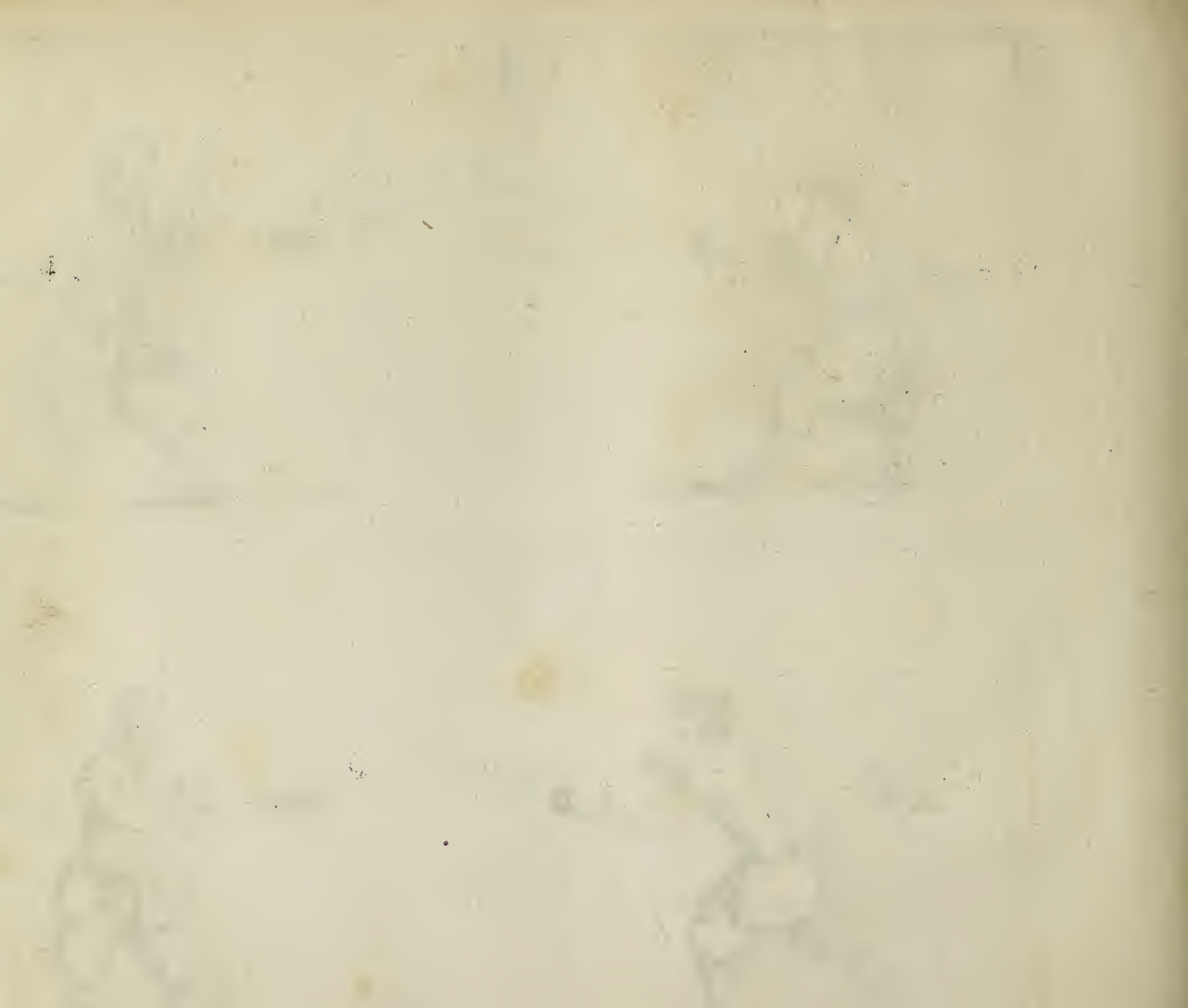

26

27

28

G

29

30

31

H

32

33

34

35

I

K

40

41

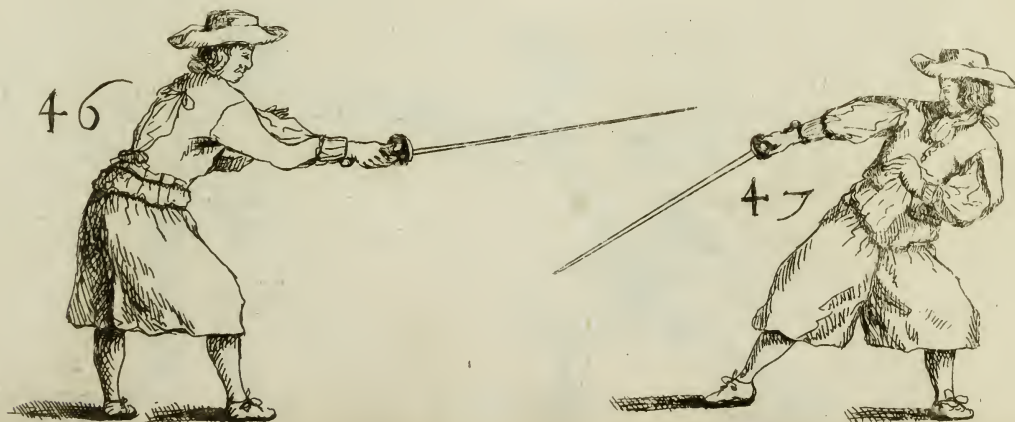
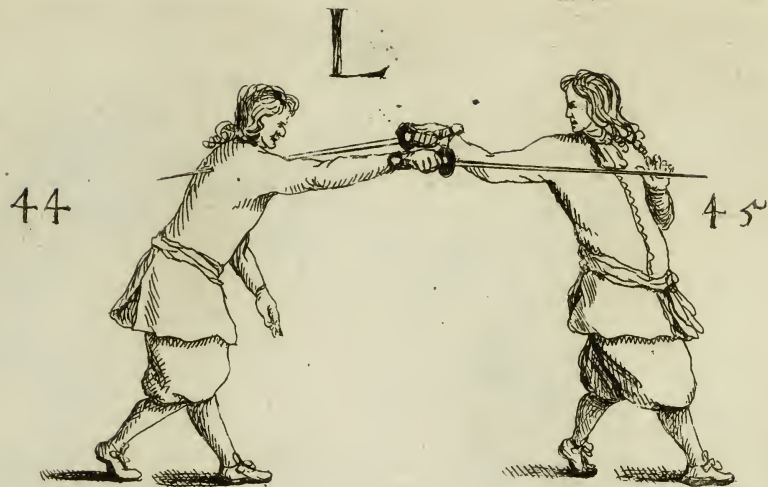
42

43

M

48

49

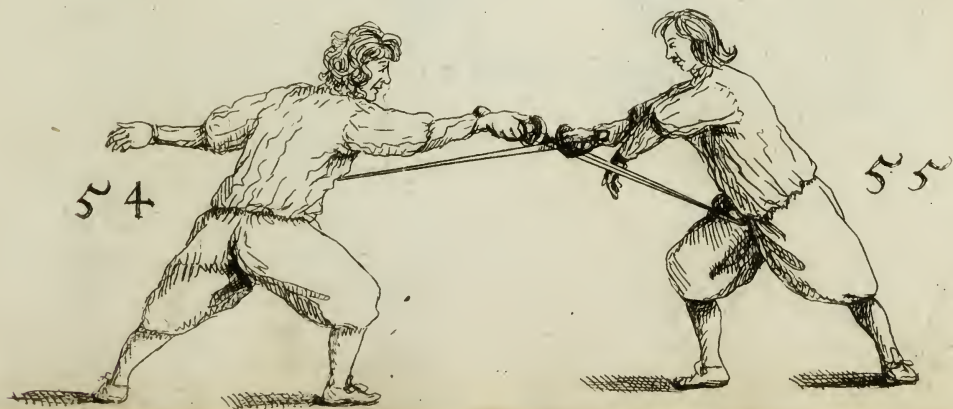

50

51

P

60

61

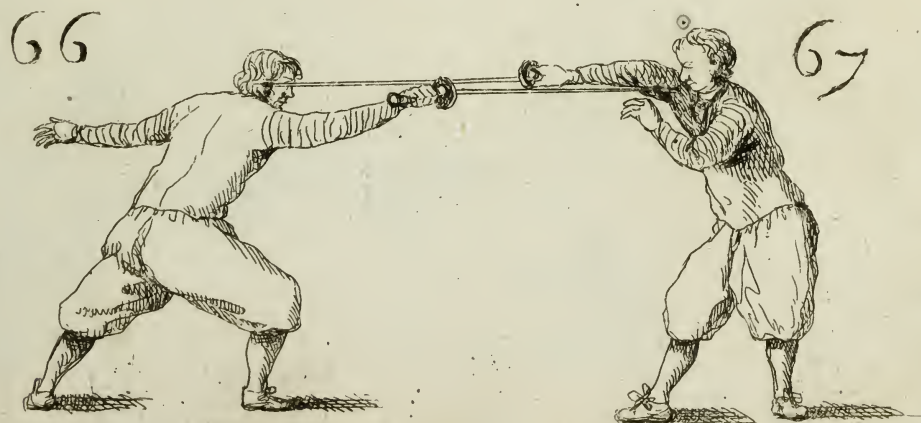
63

62

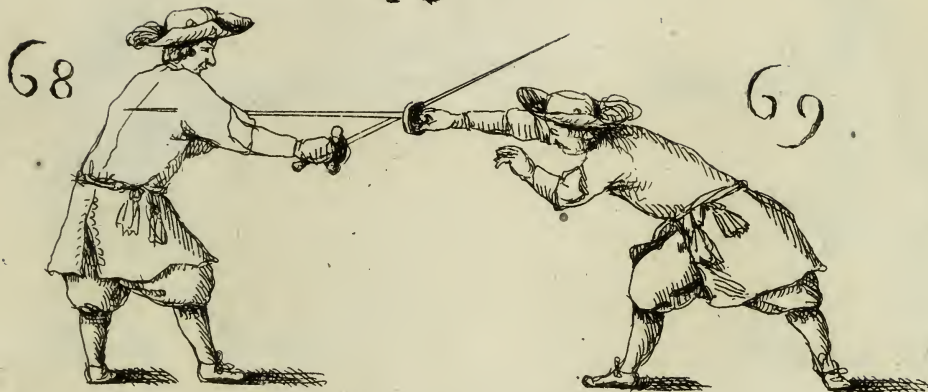

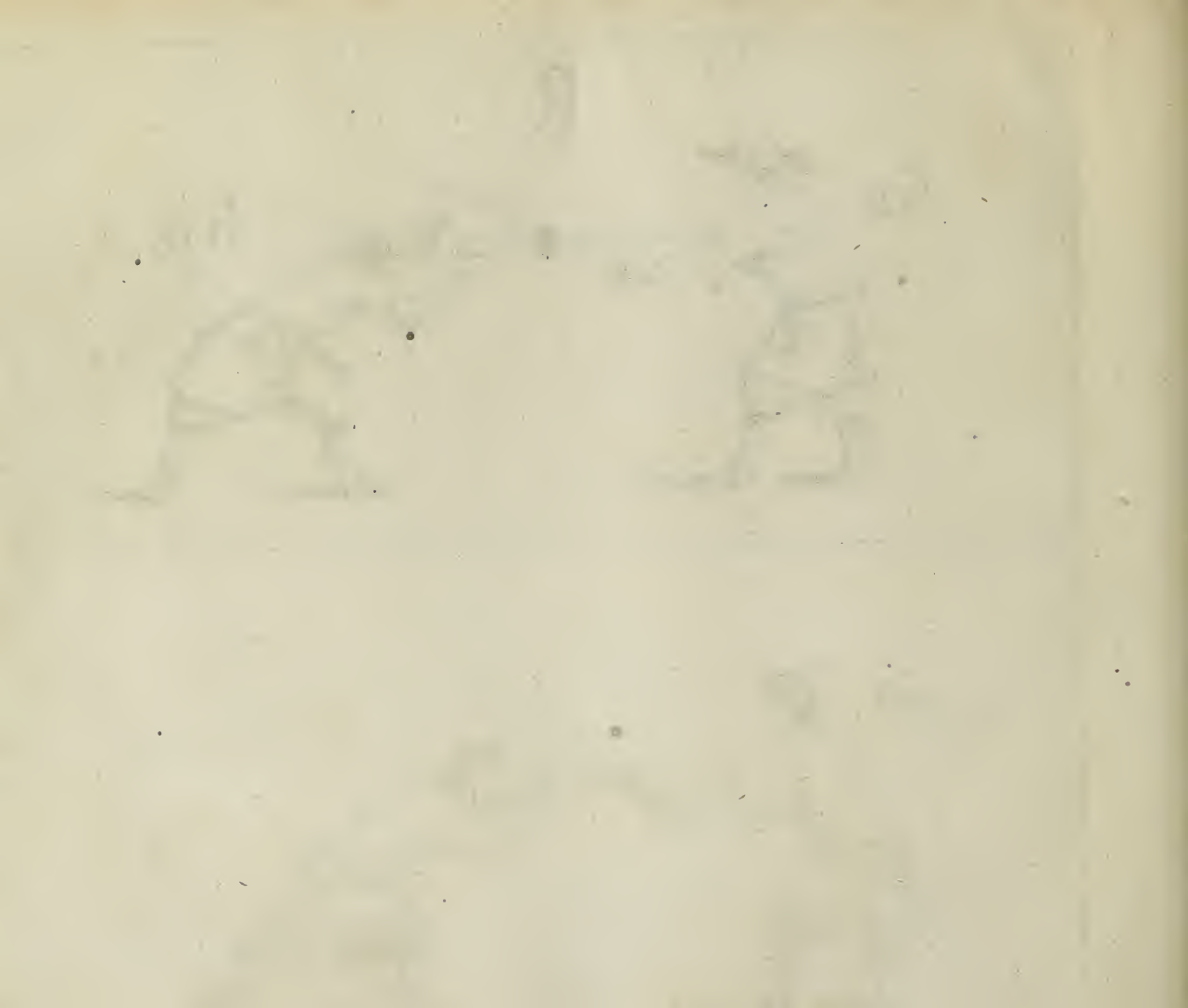

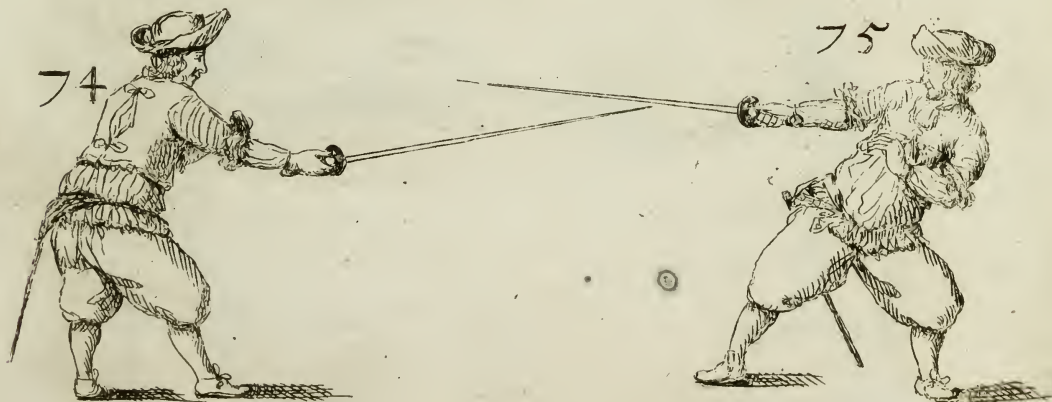
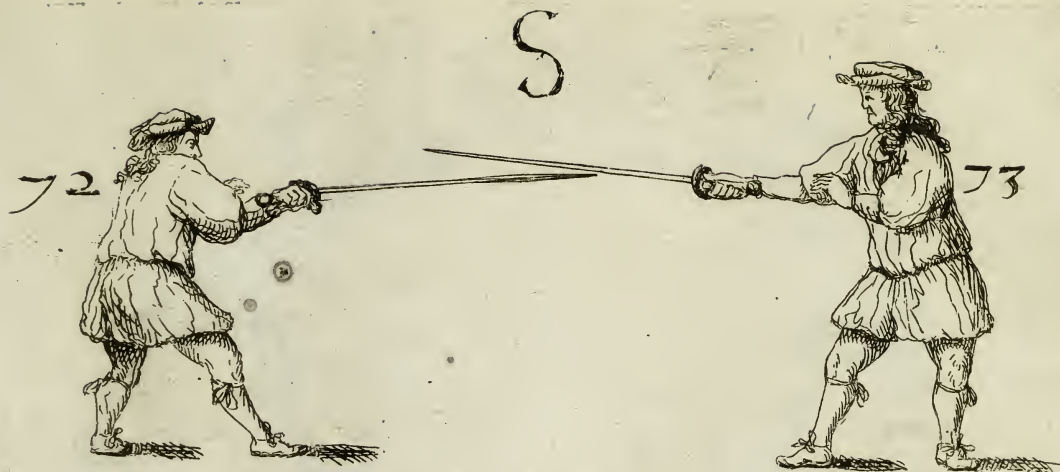

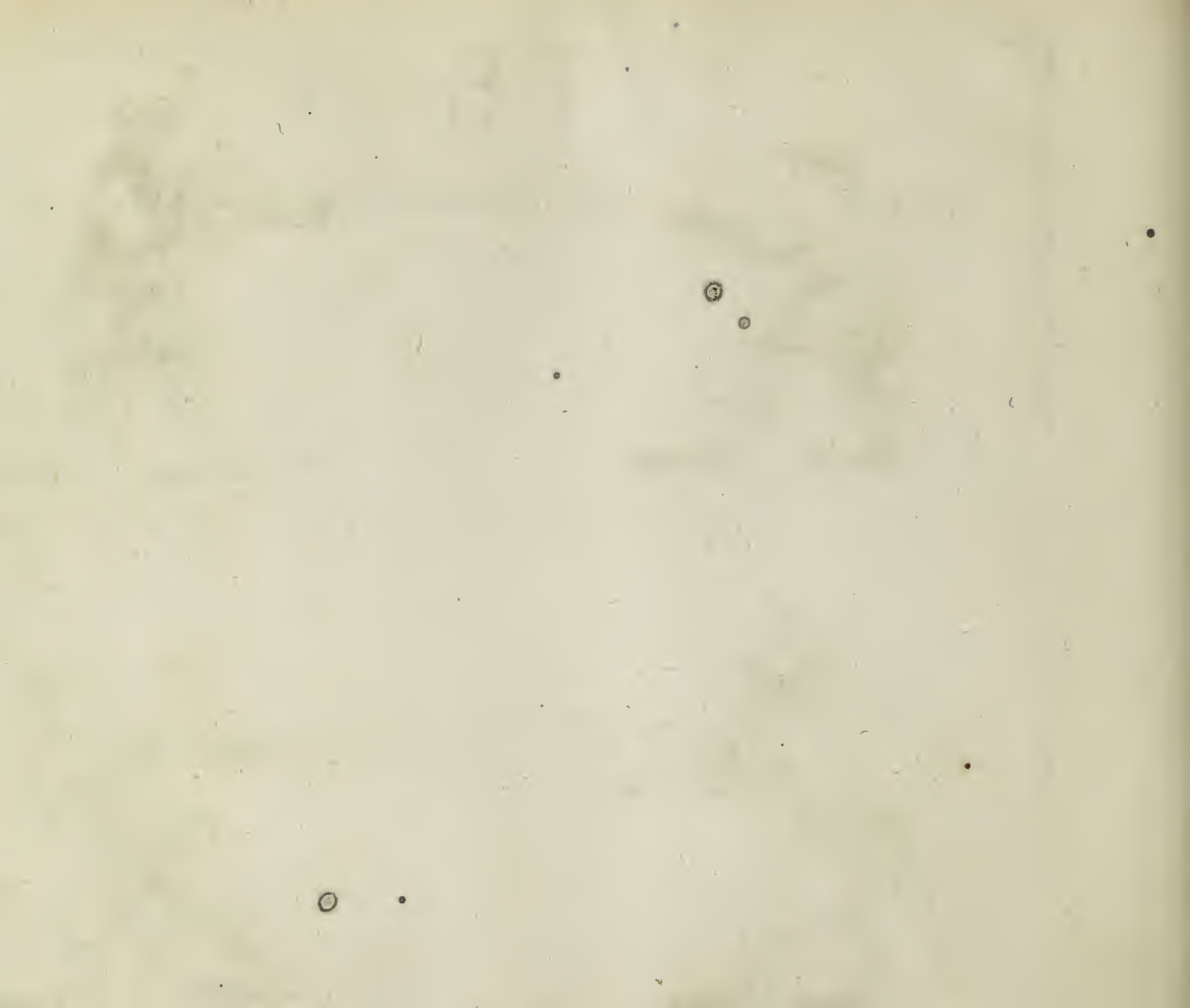

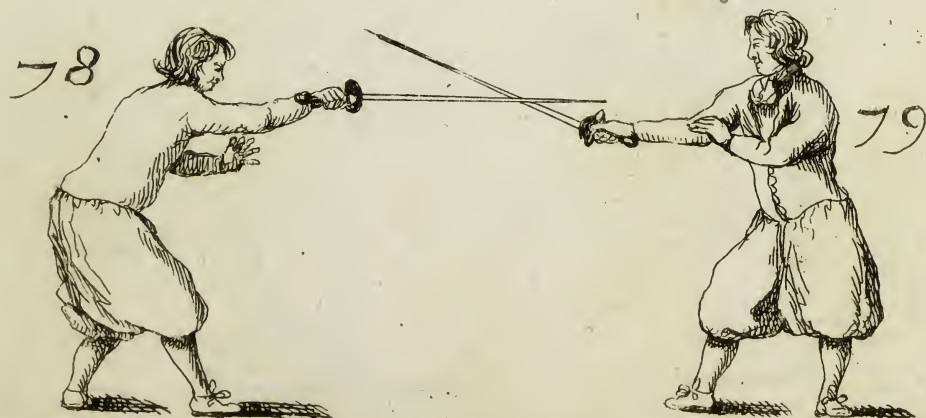
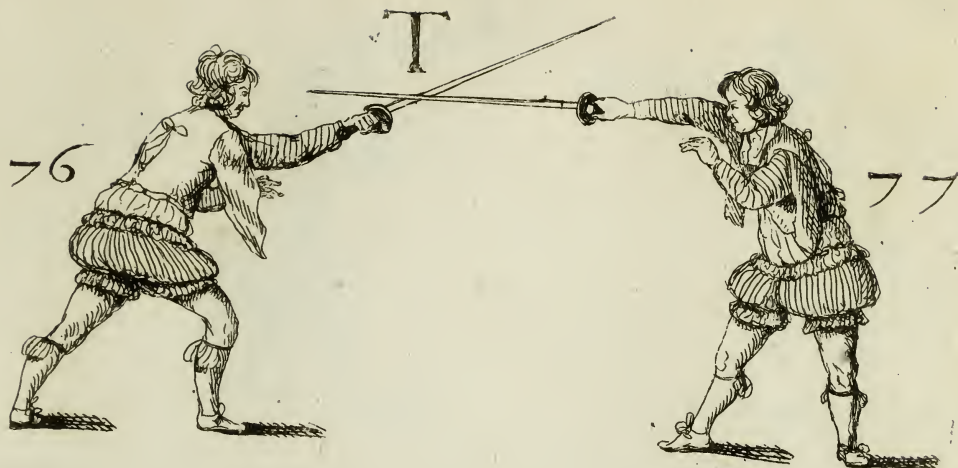
R

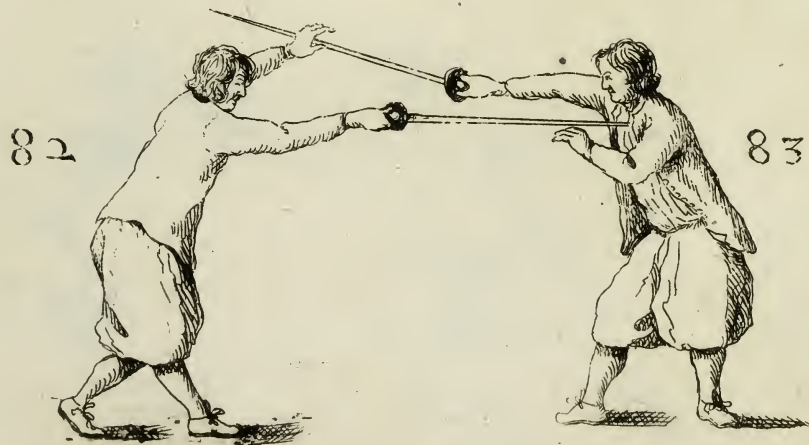
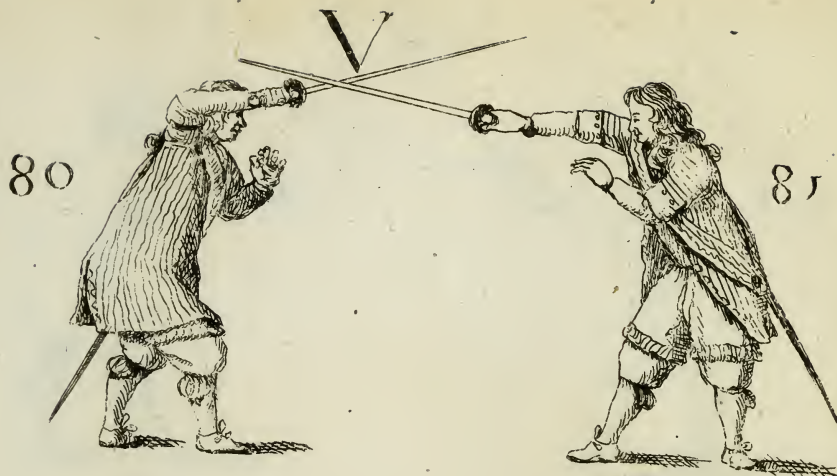

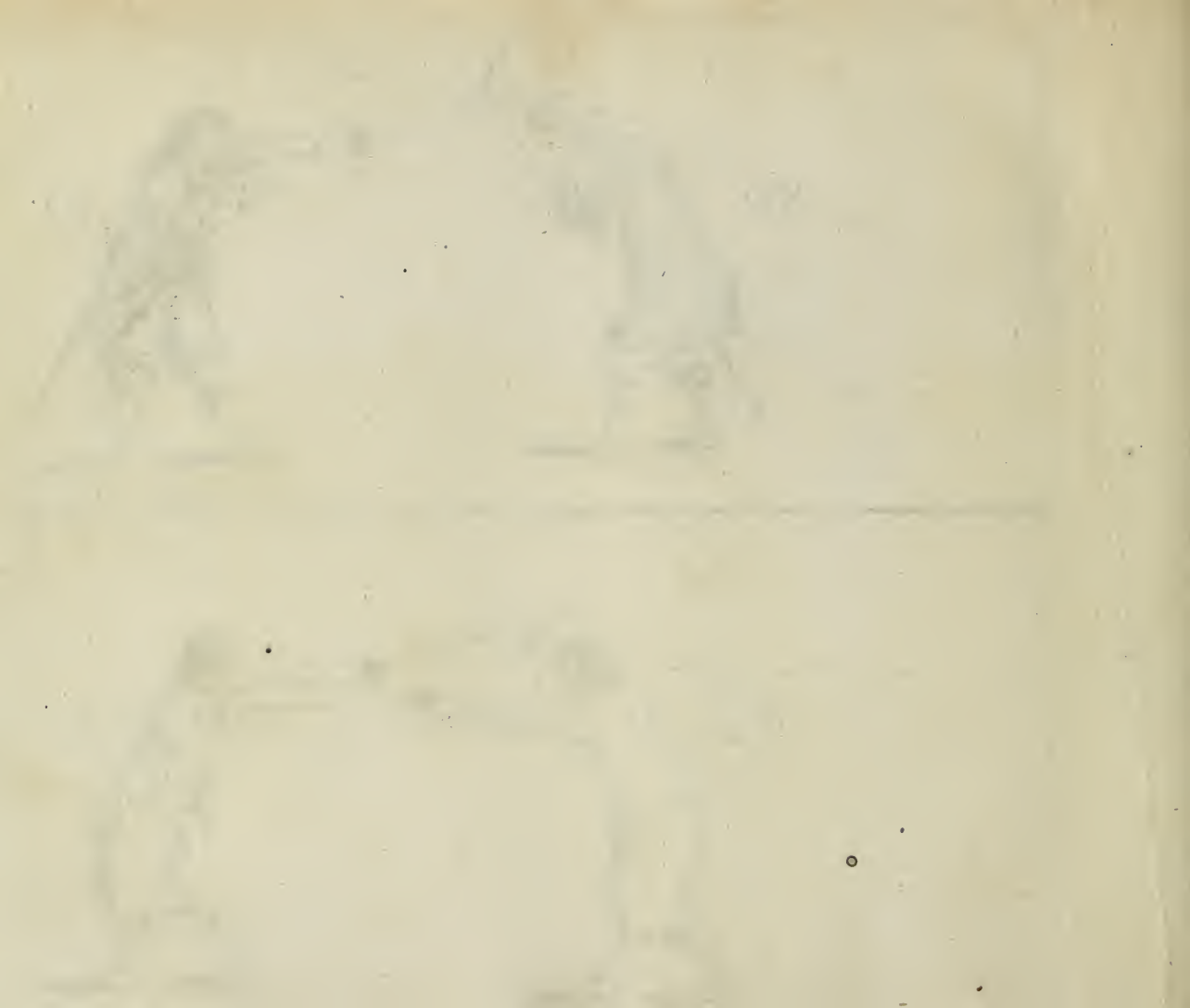

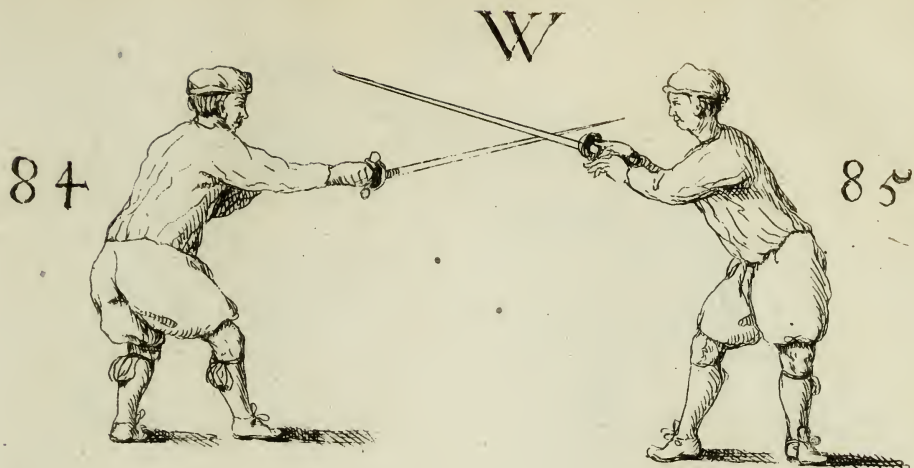

Y

88

89

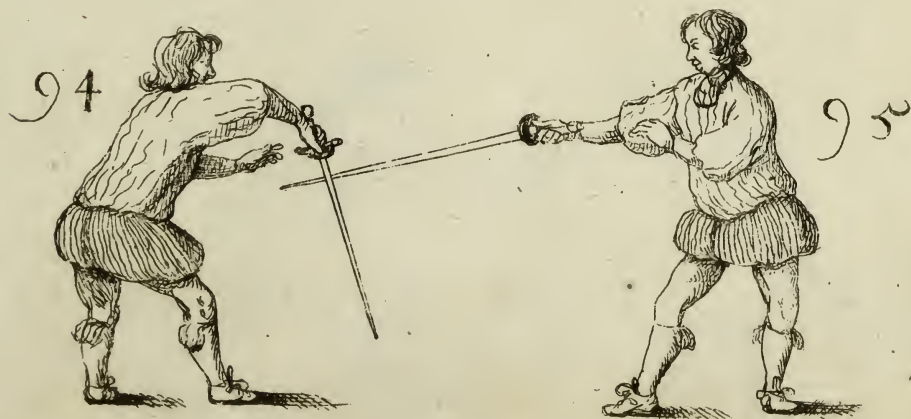
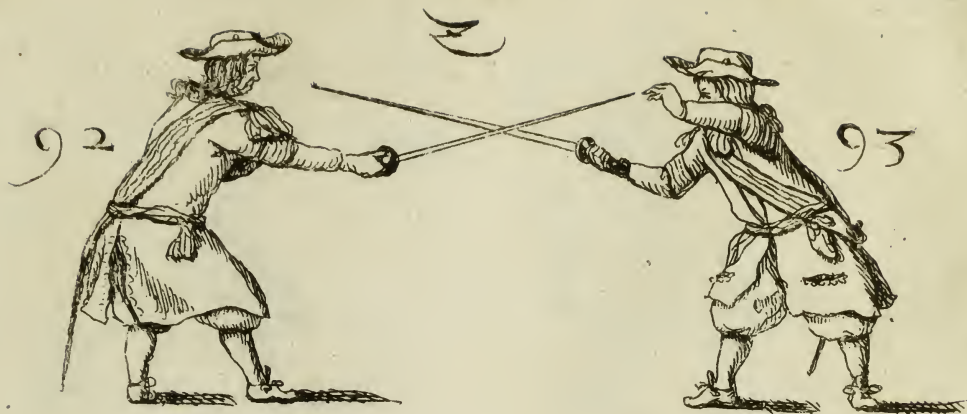
90

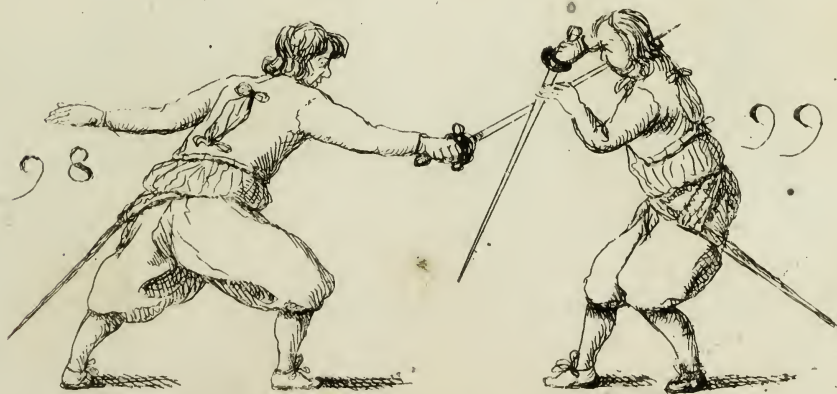
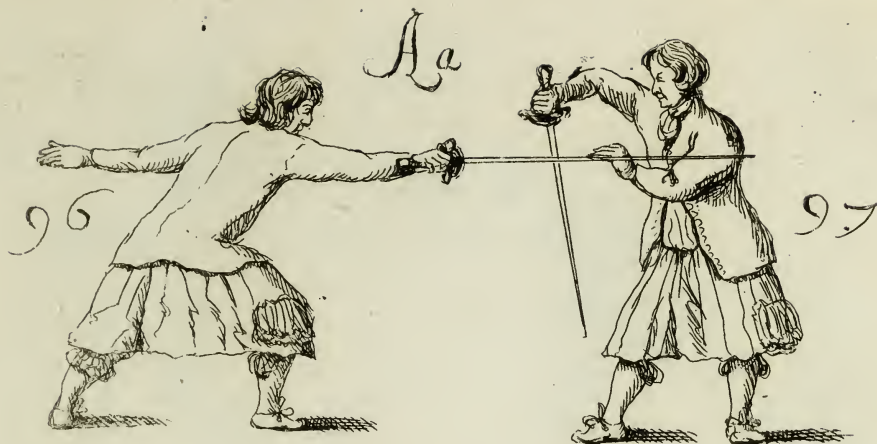
91

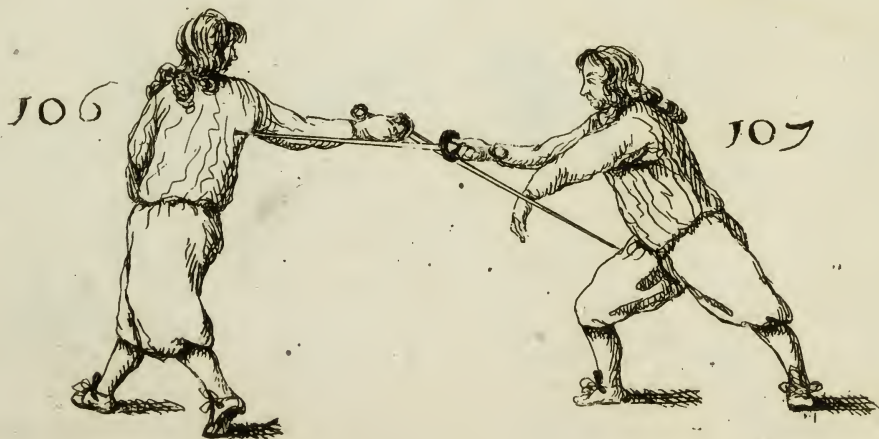

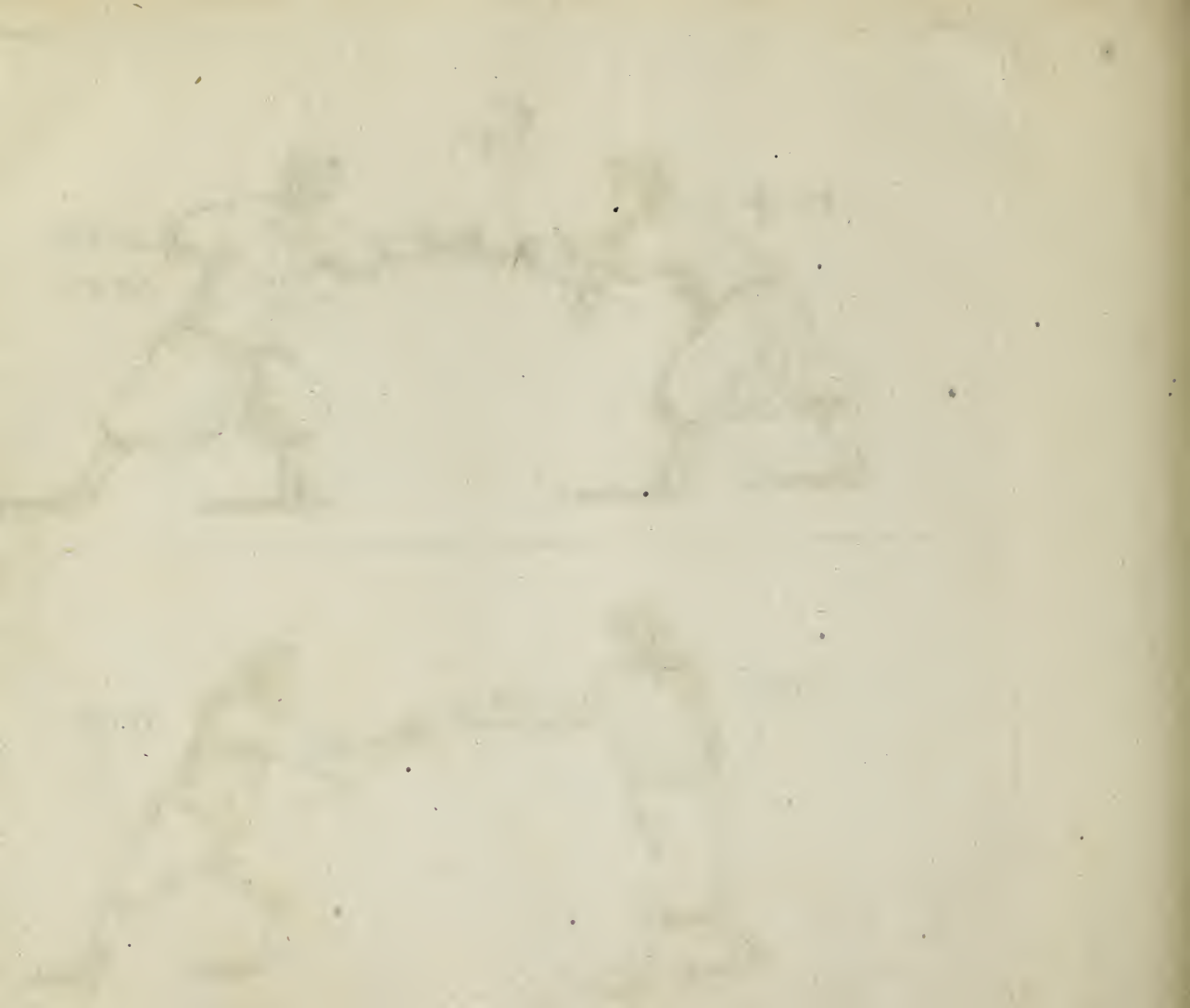

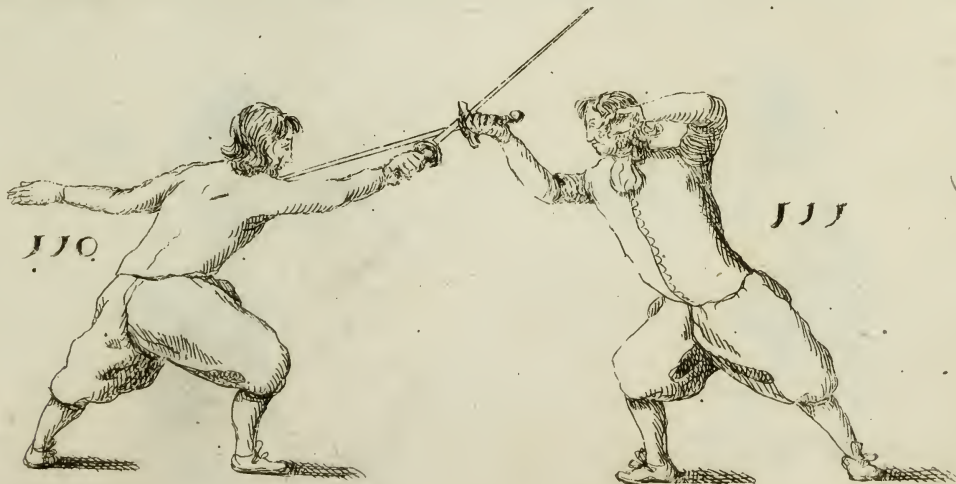
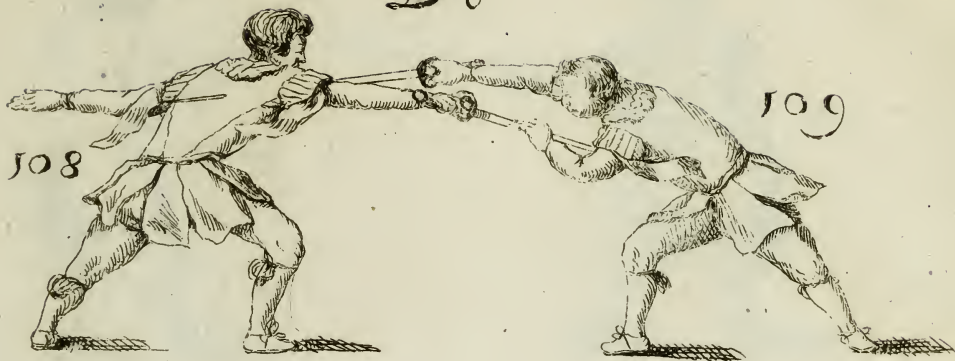

Cc

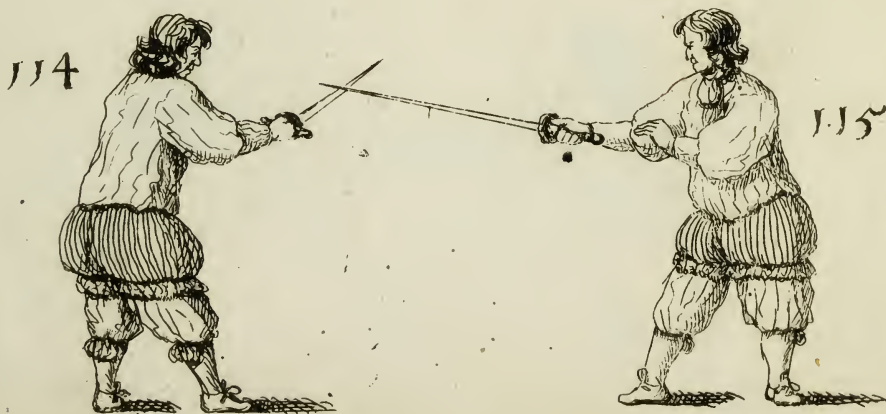
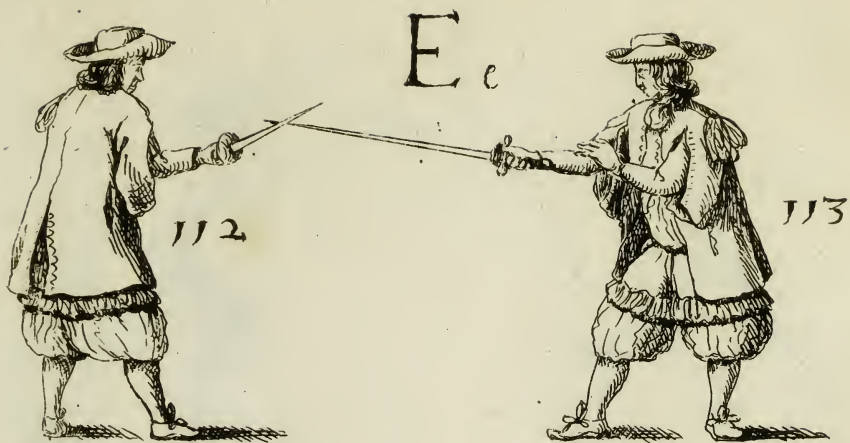

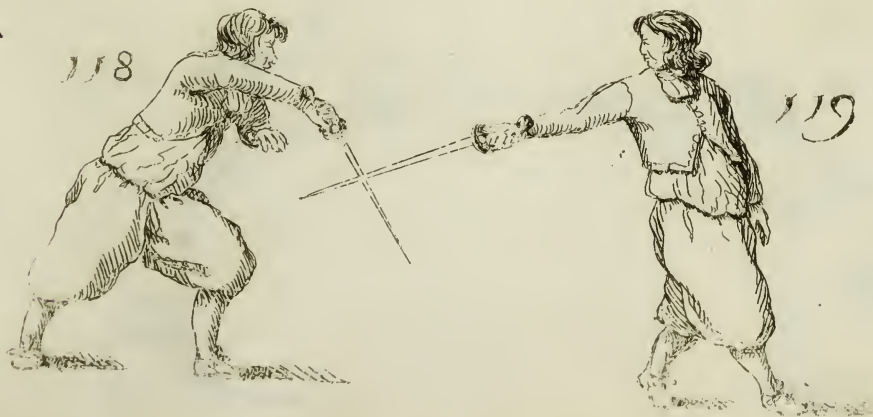
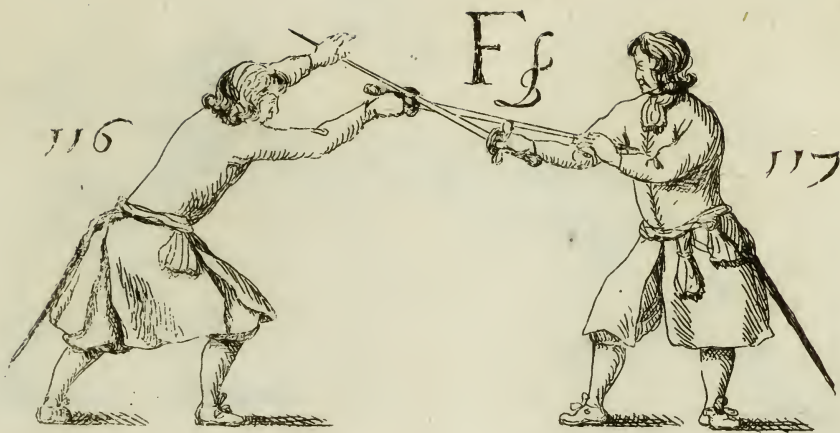
D

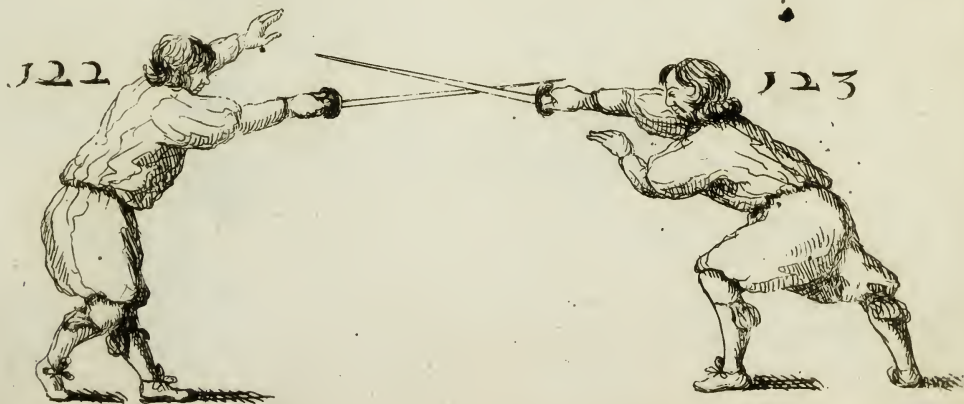

H₂

124

125

126

127

128

li

129

130

131

K 6

132

133

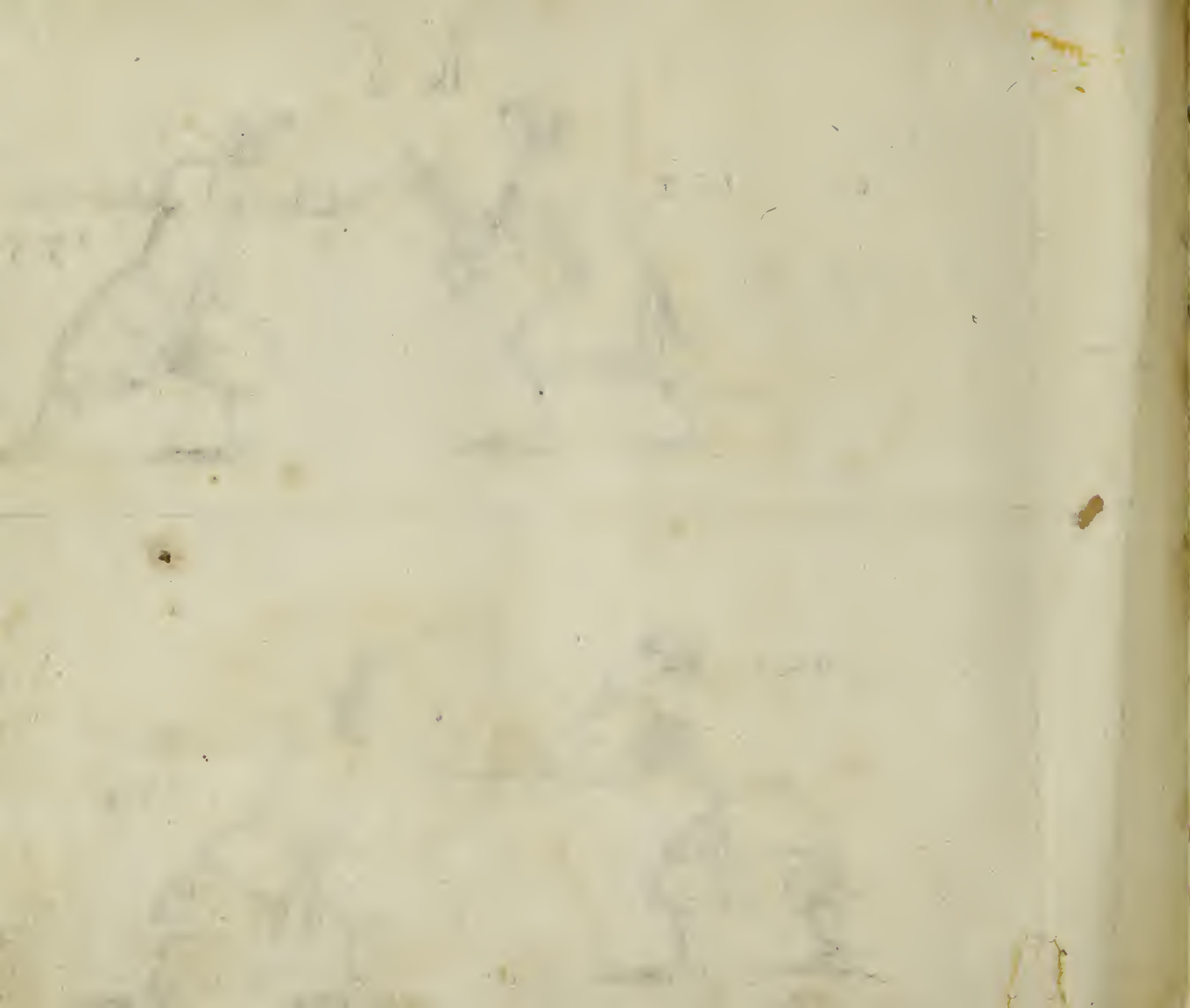

134

135

L

